

ข้อมูล	ผลการศึกษา	ผลกระทบ
	<p>รักษากับแพทย์ประจำตำบล</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีการเข้าร่วมกิจกรรมทางวัฒนธรรมของหมู่บ้าน ได้แก่ วันสงกรานต์และงานบุญกฐิน - หลังจากมีการท่องเที่ยวเกิดขึ้นในชุมชนมีการใช้สิ่งอำนวยความสะดวกในชีวิตประจำวัน ได้แก่ เครื่องใช้ไฟฟ้า ความทันสมัยในการแต่งกาย ลักษณะการสร้างบ้านซึ่งเน้นวัสดุสมัยใหม่และการให้การศึกษาบุตร 	<p>เวลาให้กันเพราะต้องประกอบอาชีพเพื่อสร้างรายได้เนื่องจากค่าครองชีพบนเกาะสูงขึ้นเรื่อยๆ</p>

ที่มา : ดัดแปลงจากนิพนธ์ วุฒิชัย และคณะ, 2550

อุปสรรคของการดำเนินกิจกรรมและการบริการการท่องเที่ยว มีดังนี้

1. ชัดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวของเกาะช้างมีจำกัด

ในแต่ละปีมีนักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวเกาะช้างมากขึ้นเรื่อยๆ แต่ความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวมีไม่มาก เนื่องจากยังมีปัญหาหลายประการ เช่น ในฤดูแล้งก็มีปัญหาขาดแคลนน้ำดื่ม น้ำใช้ ปัญหาการจัดการขยะและน้ำเสียที่มีปริมาณมากขึ้นตามจำนวนนักท่องเที่ยวและปัญหาการคมนาคมไม่สะดวก ดังนั้นแนวทางในการแก้ไข คือ เกาะช้างไม่ควรเน้นที่ปริมาณนักท่องเที่ยว แต่ควรเน้นนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพมีจิตสำนึกต่อสิ่งแวดล้อม เน้นให้นักท่องเที่ยวมีจำนวนวันพักและมีการใช้จ่ายมากขึ้น

2. สภาพภูมิอากาศ

เกาะช้างอยู่ในเขตลมมรสุม ในฤดูฝนซึ่งเป็นช่วง Low-Season ทำให้ปริมาณนักท่องเที่ยวน้อย บางกิจกรรมไม่สามารถดำเนินการได้ ส่งผลให้ผู้ประกอบการไม่มีรายได้ เช่น กิจกรรมดำน้ำ เป็นต้น ดังนั้นหากต้องการให้นักท่องเที่ยวตลอด

“เกาะช้าง”

การท่องเที่ยวทางทะเลบนฐานความรู้

ทั้งปี ผู้จัดกิจกรรมควรสร้างสรรคกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สามารถให้นักท่องเที่ยวทำได้ในฤดูฝน

3. ไม่มีการกำหนดมาตรฐานการบริการและอัตราค่าบริการที่แน่นอน ซึ่งควรให้หน่วยงานต่างๆ ในพื้นที่ร่วมกันวางมาตรฐานเกี่ยวกับการบริการและอัตราค่าบริการที่แน่นอน

4. ควรมีการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยว เนื่องจากจะมีปัญหาเรื่องไฟฟ้า ขยะ และน้ำสะอาดไม่พอใช้

5. ผู้ประกอบการบางกลุ่มที่มุ่งเน้นรายได้ ไม่คำนึงถึงความเสียหายของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทำให้สภาพแวดล้อมเสื่อมโทรม ดังนั้นทุกหน่วยงานควรให้ความสำคัญและความร่วมมือในการจัดการแก้ไขปัญหา (วิไลลักษณ์ เสรีตระกูล และคณะ, 2550)

ปัญหาที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงรายได้

มุมมองของผู้ประกอบการ

1. ราคาน้ำมันเชื้อเพลิงที่เพิ่มสูงขึ้น ทำให้การจัดกิจกรรมต้องมีค่าใช้จ่ายสูงขึ้น แต่ไม่สามารถปรับขึ้นอัตราค่าบริการได้ เนื่องจากมีจำนวนผู้ประกอบการหลายราย มีการแข่งขันด้านราคา ทำให้รายได้น้อยลง

2. สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่เสื่อมโทรมลง เนื่องจากการท่องเที่ยวขยายตัวตามจำนวน นักท่องเที่ยวที่เพิ่มมากขึ้น ทำให้เกิดการขยายตัวของโรงแรม รีสอร์ท ร้านอาหาร มีการทำนาเกลือ กิจกรรมเหล่านี้สร้างขยะและน้ำเสีย มีผลเสียต่อปะการังในทะเลและป่าชายเลน ทำให้กิจกรรมที่ต้องพึ่งพิงธรรมชาติหลายประเภทสูญหายไป เช่น กิจกรรมล่องเรือชมวิถีชีวิตชาวประมง ซึ่งปัจจุบันไม่มีแล้ว หรือ กิจกรรมนั่งเรือชมหิ่งห้อย ก็เริ่มมีหิ่งห้อยให้ชมน้อยลงเรื่อยๆ

3. การเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้ประกอบการ ทำให้ผู้ประกอบการบางรายลดราคาค่าบริการเพื่อแย่งลูกค้าจากผู้ประกอบการรายอื่น โดยการลดคุณภาพ

การบริการ เช่น ใช้มัคคุเทศก์ที่ไม่ผ่านการอบรม ไม่มีความรู้ มาให้บริการนักท่องเที่ยว อุปกรณ์ที่ใช้ไม่มีคุณภาพ ซึ่งจะทำให้เสียชื่อเสียง นักท่องเที่ยวไม่ประทับใจ อาจมีผลให้จำนวนนักท่องเที่ยวลดลงในอนาคต

4. การรับนักท่องเที่ยวของผู้ประกอบการรายย่อย ซึ่งส่วนใหญ่เป็นคนในท้องถิ่น จะไม่สามารถพูดภาษาอังกฤษได้ ทำให้มีข้อจำกัดในการสื่อสารกับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ จึงต้องรอให้โรงแรมหรือตัวแทนส่งต่อนักท่องเที่ยวมาให้และในปัจจุบันบางโรงแรมก็จัดกิจกรรมบริการนักท่องเที่ยวเองอยู่แล้ว ทำให้ผู้ประกอบการรายย่อยมีรายได้ลดลง

มุมมองตัวแทนหน่วยงาน

1. ด้านขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวของเกาะช้างมีจำกัด ซึ่งเป็นอุปสรรคที่มีผลต่อการดำเนินกิจกรรมและการบริการการท่องเที่ยว

ยังมีนักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวเกาะช้างมากขึ้นเรื่อยๆ แต่ความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวมีไม่มาก เนื่องจากยังมีปัญหาอีกหลายเรื่อง เช่น ในฤดูแล้งขาดแคลนน้ำดื่ม น้ำใช้ ปัญหาการจัดการขยะและน้ำเสีย ที่มีปริมาณเพิ่มมากขึ้นตามจำนวนนักท่องเที่ยว เกาะช้างไม่ควรเน้นที่ปริมาณนักท่องเที่ยว แต่ควรเน้นนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ มีจิตสำนึกต่อสิ่งแวดล้อม เน้นให้นักท่องเที่ยวมีจำนวนวันพักและมีการใช้จ่ายมากขึ้น

2. สภาพภูมิอากาศ

เกาะช้างอยู่ในเขตลมมรสุม ในฤดูฝนไม่ค่อยมีนักท่องเที่ยว ถ้าต้องการให้นักท่องเที่ยวตลอดทั้งปี ควรสร้างสรรค์กิจกรรมที่สามารถให้นักท่องเที่ยวทำกิจกรรมได้ในฤดูฝน (วิไลลักษณ์ เสรีตระกูล และคณะ, 2550)

ปัญหาโครงสร้างแรงงาน

อาชีพดั้งเดิมของประชากรบนเกาะช้าง คือ การทำสวนผลไม้และการประมง เป็นอาชีพหลัก การที่การท่องเที่ยวได้ขยายเข้ามาสู่เกาะช้าง จึงทำให้ประชากรบนเกาะช้างสร้างอาชีพเสริมในด้านการท่องเที่ยว โดยการจัดบริการต่างๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับการท่องเที่ยว เช่น การจัดทำเรือนแรม (Home Stay) การจับสัตว์น้ำส่ง

“เกาะช้าง”

การท่องเที่ยวทางทะเลบนฐานความรู้

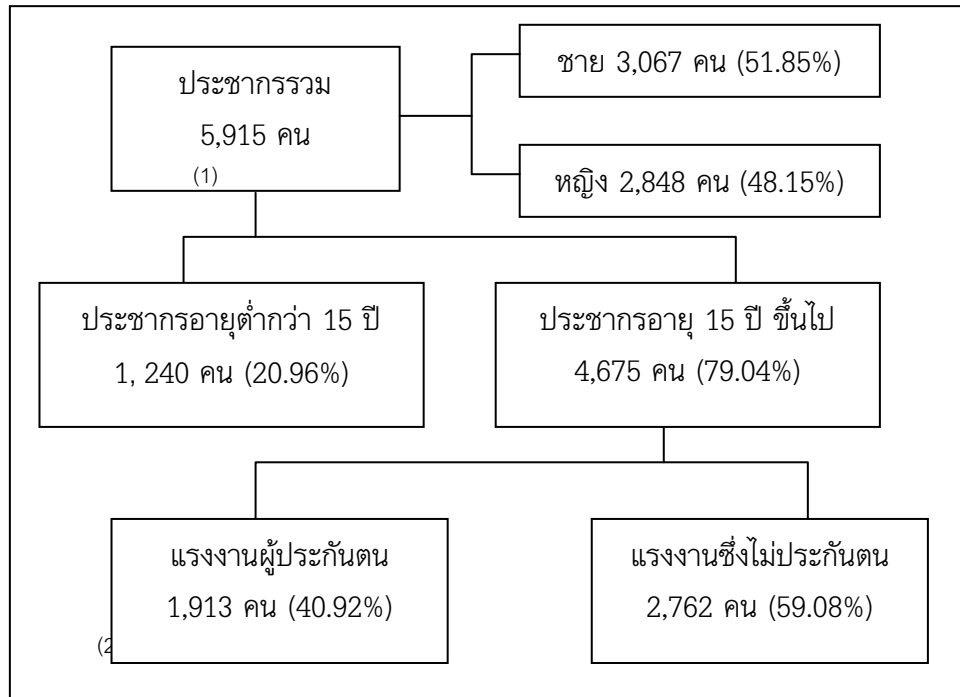
ร้านอาหาร/ภัตตาคาร การจัดเรือประมงให้บริการนำเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวเพื่อล่องเรือชมทะเล ดำน้ำตื้น/น้ำลึก ชมปะการัง การล่องเรือชมป่าโกงกาง หรือการนั่งเรือชมหิ่งห้อย ตกปลา ตกปลาหมึก แรงงานของประชากรบนเกาะดำเนินธุรกิจแบบครอบครัว ส่วนใหญ่ไม่ได้จดทะเบียนพาณิชย์กับสำนักงานพาณิชย์จังหวัด แรงงานส่วนนี้จึงไม่ได้ถูกบันทึกว่าเป็นผู้ประกอบการ หรือเป็นแรงงานที่ไม่ได้อยู่ภายใต้พระราชบัญญัติแรงงาน สำหรับแรงงานซึ่งไม่ประกันตนมีจำนวน 2,762 คน หรือร้อยละ 59.08 ของแรงงานที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป

ส่วนแรงงานที่ทำงานในสถานประกอบการการท่องเที่ยวต่างๆ ซึ่งมีการจดทะเบียนการค้ากับสำนักงานพาณิชย์จังหวัดตราดจะเป็นแรงงานผู้ประกันตน ซึ่งมีจำนวน 1,913 คน หรือร้อยละ 40.92 โดยในที่นี้จะนับแรงงานกลุ่มนี้ว่าเป็นแรงงานในกิจกรรมการท่องเที่ยวบนเกาะช้าง เนื่องจากบนเกาะช้างไม่มีสถานประกอบการอุตสาหกรรมอื่นใด นอกจากการท่องเที่ยวและธุรกิจที่เชื่อมโยงและสนับสนุนการท่องเที่ยว นอกจากนั้นยังอาจมีแรงงานต่างด้าวจากประเทศเพื่อนบ้านเข้ามารับจ้าง โดยไม่มีการบันทึกสถิติเป็นหลักฐานทั้งจำนวนรวมแรงงานและในกิจกรรมสาขาต่างๆ รวมทั้งมีชาวต่างชาติแฝงเข้ามาในรูปของนักท่องเที่ยวมาเป็นผู้ประกอบการทั้งด้านการเป็นตัวแทน (agency) หรือบริษัทนำเที่ยว (กิจกรรม) โดยให้คนไทยเป็นเจ้าของกิจการแต่ในนาม ข้อมูลเหล่านี้ไม่ปรากฏการบันทึกไว้เป็นหลักฐานเช่นกัน

ประชากรทั้งหมด จำแนกได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ กลุ่มประชากรอายุต่ำกว่า 15 ปี (ร้อยละ 20.96) และกลุ่มประชากรอายุมากกว่า 15 ปี (ร้อยละ 79.04) อย่างไรก็ตาม กลุ่มประชากรที่อายุมากกว่า 15 ปีนั้น รวมผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 65 ปีขึ้นไปด้วย ซึ่งประชากรกลุ่มนี้ ไม่นับเป็นวัยทำงาน ดังนั้น กลุ่มประชากรที่อยู่ในวัยแรงงานจึงมีอายุช่วง 15-64 ปี มีจำนวน 4,165 คน หรือเป็นร้อยละ 70.41 ของประชาชนที่มีทะเบียนราษฎร์บนเกาะช้าง (วัลย์ลดา วิวัฒน์พนชาติ และคณะ, 2550)

ภาพ 74 โครงสร้างของแรงงานบนเกาะช้าง พ.ศ. 2548

ที่มา (1) สำนักงานสถิติจังหวัดตราด พ.ศ. 2549 (2) สำนักงานแรงงานจังหวัดตราด พ.ศ. 2549

ภาพ 40 โครงสร้างของแรงงานบนเกาะช้าง พ.ศ. 2548

(อ้างอิงใน วัลย์ลดา วิวัฒน์พนชาติ และคณะ, 2550)

ใน พ.ศ. 2548 พบว่า ประชากรบนเกาะช้างมีจำนวนทั้งสิ้น 5,915 คน เป็นชายร้อยละ 51.85 และหญิงร้อยละ 48.15 ประชากรวัยแรงงาน (อายุ 15–65 ปี) มีจำนวน 4,675 คน หรือร้อยละ 79.04 เนื่องจากเกาะช้างเป็นแหล่งท่องเที่ยว ธุรกิจเกือบทั้งหมดบนเกาะช้างจึงเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ดังนั้นจำนวนแรงงานในสถานประกอบการที่มีการประกันตนจึงประเมินเป็นปริมาณแรงงานที่อยู่ในสถานประกอบการธุรกิจที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวในทุกกิจกรรมบนเกาะช้าง เช่น แรงงานในโรงแรม รีสอร์ท เกสต์เฮาส์ โฮมสเตย์ ภัตตาคาร ร้านอาหาร กิจกรรมนำเที่ยวทุกประเภท ร้านจำหน่ายสินค้าที่ระลึก ฯลฯ

“เกาะช้าง”

การท่องเที่ยวทางทะเลบนฐานความรู้

กลุ่มผู้นำกิจกรรมหรือมัคคุเทศก์

1. ผู้นำกิจกรรมหรือมัคคุเทศก์เป็นคนท้องถิ่น โดยบางรายจะมีอาชีพหลัก คือ การเกษตร การประมงและประกอบอาชีพมัคคุเทศก์เป็นอาชีพเสริมเมื่อถึงฤดูกาลท่องเที่ยว

2. ผู้ประกอบอาชีพมัคคุเทศก์จะเคลื่อนย้ายระหว่างสถานประกอบการ เมื่อแห่งใดขาดแคลน แรงงานจากอีกแห่งหนึ่งจะเข้าไปร่วมงานได้ทันที จึงไม่มีปัญหาการขาดแคลนมัคคุเทศก์ สำหรับเหตุผลที่ผู้นำกิจกรรมหรือมัคคุเทศก์ มาทำงานที่เกาะช้าง คือ

- 1) เพราะเป็นคนท้องถิ่น
- 2) เป็นการกลับมาทำงานอยู่ใกล้แหล่งปิตุภูมิและมาตุภูมิ
- 3) มีครอบครัวพักอาศัยบนเกาะช้าง
- 4) มีญาติอพยพมาทำงานบนเกาะช้างจึงตามมาอยู่ด้วย
- 5) ชอบงานบริการท่องเที่ยวและชอบอากาศ มีความเป็นธรรมชาติ
- 6) เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีแนวโน้มนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น

นอกจากนั้น มัคคุเทศก์ส่วนใหญ่คาดหวังว่า จะทำงานบนเกาะช้างตลอดไป บางรายระบุว่าทำงาน 10 ปี หรือทำงานจนกว่าจะไม่มีลูกค้ายาใช้บริการ หากงานบริการท่องเที่ยวบนเกาะช้างมีการแข่งขันมากขึ้นหรือจำนวนนักท่องเที่ยวลดลงอาจจะย้ายไปหาแหล่งงานอื่นใหม่ต่อไป

บทบาทของผู้ประกอบการในการพัฒนาคุณภาพแรงงานเพื่อการท่องเที่ยว นั้น บางสถานประกอบการได้มีการอบรมและพัฒนาบุคลากรของตนเอง บางสถานประกอบการอาจส่งบุคลากรมาร่วมรับการอบรม เมื่อภาครัฐมีการจัดอบรม สิ่งที่ต้องการจากสถานประกอบการ คือ การพัฒนาบุคลากรในด้านภาษาที่มีใช้ภาษาอังกฤษ เช่น ภาษารัสเซีย สเปนดิเนเวีย เยอรมัน จีนและญี่ปุ่น เนื่องจากนักท่องเที่ยวกลุ่ม ดังกล่าวจะมาเป็นกลุ่มทัวร์และพูดภาษาอังกฤษไม่ได้ การพัฒนาคุณภาพแรงงานในส่วนนี้จึงเป็นประเด็นสำคัญสำหรับผู้ประกอบการ นอกจากนั้นผู้ประกอบการที่พัก (เช่น เรือนแรม การพายเรือดูป่าโกงกาง/ชมหิ่งห้อย การตกปลา/ตกปลาหมึก) ต้องการให้ส่งชาวต่างชาติมาอยู่ร่วมกับผู้ประกอบการที่พักเพื่อสอน

ภาษาในเชิงปฏิบัติ ซึ่งจะได้ผลดีกว่าการส่งบุคลากรมาสอนตามตำรา นอกจากนั้นควรให้นักเรียนมีโอกาสเรียนภาษาต่างประเทศมากขึ้น เพื่อเปิดโอกาสในการเป็นมัคคุเทศก์น้อย หนึ่ง แรงงานในภาคการท่องเที่ยวทุกสาขา ควรมีความตระหนักถึงความสำคัญของธรรมชาติบนเกาะช้าง เพื่อให้เกาะช้างคงความเป็นธรรมชาติและรักษาการท่องเที่ยวบนเกาะช้างให้ยั่งยืนต่อไป

ปัญหาด้านการสื่อสาร : ภาษา

เมื่อพิจารณาการใช้ภาษาอังกฤษกับนักท่องเที่ยวต่างชาติในงาน/ธุรกิจ โดยภาพรวมพบว่า กลุ่มภาคีไม่ค่อยได้ใช้ภาษาอังกฤษกับนักท่องเที่ยวต่างชาติในงานธุรกิจ จากการศึกษาปัญหาที่พบในการสื่อความหมายกับนักท่องเที่ยวต่างชาติสามารถสรุปปัญหาโดยจำแนกตามกลุ่มภาคีต่างๆ ดังนี้

ภาครัฐ

ปัญหาที่ภาครัฐพบในการสื่อความหมายกับนักท่องเที่ยวต่างชาติ ส่วนใหญ่เป็นปัญหาการสื่อสารหรือการสื่อความหมายทางภาษา ทั้งด้านการฟังและการสนทนากันไม่เข้าใจ เนื่องจากเจ้าหน้าที่ขาดทักษะในการสื่อสารภาษาต่างประเทศและไม่กล้าพูดคุยกับนักท่องเที่ยวต่างชาติ อีกทั้งความหลากหลายของนักท่องเที่ยวที่มีหลายชาติหลายภาษา ทำให้มีปัญหาในการสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษเนื่องจากสำเนียงภาษาของแต่ละชาติแตกต่างกัน ทั้งนี้ปัญหาบางส่วน เกิดจากหน่วยงานเอง เนื่องจากเจ้าหน้าที่ของภาครัฐบางส่วนพูดภาษาอังกฤษไม่ค่อยได้หรือฟังไม่ออก โดยเฉพาะกรณีที่ต้องใช้ศัพท์ที่ยากหรือประสบปัญหากับการพูดเร็วๆ ของนักท่องเที่ยวต่างชาติทำให้ฟังไม่ทัน

ภาคเอกชน

ปัญหาที่ภาคเอกชนพบในการสื่อความหมายกับนักท่องเที่ยวต่างชาติ คล้ายคลึงกับภาครัฐ คือ ความเข้าใจในการสื่อภาษา ซึ่งบางครั้งสื่อสารไม่ตรงกัน โดยเฉพาะกรณีที่นักท่องเที่ยวต่างชาติบางคนพูดภาษาอังกฤษไม่ได้หรือใช้ภาษาอื่น เช่น เดนมาร์ก เยอรมัน สวีเดน เป็นต้น ทำให้บางครั้งฟังสำเนียงไม่ค่อยออกต้องใช้ท่าทางประกอบ เพราะสำเนียงที่พูดฟังไม่ค่อยชัดเจน ฟังยากหรือกรณีที่นักท่องเที่ยวพูดเร็ว ทำให้ฟังไม่ค่อยทัน อีกทั้งปัญหาเกี่ยวกับคำศัพท์บางคำที่ฟังแล้ว

“เกาะช้าง”

การท่องเที่ยวทางทะเลบนฐานความรู้

แปลไม่ค่อยได้ ขณะที่บางส่วนเข้าใจที่นักท่องเที่ยวต่างชาติพูด แต่สื่อสารตอบได้ไม่ได้ เนื่องจากนึกคำศัพท์ไม่ออก

ภาคประชาชน

ส่วนปัญหาที่ภาคประชาชนพบในการสื่อความหมายกับนักท่องเที่ยวต่างชาติ คือ การสื่อสารไม่เข้าใจ เนื่องจากพื้นฐานภาษาอังกฤษยังไม่ดีเท่าที่ควร ไม่ค่อยกล้าพูด กลัวพูดแล้วจะผิด สื่อความหมายไม่เข้าใจ โดยเฉพาะปัญหาด้านการเขียนที่เขียนไม่เป็นและสะกดคำไม่ถูก (นิภาวรรณ พุทธสงกรานต์ และคณะ, 2550)

ตาราง 14 ความสามารถในการสื่อสารภาษาต่างประเทศของภาคส่วนต่างๆ บนเกาะช้าง

ความสามารถในการสื่อสารภาษาต่างประเทศ	ภาครัฐ (ร้อยละ)	ภาคเอกชน (ร้อยละ)	ภาคประชาชน (ร้อยละ)	ในภาพรวม (ร้อยละ)
สามารถสื่อสารได้	94.12	93.94	72.84	80.92
ไม่สามารถสื่อสารได้	5.88	6.06	27.16	19.08
รวม	100	100	100	100

ที่มา : ดัดแปลงจากนิภาวรรณ พุทธสงกรานต์ และคณะ, 2550

จากตาราง 14 พบว่า ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชน ส่วนใหญ่สามารถสื่อสารภาษาต่างประเทศได้ ร้อยละ 80.92 และไม่สามารถสื่อสารภาษาต่างประเทศได้ คิดเป็นร้อยละ 19.08 ศักยภาพด้านการเรียนรู้และใช้ภาษาต่างประเทศขึ้นพื้นฐานของภาคีที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้าง จังหวัดตราด ในปัจจุบันส่วนใหญ่มีปัญหาการสื่อสารหรือการสื่อความหมายทางภาษา ทั้งด้านการฟังและการสนทนากันไม่เข้าใจ โดยเฉพาะภาคประชาชนพบว่าส่วนใหญ่ไม่ค่อยได้ใช้ภาษาอังกฤษกับนักท่องเที่ยวต่างชาติในงาน/ธุรกิจ อย่างไรก็ตามภาคีส่วนใหญ่สามารถสื่อสารภาษาต่างประเทศได้ในระดับมาก

ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษในงานเฉพาะทาง ในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อแนะนำนักท่องเที่ยวในงานของตนของแต่ละฝ่ายในกลุ่มภาคี สามารถสรุปได้ดังนี้

ภาครัฐ

ส่วนใหญ่สามารถใช้ภาษาอังกฤษแนะนำนักท่องเที่ยวในงานของตนได้ในระดับปานกลางหรือพอใช้แต่ไม่ค่อยละเอียดนัก สามารถสื่อสารกับนักท่องเที่ยวได้เข้าใจ โดยใช้ภาษาพูดง่ายๆ ไม่ต้องใช้ไวยากรณ์หรือโครงสร้างประโยคซับซ้อน

ภาคเอกชน

ส่วนใหญ่สามารถใช้ภาษาอังกฤษแนะนำนักท่องเที่ยวในงานของตนได้ในระดับพอใช้ถึงใช้ได้ดี โดยสามารถแนะนำนักท่องเที่ยวได้รู้เรื่อง เนื่องจากใช้เป็นประจำจนเคยชินทุกวัน ซึ่งบางคนสามารถใช้ได้ดี ทั้งภาษาอังกฤษและภาษาจีนกลาง ทั้งนี้ในส่วนของคนที่ไม่สามารถใช้ภาษาอังกฤษแนะนำนักท่องเที่ยวในงานของตนได้ในระดับพอใช้ถึงใช้ได้ดีนั้น เนื่องจากใช้ภาษาไทยเป็นส่วนใหญ่ ไม่ค่อยได้ใช้ภาษาอังกฤษหรือใช้บ้างเล็กน้อย อีกทั้งในปัจจุบันมีปัญหาเรื่องการใช้ภาษารัสเซีย เนื่องจากเริ่มมีนักท่องเที่ยวชาวรัสเซียมากขึ้น

ภาคประชาชน

ในส่วนของภาคประชาชน พบว่า ไม่ค่อยถนัดในการใช้ภาษาอังกฤษแนะนำนักท่องเที่ยวในงานของตน เนื่องจากไม่ค่อยได้ใช้ภาษาอังกฤษ เพราะส่วนมากนักท่องเที่ยวจะมีแค่คุณศัพท์แนะนำอยู่แล้ว (นิภาวรรณ พุทธสงกรานต์ และคณะ, 2550)

ตาราง 15 ความสามารถในการใช้ภาษาสนทนาโต้ตอบกับนักท่องเที่ยวต่างชาติ

ระดับความสามารถ การใช้ภาษาสนทนา โต้ตอบ	ภาครัฐ (ร้อยละ)	ภาคเอกชน (ร้อยละ)	ภาคประชา ชน (ร้อยละ)	ภาพรวม (ร้อยละ)
น้อยที่สุด	5.88	0.00	0.00	0.76
น้อย	11.76	12.12	16.05	14.50
ปานกลาง	70.59	39.39	44.44	46.56
ดี	11.76	39.39	32.10	31.30
ดีมาก	0.00	9.09	7.41	6.87
รวม	100.00	100.00	100.00	100.00

ที่มา : ดัดแปลงจากนิภาวรรณ พุทธสงกรานต์ และคณะ, 2550

“เกาะช้าง”

การท่องเที่ยวทางทะเลบนฐานความรู้

ภาครัฐ พบว่า ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษสนทนาได้ตอบกับนักท่องเที่ยวต่างชาติเกี่ยวกับงานของตนของภาครัฐส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 70.59 รองลงมาคือ ระดับน้อยและระดับดีเท่ากัน คือ ร้อยละ 11.76

ภาคเอกชน พบว่า ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษสนทนาได้ตอบกับนักท่องเที่ยวต่างชาติเกี่ยวกับงานของตนของภาคเอกชนอยู่ในระดับปานกลางและระดับดีเท่ากันคิดเป็นร้อยละ 39.39 รองลงมาคือ ระดับน้อยร้อยละ 12.12 ตามลำดับ

ภาคประชาชน พบว่า ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษสนทนาได้ตอบกับนักท่องเที่ยวต่างชาติเกี่ยวกับงานของตนของภาคประชาชนอยู่ในระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 44.44 รองลงมาคือ ระดับดีร้อยละ 32.10 และระดับน้อยร้อยละ 16.05 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษสนทนาได้ตอบกับนักท่องเที่ยวต่างชาติเกี่ยวกับงานของตนของทุกภาคในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

กลุ่มภาคีต่างๆ ต้องการความช่วยเหลือทางด้านการใช้ภาษาต่างประเทศเพื่อสื่อสารกับนักท่องเที่ยว มีดังนี้

ภาครัฐ

ความช่วยเหลือทางด้านการใช้ภาษาต่างประเทศสื่อสารกับนักท่องเที่ยวต่างชาติที่ภาครัฐต้องการคือ การเพิ่มทักษะการพูดและการฟังในการสนทนาทั่วไป เพื่อนำไปใช้ในการดูแลนักท่องเที่ยวและแนะนำแหล่งท่องเที่ยว โดยเฉพาะด้านสำเนียง นอกจากนี้บางส่วนยังต้องการเพิ่มทักษะการสื่อสารด้วยภาษาเขมรและเวียดนามเพิ่มเติมด้วย

ภาคเอกชน

ความช่วยเหลือทางด้านการใช้ภาษาต่างประเทศสื่อสารกับนักท่องเที่ยวต่างชาติที่ภาคเอกชนต้องการ คือ การจัดอบรมเพิ่มเติมด้านการสื่อสารภาษาต่างประเทศ การใช้ภาษาในการพูด การเขียนและทักษะการบริการนักท่องเที่ยวและธุรกิจการท่องเที่ยว อีกทั้งต้องการให้ภาครัฐส่งเสริมให้บุคลากรได้พัฒนาการใช้ภาษา

อังกฤษในขั้นสูงขึ้นไป โดยเฉพาะต้องการการอบรมการใช้ภาษาอังกฤษโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายและออกไปประกาศนียบัตรให้ โดยการอบรมนั้นต้องการให้ตรงกับงานที่ทำอยู่

ภาคประชาชน

ในส่วนของภาคประชาชนนั้น ความช่วยเหลือทางด้านการใช้ภาษาต่างประเทศเพื่อสื่อสารกับนักท่องเที่ยวต่างชาติที่ภาคประชาชนต้องการ คือ การพูด การสื่อสารและการให้ข้อมูลเกี่ยวกับการจราจร

เมื่อพิจารณาโดยภาพรวม พบว่า ภาคส่วนใหญ่เห็นว่า วิธีการได้รับการช่วยเหลือทางด้านการใช้ภาษาต่างประเทศสื่อสารกับนักท่องเที่ยวต่างชาติ คือ การเรียนรู้จากสื่อด้วยตนเองมากที่สุด ซึ่งมีจำนวนใกล้เคียงกับการเข้ารับการอบรมโดยหน่วยงานภาครัฐ/เอกชนและความต้องการความช่วยเหลือด้านอื่นๆ เพิ่มเติมดังนี้

ภาครัฐ

ต้องการความช่วยเหลือด้านการจัดทำคู่มือสื่อการเรียนโดยอาจทำในรูปแบบพกหรือหนังสือด้านการสนทนากับชาวต่างชาติ โดยพกติดตัวตลอดเพราะใช้เป็นประจำ เนื่องจากยังไม่มีขายในท้องตลาด ควรทำแจกเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานหรือจัดทำสื่อวีซีดีเกี่ยวกับการสนทนากับนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะกับเจ้าของภาษาโดยตรง จัดฝึกอบรมเป็นโครงการเฉพาะแต่ละประเภทการใช้งาน โดยจัดอบรมในพื้นที่ปฏิบัติงานจริงและควรมีการอบรมภาษาอื่นที่จำเป็นด้วย เช่น ภาษาเยอรมัน ภาษาญี่ปุ่น เป็นต้น

ภาคเอกชน

ความช่วยเหลือควรทำทุกช่องทางที่ทำได้ เช่น ความช่วยเหลือด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ป่าโกงกาง หึ่งห้อย การจัดอบรมฟรีบนพื้นที่เกาะช้าง โดยใช้ครูเจ้าของภาษา โดยเฉพาะการอบรมหลักสูตรระยะสั้นที่สามารถใช้งานได้เลย ตลอดจนต้องการให้ปรับปรุงและขยายถนน รวมทั้งดูแลเรื่องขยะ

ภาคประชาชน

ต้องการอบรมระยะสั้นเพื่อใช้งานที่ทำอยู่ เช่น ดำน้ำดูปะการัง ควรจัดทำคู่มือในการใช้ภาษาและป้ายจราจรให้เป็นสากล ควรมีเสาไฟฟ้าสูงแบบทางด่วนและควรมีป้ายบอกทาง/แหล่งท่องเที่ยวเป็น 4 ภาษา ได้แก่ ภาษาจีน ญี่ปุ่น อังกฤษและ

ประสิทธิภาพการใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารในมุมมองของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ

ประสิทธิภาพการใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารของภาคีต่างๆ ในมุมมองของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ สำหรับภาครัฐ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ เห็นว่า เจ้าหน้าที่ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยมีประสิทธิภาพการใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารสูง รองลงมา คือ เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้างและตำรวจตรวจคนเข้าเมือง ตามลำดับ

ภาคเอกชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางถึงมาก ซึ่งนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเห็นว่า ผู้ประกอบการนำเที่ยวมีประสิทธิภาพการใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารสูงที่สุด รองลงมาคือ ผู้ประกอบการที่พัก ผู้ประกอบการร้านอาหารและเครื่องดื่ม ตามลำดับ

ภาคประชาชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเห็นว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่บนเกาะช้างมีประสิทธิภาพการใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารสูงกว่าผู้นำชุมชนเกาะช้าง จังหวัดตราด

ปัญหาด้านการสื่อสารโดยใช้ภาษาอังกฤษกับภาคีต่างๆ พบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติส่วนใหญ่ประสบปัญหาความเข้าใจภาษาในการสื่อสารระหว่างกันทั้งสองฝ่าย เช่น สื่อสารกับคนขับแท็กซี่ไม่รู้เรื่อง ทำให้คนขับแท็กซี่พาไปผิดสถานที่หรือพนักงานในร้านอาหารไม่เข้าใจในสิ่งที่นักท่องเที่ยวต่างชาติต้องการทำให้ได้รับอาหารผิดจากที่สั่ง

ปัญหาด้านการบริการพบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติส่วนใหญ่ประสบปัญหาด้านการสื่อสารซึ่งพนักงานหรือเจ้าหน้าที่ไม่รู้ว่าแขกต้องการความช่วยเหลือด้านใด

นอกจากนี้ปัญหาอื่นๆ ที่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติประสบคือ พนักงานต้อนรับในร้านอาหารไม่ค่อยเข้าใจภาษาอังกฤษหรือพนักงานต้อนรับของโรงแรมสื่อสารเรื่องเวลาเข้าพักและเวลาออกจากที่พักไม่เข้าใจและปัญหามลพิษซึ่งเกาะช้างในขณะนี้เสี่ยงดังรบกวนมาก มีการก่อสร้างเพิ่มเติมมากขึ้นอย่างรวดเร็วและการจราจรคับคั่ง เป็นต้น

จากปัญหาดังกล่าว นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติให้ข้อเสนอแนะสำหรับการแก้ไขว่า ควรฝึกอบรมภาษาอังกฤษให้ประชาชนมีความสามารถในการพูดและฟังเพื่อการสื่อสารได้ โดยเฉพาะการแปลศัพท์และสำนวนเกี่ยวกับการเดินทางท่องเที่ยวให้ได้ นอกจากนี้ควรเรียนรู้ภาษาอังกฤษและควรมีจุดให้บริการข้อมูลข่าวสารแก่นักท่องเที่ยวที่ทำเรือเฟอร์รี่ด้วย (นิภาวรรณ พุทธสงครามต์ และคณะ, 2550)

นอกจากการเพิ่มทักษะด้านการสื่อสารภาษาต่างประเทศกับชาวต่างชาติแล้ว การพัฒนาศักยภาพของแรงงาน สำหรับกิจกรรมการท่องเที่ยวบนพื้นที่เกาะช้างก็เป็นสิ่งจำเป็นยิ่ง โดยเฉพาะการเพิ่มทักษะที่ขาดแคลนและเพิ่มความรับผิดชอบต่อสังคมบนเกาะช้างด้วย

การพัฒนาแรงงานสำหรับกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้าง ควรพิจารณาถึงอุปทานการท่องเที่ยวและอุปทานแรงงาน ดังนี้

สภาพอุปทานการท่องเที่ยว

อุปทานหรือแหล่งท่องเที่ยวบนเกาะช้างเป็นผลผลิตหรือทรัพยากรจากธรรมชาติ เช่น ความสวยงามของทะเล หาดทรายสีขาว ความงดงามใต้ทะเลของสัตว์ชนิดต่างๆ และปะการัง ความเขียวชอุ่มของป่าเขา ซึ่งประกอบด้วย พืชสมุนไพรนานาชนิด น้ำตก บรรยากาศที่เงียบสงบ ผลผลิตจากธรรมชาติเหล่านี้ เป็นทรัพยากรที่จะหมดสิ้นไปหากไม่ดูแลรักษา รวมทั้งวิถีชีวิตชุมชนจะหายไป เนื่องจากมีสิ่งก่อสร้างเพิ่มขึ้นเพื่อรองรับการท่องเที่ยว หรือความสกปรกของหาดทรายที่เกิดจากการทิ้งขยะและปล่อยน้ำเสียลงสู่ทะเล การก่อสร้างอาคารและโรงแรมต่างๆ ทำให้พื้นที่ป่าหายไป (วัลย์ลดา วิวัฒน์พนชาติ และคณะ, 2550)

กล่าวได้ว่า การท่องเที่ยวของเกาะช้างเป็นการใช้ธรรมชาติเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว แต่การเติบโตของการท่องเที่ยวโดยปราศจากการดูแล รักษา คัดกรองทรัพยากรธรรมชาติ ทำให้อุปทานการท่องเที่ยวลดลงและส่งผลให้เกิดปัญหาการท่องเที่ยวของเกาะช้างด้วย ปัญหาเร่งด่วนที่ควรได้รับการแก้ไข คือ การทำให้การท่องเที่ยวไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติอันเป็นอุปทานการท่องเที่ยวบนเกาะช้าง เพื่อให้การท่องเที่ยวบนเกาะช้างยังคงสภาพเป็นการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติต่อไปได้ จาก

“เกาะช้าง”

การท่องเที่ยวทางทะเลบนฐานความรู้

สภาพของอุปทานการท่องเที่ยวดังกล่าว จึงเป็นความจำเป็นซึ่งแรงงานที่มาประกอบธุรกิจการท่องเที่ยวบนเกาะช้าง ควรจะมีความรับผิดชอบต่อการรักษาสภาพของอุปทานการท่องเที่ยว

สภาพอุปทานแรงงาน

เนื่องจากเกาะช้างเป็นแหล่งท่องเที่ยว แรงงานบนเกาะช้างทั้งหมดจะเกี่ยวข้องกับธุรกิจการท่องเที่ยว สำหรับแรงงานที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการท่องเที่ยวบนเกาะช้าง จำแนกการได้ดังนี้

1. แรงงานในกิจกรรมการให้บริการที่พักอาศัย จำแนกได้ดังนี้

1.1 แรงงานในการบริการที่พักอาศัยเชิงพาณิชย์หรือโรงแรมขนาดใหญ่ หากแรงงานไม่มีประสบการณ์เพียงพอ ก็จะได้รับฝึกอบรมจากสถานประกอบการ ซึ่งบางสถานประกอบการจะมีการฝึกอบรมทุกวัน สถานประกอบการที่พักอาศัยเชิงพาณิชย์จึงไม่มีปัญหาการขาดแคลนแรงงานและสามารถจะสับเปลี่ยนหมุนเวียนแรงงานจากธุรกิจอื่นได้ แต่ปัญหาที่เกิดขึ้น คือ การขาดแคลนผู้ที่มีทักษะในด้านภาษาที่ไม่ใช่ภาษาอังกฤษ เช่น ภาษารัสเซีย สแกนดิเนเวีย เยอรมัน จีนและญี่ปุ่น เป็นต้น แรงงานกลุ่มนี้จะเป็นผู้ประกันตนภายใต้กฎหมายการประกันสังคม ยกเว้นแรงงานต่างชาติที่แฝงอยู่ในรูปนักท่องเที่ยวแต่มาทำธุรกิจด้านการท่องเที่ยวบนเกาะช้าง

1.2 แรงงานในการบริการที่พักอาศัยเชิงครัวเรือน แรงงานส่วนใหญ่ไม่มีทักษะ แต่จะได้รับการฝึกอบรมจากหน่วยงานภาครัฐส่วนท้องถิ่น แรงงานเหล่านี้จะให้บริการนักท่องเที่ยวเสมือนญาติ โดยให้บริการแก่นักท่องเที่ยวในรูปแบบเรือนแรม ในปี พ.ศ. 2550 นักท่องเที่ยวนิยมไปพักอาศัยแบบเรือนแรมมากขึ้น เพราะบรรยากาศเสมือนอยู่บ้านตนเอง มีความเป็นธรรมชาติมากและเงียบสงบ แรงงานในกลุ่มนี้จะไม่มีการประกันตน นับว่าเป็นแรงงานนอกระบบและไม่ทราบจำนวนที่แน่นอน เนื่องจากมีบางส่วนที่ดำเนินกิจการแต่ไม่ได้จดทะเบียนพาณิชย์

2. แรงงานในกิจกรรมการท่องเที่ยวทางน้ำ กิจกรรมเหล่านี้ประกอบด้วยการดำน้ำตื้นและดำน้ำลึก นับเป็นกิจกรรมที่มีความเสี่ยงและจำเป็นต้องมีการดูแลผู้เข้า

ร่วมกิจกรรมโดยใกล้ชิด จากการศึกษา พบว่า นักท่องเที่ยวจะดำน้ำภายใต้การให้บริการของบริษัทนำเที่ยวหรือมัคคุเทศก์ ลัดส่วนของ ผู้ดูแลหรือผู้ควบคุมกิจกรรมต่อนักท่องเที่ยว จะแตกต่างกันไปตามคุณภาพการให้บริการของแต่ละบริษัทนำเที่ยวหรือมัคคุเทศก์ อย่างไรก็ตาม หากบริษัทนำเที่ยวใดขาดแคลนผู้ดูแลหรือผู้ควบคุมการดำน้ำ ก็อาจจะหาจากบริษัทอื่นได้โดยการจ้างชั่วคราวหรือเฉพาะกิจ แรงงานเหล่านี้ อาจหมุนเวียนระหว่างบริษัทได้ ทั้งนี้ นักท่องเที่ยวได้แสดงความต้องการให้ผู้ดูแลหรือผู้ควบคุมการดำน้ำที่ได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพเพื่อความปลอดภัยขณะดำน้ำ แต่ส่วนใหญ่ปัจจุบันจะมีผู้ดูแลหรือผู้ควบคุมกิจกรรมที่ใช้ประสบการณ์มากกว่าใบอนุญาต

กิจกรรมการท่องเที่ยวประเภทอื่นที่เกี่ยวกับน้ำและมีความเสี่ยงต่อนักท่องเที่ยวเช่นกัน ได้แก่ การพายเรือแคนู/เรือคายัค ผู้ดูแลนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ จะเป็นแรงงานท้องถิ่นที่มีความรู้ด้านความแรงของลมทะเล รวมถึงการพานักท่องเที่ยวไปตกปลา/ตกปลาหมึก ชมท้องหอย/ชมป่าโกงกางหรือการนั่งเรือชมรอบเกาะ ผู้ดูแลในกิจกรรมเหล่านี้จะเป็นแรงงานท้องถิ่นที่เป็นชาวประมง อาศัยประสบการณ์มากกว่าการเรียนรู้จากการฝึกอบรม

อย่างไรก็ตาม กิจกรรมบางอย่างแม้ไม่จำเป็นต้องมีผู้ควบคุมแต่ก็อาจเป็นอันตรายได้เช่นกัน อาทิ การเล่นน้ำทะเลซึ่งอาจมีคลื่นใหญ่กระแทก หรือการออกไปเล่นน้ำทะเลในระยะไกลเกินไป อาจเกิดอันตรายจากการจมน้ำจนเสียชีวิตได้ เนื่องจากการขาดแคลนอุปกรณ์สำหรับช่วยนักท่องเที่ยว ประกอบกับความดีใจของนักท่องเที่ยว ทำให้ในทุกปีมีนักท่องเที่ยวของเกาะช้างเสียชีวิตปีละไม่ต่ำกว่า 10 คน (มติชน 10 สิงหาคม 2550) ดังนั้นภาครัฐจึงจำเป็นต้องมีบุคลากรในการดูแลความปลอดภัยในการเล่นน้ำทะเลและการเตรียมอุปกรณ์ช่วยชีวิตที่จำเป็นให้มีความพร้อมอยู่เสมอ

นอกจากนั้น ผู้ดูแลนักท่องเที่ยวในการดำเนินกิจกรรมทางน้ำ ไม่เพียงแต่จะต้องมีคุณสมบัติในการดูแลความปลอดภัยและให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวเท่านั้น แต่ต้องมีจิตสำนึกที่จะปกป้องทรัพยากรได้น้ำไว้ เพื่อรักษาความเป็นอุทยานการท่องเที่ยวต่อไปด้วย

“เกาะช้าง”

การท่องเที่ยวทางทะเลบนฐานความรู้

3. แรงงานในกิจกรรมการท่องเที่ยวบนบก กิจกรรมเหล่านี้ประกอบด้วยการเดินป่า การนั่งช้าง/ขี่ม้า การขี่จักรยานภูเขาหรือจักรยานยนต์ แรงงานในบริษัทนำเที่ยวหรือมัคคุเทศก์ ควรชี้แจง นักท่องเที่ยวไม่ให้ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ ไม่เหยียบย่ำพืชล้มลุกขณะเดินป่าหรือขี่จักรยานภูเขาหรือจักรยานยนต์ เพราะอาจจะเป็นการทำลายพืชสมุนไพรหรือพืชพื้นเมืองที่มีคุณประโยชน์ ในประเทศอังกฤษรัฐบาลควบคุมการขี่จักรยานภูเขา โดยถือเป็นการทำลายพืชพันธุ์บางชนิดและเป็นการพักผ่อนที่ไม่เป็นธรรมชาติ (non-natured leisure) แต่ให้ขี่จักรยานบนทางเท้าและสวนสาธารณะเพราะเป็นทรัพยากรที่สร้างขึ้นใหม่ได้ (Tribe, 1955 อ้างถึงในวัลย์ลดา วิวัฒน์พนชาติ และคณะ (2550)) ดังนั้น ผู้นำกิจกรรมหรือมัคคุเทศก์ด้านการเดินป่าหรือการขี่จักรยานภูเขา จึงต้องมีความรู้ในเรื่องธรรมชาติของพืชในป่าและเข้มงวดต่อการที่นักท่องเที่ยวจะเด็ด ดึงหรือนำพันธุ์พืชหรือของป่าออกจากป่าด้วย ดังนั้น ผู้นำกิจกรรมจึงควรเป็นคนท้องถิ่นที่มีความรู้และประสบการณ์ซึ่งจะสามารถดำเนินการได้ดี สำหรับกิจกรรมการนั่งช้างนั้น ความรู้ช้างจะมาจากจังหวัดสุรินทร์หรือบุรีรัมย์ ความสามารถของความรู้ช้างมาจากประสบการณ์ โดยความรู้ช้างจะต้องมีความรอบรู้ในการสังเกตพฤติกรรมของช้างว่า ไม่อยู่ในช่วงตกมัน ไม่ตื้อตึง ไม่อยู่ในอาการเหนื่อย เพื่อความปลอดภัยต่อผู้นั่งและระวังสวนป่าที่ช้างพาเดินชมไม่ให้ช้างเหยียบย่ำพืชเสียหาย

ปัญหามาตรการทางกฎหมาย

มาตรการทางกฎหมายเพื่อการสนับสนุนกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน

1. อำนาจหน้าที่ของส่วนราชการและองค์การมหาชนที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติตามกฎหมายบนพื้นที่เกาะช้าง มี 3 กลุ่ม คือ

1.1 กลุ่มกฎหมายที่เกี่ยวข้องเชิงนโยบาย

มีองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) (อพท.) เป็นหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ส่งเสริมและประสานงานตาม

อำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนด เพื่อให้เกิดการบริหารและพัฒนาพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวในเชิงบูรณาการ มีองค์กรกลางทำหน้าที่กำหนดนโยบายและแผนยุทธศาสตร์และประสานงานกับท้องถิ่นหรือพื้นที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวหรือส่งเสริมและพัฒนาพื้นที่ที่มีศักยภาพในการท่องเที่ยวให้มีการบริหารจัดการพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวในเชิงคุณภาพ รวมทั้งสามารถระดมบุคลากร งบประมาณและเครื่องมือเครื่องใช้มาใช้ในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างมีเอกภาพและแก้ไขปัญหาโดยรวดเร็ว ตลอดจนส่งเสริมให้มีการนำความรู้ด้านการบริหารจัดการสมัยใหม่มาใช้เพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่วางไว้ ซึ่งเป็นหลักการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในประเทศไทย

1.2 กลุ่มกฎหมายที่เกี่ยวข้องเชิงพื้นที่และสิ่งแวดล้อม

จากการศึกษาได้พิจารณากฎหมาย 7 ฉบับ ที่กล่าวถึงลักษณะและการถือครองอสังหาริมทรัพย์และการดูแลสิ่งแวดล้อมตามกฎหมาย กล่าวคือ กฎหมายที่ดิน เป็นเรื่อง ทรัพย์สินของประชาชนในอสังหาริมทรัพย์ กฎหมายที่ราชพัสดุ เป็นเรื่อง ทรัพย์สินของรัฐในอสังหาริมทรัพย์ กฎหมายอุทยานแห่งชาติเป็นการประกาศเขตพื้นที่อุทยานพร้อมมาตรการทางกฎหมายที่ใช้ในการควบคุมกิจกรรมในเขตพื้นที่อุทยาน กฎหมายควบคุมอาคารเป็นมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการปลูกสร้างสิ่งต่างๆ ซึ่งเป็นมาตรการในทางพื้นที่ นอกจากนี้ในด้านสิ่งแวดล้อมยังมีกฎหมายสิ่งแวดล้อม กฎหมายการสาธารณสุขและกฎหมายรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง เป็นกฎหมายหลัก ทั้งนี้ได้มีการให้อำนาจท้องถิ่นในการดูแลตามที่ปรากฏในข้อบัญญัติ

จุดเด่นของกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมาย คือ ความเข้มแข็งของหน่วยงานอนุรักษ์ที่บังคับใช้กฎหมายอุทยานในการรักษาความยั่งยืนให้กับแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติอยู่ไม่น้อย แต่ในขณะเดียวกัน ความขัดแย้งระหว่างผู้รักษาการตามกฎหมายกับประชาชนมีความขัดแย้งอยู่บ้างในด้านอื่นที่ไม่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยตรง ซึ่งไม่ถึงขั้นรุนแรงนัก เพราะใช้การบริหารงานตามกฎหมายอย่างประนีประนอมเข้ามาช่วย

“เกาะช้าง”

การท่องเที่ยวทางทะเลบนฐานความรู้

1.3 กลุ่มกฎหมายที่เกี่ยวข้องเชิงกิจกรรม

เกาะช้างเป็นพื้นที่ที่มีกิจกรรมท่องเที่ยวทางทะเลเป็นหลักและเสริมด้วยกิจกรรมทางธรรมชาติอื่นๆ ที่มีศักยภาพในการดึงดูดนักท่องเที่ยว กฎหมายในส่วนนี้จึงประกอบด้วยกฎหมายหลายฉบับที่ดูแลเกี่ยวกับกิจการธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ การเดินทางทางน้ำและการประมง

2. บทบาทของภาคประชาชนและภาคธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติตามกฎหมายบนพื้นที่เกาะช้าง มี 2 กลุ่ม คือ

2.1 กลุ่มกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับภาคประชาชนและนักท่องเที่ยว

กฎหมายส่วนนี้ขึ้นอยู่กับ การแสดงเจตนาของคู่สัญญาเป็นหลัก ภาครัฐจะเข้ามาเกี่ยวข้องเฉพาะการคุ้มครองผู้บริโภคและความไม่เป็นธรรมระหว่างผู้ให้บริการกับผู้รับบริการเท่านั้น เป็นที่น่าสังเกตว่า ประชาชนและนักท่องเที่ยวมีความรู้ทางกฎหมายที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบของเจ้าสำนักโรงแรมน้อยมาก

2.2 กลุ่มกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับภาคธุรกิจและสถานประกอบการ

กฎหมายส่วนนี้เกี่ยวกับกิจการธุรกิจโรงแรม กิจการสถานบริการโดยต้องอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของตำรวจจากสถานีตำรวจภูธรกิ่งอำเภอเกาะช้างและยังมีสถานประกอบการหลายแห่งที่มีความรู้เรื่องความรับผิดชอบในทางกฎหมายอยู่น้อยมาก เช่น ในเรื่องความรับผิดชอบในฐานะเจ้าสำนักโรงแรมหรือความรับผิดชอบจากสัตว์เลี้ยงและสัตว์ในการแสดง

3. ปัญหาจากการบังคับใช้กฎหมายของส่วนราชการ องค์การมหาชน ภาคประชาชนและภาคธุรกิจ ในกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนเกาะช้าง

ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายบนเกาะช้างระหว่างเจ้าพนักงานของรัฐกับประชาชนในด้านการท่องเที่ยว จากการศึกษาไม่พบความขัดแย้งระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชนที่มีความขัดแย้งในการดำเนินการด้านการท่องเที่ยว ในทางกลับกันเป็นการส่งเสริมหรือสนับสนุนให้เกิดการประทับใจในการเข้ามาท่องเที่ยวในเขตพื้นที่ แต่เมื่อพิจารณาในการปฏิบัติตามกฎหมาย ต้องแยกพิจารณาเป็น 2 ลักษณะ คือ

ลักษณะที่หนึ่ง กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติและเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเอาจริงเอาจังเพื่อให้เกิด

ความยั่งยืนและความมั่นใจต่อความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวและจากการบังคับอย่างจริงจังนี้เองจะเป็นการเพิ่มต้นทุนในการปฏิบัติตามกฎหมายได้โดยเฉพาะด้านสิ่งแวดล้อม

ลักษณะที่สอง กฎหมายที่เป็นกฎหมายทั่วๆ ไป กลับพบว่ามีหลายส่วนงานที่ไม่มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจังเพราะการเคร่งครัดในข้อกฎหมายอาจจะกระทบต่อบรรยากาศการท่องเที่ยวได้

4. มาตรการทางกฎหมายที่บังคับใช้กับการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนเกาะช้างมีทั้งมาตรการทางกฎหมายที่ใช้โทษทางอาญา มาตรการทางกฎหมายที่ใช้เป็นไปตามสิทธิเรียกร้องและแดนแห่งกรรมสิทธิ์ มาตรการทางกฎหมายปกครองและมาตรการส่งเสริมในกฎหมาย ซึ่งเป็นที่สังเกตว่า ภาครัฐกลับไม่ให้ความสนใจกับมาตรการส่งเสริมในทางกฎหมายทั้งที่สามารถช่วยแบ่งเบาภาระทางต้นทุนได้อย่าง (เกียรติสกุล ชลคงคา และคณะ, 2550)

จากกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ทำให้สภาพแวดล้อมโดยรวมของเกาะช้างเปลี่ยนแปลงไปทั้งด้านประชากร สภาพนิเวศวิทยา เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม เป็นต้น ในการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมีผลกระทบต่อวิถีชีวิตชุมชนทั้งในด้านบวกและด้านลบ กิจกรรมการท่องเที่ยวซึ่งเป็นธุรกิจชุมชน ได้สร้างรายได้เพิ่มให้แก่ผู้ประกอบการ ขณะเดียวกันก็ทำให้ความสัมพันธ์ของคนในชุมชนเปลี่ยนแปลงไป เพราะต่างคนต่างมีภารกิจของตนเอง มุ่งเน้นรายได้เพื่อนำมาเป็นค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันมากกว่าการสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบร่วมกันในการรักษาสภาพแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติที่มีมาแต่ดั้งเดิมของชุมชน อีกทั้งคนรุ่นใหม่ขาดความภาคภูมิใจในรากเหง้าของตนเอง ไม่มีการเชื่อมโยงความเป็นมาในอดีตเพื่อปลูกฝังความรู้ ความตระหนักให้เยาวชนเห็นความสำคัญในวัฒนธรรมอันดีงามที่มีมาแต่ก่อนของชุมชน การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อม ซึ่งเกิดจากการซื้อขายที่ดินจากนายทุน เพื่อก่อสร้างสถานที่พักแรม สิ่งปลูกสร้างใหม่ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว ทำให้เกิดมลภาวะฝุ่นละออง การบุกรุกพื้นที่ป่าเพื่อการท่องเที่ยว ทำให้พืชพันธุ์ แหล่งน้ำเสื่อมโทรมและสัตว์บางชนิดในพื้นที่สูญหายไป

สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่สวยงาม เช่น ความสวยงามของทะเลหาดทรายสีขาว ความงดงามใต้ทะเลของสัตว์ชนิดต่างๆ และปะการัง ความเขียวชอุ่ม

“เกาะช้าง”

การท่องเที่ยวทางทะเลบนฐานความรู้

ของป่าเขาและพันธุ์ไม้นานาชนิด ล้วนแต่เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่า ให้นักท่องเที่ยวได้มีกิจกรรมการท่องเที่ยวบนพื้นที่เกาะช้างที่หลากหลาย เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการ จึงเกิดธุรกิจบริการการท่องเที่ยวจากผู้ประกอบการทั้งในและนอกพื้นที่ การแข่งขันของผู้ประกอบการเพื่อผลประโยชน์ในธุรกิจของตนเอง ส่งผลกระทบต่อคุณภาพของการบริการที่แตกต่างกัน อีกทั้งขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวของเกาะช้างที่เพิ่มมากขึ้นทุกปี ทำให้เกิดปัญหาที่กระทบต่อความยั่งยืนของ ชุมชนเกาะช้าง เช่น ปัญหาน้ำสะอาดเพื่อการบริโภคไม่เพียงพอ การกำจัดขยะไฟฟ้าไม่พอใช้ เป็นต้น

สำหรับปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวบนเกาะช้างพบว่า สภาพแวดล้อมที่สมบูรณ์งดงามของเกาะช้างกำลังเสื่อมโทรมลง การเพิ่มขึ้นของสิ่งปลูกสร้างสมัยใหม่เพื่อรองรับการท่องเที่ยว ทำให้เกาะช้างสูญเสียความเป็นธรรมชาติดั้งเดิมที่ควรอนุรักษ์ไว้ การเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้ประกอบการรายย่อย เกิดการแข่งขันทางธุรกิจ ทำให้มาตรฐานและคุณภาพการให้บริการด้านต่างๆ ลดลง อีกทั้งความสามารถในการสื่อสารเพื่อสื่อความหมายกับนักท่องเที่ยวต่างชาติของภาคีต่างๆ ในพื้นที่ เช่น เจ้าหน้าที่ภาครัฐ พนักงานบริการ ผู้ประกอบการและประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่สามารถฟัง พูดภาษาอังกฤษที่ใช้เป็นภาษากลางในการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งปัจจุบันมีนักท่องเที่ยวที่มาจากหลายชนชาติมากยิ่งขึ้น อาทิ ญี่ปุ่น จีน เกาหลี รัสเซีย จึงทำให้เกิดปัญหาในการสื่อสารเพื่อขอรับบริการด้านต่างๆ ดังนั้นเพื่อให้กิจกรรมการท่องเที่ยวบนเกาะช้างเป็นกิจกรรมที่มีคุณค่า สามารถสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้กับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ควรศึกษาข้อมูลพื้นฐานของการท่องเที่ยวตามสภาพจริง เพื่อนำข้อมูลที่ได้มากำหนดแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการพื้นที่เกาะช้างเพื่อการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน

**ตอน 5 แนวทาง
การพัฒนาและจัดการพื้นที่
/แหล่งท่องเที่ยว
เพื่อพัฒนากิจกรรม
การท่องเที่ยว
ทางธรรมชาติของเกาะช้าง**

“เกาะช้าง”

การท่องเที่ยวทางทะเลบนฐานความรู้

หน่วยงานภาครัฐหลักเกี่ยวกับการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว

โครงสร้างของหน่วยงานภาครัฐหลักที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ประกอบด้วยหน่วยงานดังตาราง 16

ตาราง 16 บทบาทของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง

หน่วยงาน	บทบาทที่เกี่ยวข้อง
หน่วยงานในกำกับของรัฐบาล	
การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย/ สำนักงานตราด	ส่งเสริมการท่องเที่ยวทางด้านการตลาด
องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่ พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่าง ยั่งยืน (อพท.)/ สำนักงาน พัฒนาพื้นที่พิเศษหมู่เกาะช้าง และพื้นที่เชื่อมโยง (สพพ.1)	สร้างศรัทธา สร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่ชุมชน เพื่อร่วมพัฒนาพื้นที่การท่องเที่ยวกับ อพท.รวมทั้ง การเพิ่มพื้นที่ท่องเที่ยวโดยการประสานงานกับ หน่วยงานต่างๆ และเป็นหน่วยงานที่วางแผน และดำเนินโครงการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้าง
หน่วยงานภายใต้รัฐบาลกลาง	
กระทรวงการท่องเที่ยวและ กีฬา/สำนักพัฒนาการท่องเที่ยว	ส่งเสริมการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขัน ของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในพื้นที่เกาะช้าง
กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กระทรวง ทรัพยากรทางธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม	อนุรักษ์ ปันฟูทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่อนุรักษ์และ บริหารการใช้ทรัพยากรในพื้นที่อุทยาน

หน่วยงาน	บทบาทที่เกี่ยวข้อง
กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี (กรมเจ้าท่า) กระทรวงคมนาคม/สำนักงาน การขนส่งทางน้ำที่ 6 สาขา ตราด	กรมเจ้าท่ามีอำนาจหน้าที่ในการควบคุมและบริหาร งานเกี่ยวกับทางน้ำ ได้แก่ การเดินเรือ การลำเลียง ขนส่งทางน้ำ การนำร่อง การจอดเทียบเรือ การใช้พาหนะทางน้ำ การปรับปรุงดูแลรักษาร่องน้ำหรือเส้นทางน้ำโดยทั่วไป ให้สามารถใช้เป็นเส้นทางลำเลียงขนส่งหรือใช้สัญจรไปมารวมกัน เป็นทางสาธารณะตลอดจนอำนวยความสะดวกต่างๆ ในการเดินเรือและการขนส่งทางน้ำตามเส้นทางต่างๆ
หน่วยงานส่วนภูมิภาคในระดับจังหวัด	
สำนักพัฒนาธุรกิจการค้า จังหวัด	ส่งเสริมการพัฒนาของธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการค้าและบริการ
อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้าง	อนุรักษ์ พื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่อนุรักษ์และบริหารการใช้ทรัพยากรในพื้นที่อุทยานเกาะช้าง
สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดตราด	ส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่เกาะช้าง
สำนักงานจังหวัดตราด	วางแผนยุทธศาสตร์และเชื่อมโยงการปฏิบัติงานของ หน่วยงานในระดับภูมิภาคต่างๆ ให้สอดคล้องกัน
หน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่น	
องค์การบริหารส่วนตำบล เกาะช้าง	ทำงานร่วมกับชุมชนในการวางแผนพัฒนาส่งเสริมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติในพื้นที่ รับผิดชอบและกำกับดูแลการใช้ทรัพยากรทางธรรมชาติในเขตพื้นที่ชุมชน
องค์การบริหารส่วนตำบล เกาะช้างใต้	

ที่มา : ดัดแปลงจาก รัชพงศ์ วงศาโรจน์ และคณะ, 2550

ภาพรวมของบทบาทภาครัฐต่อการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว

ตาราง 17 บทบาทของหน่วยงานภาครัฐในภาพรวมต่อการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติในด้านต่างๆ

บทบาทของภาครัฐต่อการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติในด้านต่างๆ	ค่าเฉลี่ยความคิดเห็น		
	ภาครัฐ	ภาคเอกชน	ภาคประชาชน
1. การสร้าง/ปรับปรุงกิจกรรมท่องเที่ยวทางธรรมชาติ	2.87	1.71	1.90
- การริเริ่มวางแผนส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติรูปแบบต่างๆ	2.41	2.24	2.27
- การให้คำแนะนำในด้านรูปแบบและวิธีการให้บริการแก่กิจการที่ให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ	2.59	1.97	2.04
- การให้ความช่วยเหลือในด้านการจัดหาแหล่งเงินทุนให้กับธุรกิจรายใหม่ให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ	3.19	1.52	1.54
- การสร้าง/ปรับปรุง/รับรองมาตรฐานการให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติต่างๆ ทั้งในด้านคุณภาพความปลอดภัยและราคา	2.78	1.53	2.00
- การให้ความช่วยเหลือในด้านสิทธิพิเศษทางด้านภาษีแก่กิจการที่ให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ	3.37	1.21	1.56
2. การพัฒนาบุคลากรผู้ให้บริการกิจกรรมท่องเที่ยวทางธรรมชาติ	2.70	2.06	2.28
- การฝึกอบรมในด้านการดูแลความปลอดภัยให้กับพนักงานผู้ให้บริการกิจกรรมท่องเที่ยวทางธรรมชาติ	2.78	2.03	2.11
- การฝึกอบรมในด้านทักษะการดำเนินธุรกิจบริการให้กับผู้ประกอบการ	2.74	2.00	2.12
- การทำความเข้าใจกับผู้ประกอบการเกี่ยวกับแนวทางการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	2.59	2.20	2.65

บทบาทของภาครัฐต่อการพัฒนากิจกรรม การท่องเที่ยวทางธรรมชาติในด้านต่างๆ	ค่าเฉลี่ยความคิดเห็น		
	ภาค รัฐ	ภาค เอกชน	ภาค ประชาชน
3. การประชาสัมพันธ์และการตลาดกิจกรรมท่องเที่ยว			
ทางธรรมชาติ	2.40	2.93	3.02
- การสร้างภาพลักษณ์เกาะช้างให้เป็นแหล่งกิจกรรม			
ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ	2.30	3.45	3.43
- การจัดงานหรือกิจกรรมพิเศษ ณ พื้นที่อื่นๆ เพื่อ			
กระตุ้นตลาดการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่			
เกาะช้าง	2.59	2.14	2.37
- การประชาสัมพันธ์ข้อมูลกิจกรรมการท่องเที่ยวทาง			
ธรรมชาติประเภทต่างๆและรายชื่อกิจการที่ให้บริการ			
กิจกรรมการท่องเที่ยวเหล่านั้น	2.30	3.21	3.27
4. การเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา			
กิจกรรมท่องเที่ยวทางธรรมชาติ	2.63	2.34	2.27
- การเปิดโอกาสให้ชุมชนเป็นผู้เลือก/ตัดสินใจว่าควรให้			
มีกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติกิจกรรมใดบ้าง			
ในพื้นที่ของแต่ละชุมชน	2.70	2.13	2.20
- การรับฟังความคิดเห็นของชุมชนที่ได้รับผลกระทบ			
จากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ	2.56	2.21	2.20
- การเปิดโอกาสให้ชุมชนในแต่ละพื้นที่ได้มีโอกาส			
ประชุมร่วมกับผู้ประกอบการต่างๆ ที่ให้บริการ			
กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติในพื้นที่นั้นๆ	2.63	2.72	2.40
5. การพัฒนาสาธารณูปโภคสำหรับกิจกรรมการ			
ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ	2.81	1.94	2.29
- การพัฒนาสาธารณูปโภคเพื่อให้เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว			
ทางธรรมชาติได้สะดวกขึ้น (เช่น ท่าเรือ ทางเดินป่า			
แผนที่เดินป่า สมอตามแนวปะการัง เป็นต้น)	2.74	2.43	2.77
- การพัฒนาสาธารณูปโภคเพื่อความปลอดภัยสำหรับ			
การท่องเที่ยวทางธรรมชาติ (เช่น หอคอยตรวจการ			
พนักงานรักษาความปลอดภัย สัญญาณเตือนภัย)	2.93	1.61	2.10

“เกาะช้าง”

การท่องเที่ยวทางทะเลบนฐานความรู้

บทบาทของภาครัฐต่อการพัฒนากิจกรรม การท่องเที่ยวทางธรรมชาติในด้านต่างๆ	ค่าเฉลี่ยความคิดเห็น		
	ภาค รัฐ	ภาค เอกชน	ภาค ประชาชน
- การพัฒนาระบบสื่อสารโทรคมนาคมในเกาะเพื่อปรับ ปรุงช่องทางการสื่อสารระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และนักท่องเที่ยว	2.78	1.72	2.00
6. การกำกับดูแลกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ		2.48	2.37
- การเฝ้าระวังกิจกรรมการท่องเที่ยวไม่ให้ทำลาย ทรัพยากรธรรมชาติ		2.77	2.60
- การตรวจสอบมาตรฐานความปลอดภัยของกิจกรรม การท่องเที่ยวทางธรรมชาติ		2.21	2.13

ที่มา : ดัดแปลงจากรัศษ์พงศ์ วงศาโรจน์ และคณะ, 2550

จากตาราง 17 จะเห็นได้ว่าในภาพรวมหน่วยงานภาครัฐมีความคิดเห็นต่อบทบาทภาครัฐในทุกด้านสูงกว่าภาคเอกชนและภาคประชาชน ยกเว้นบทบาทในด้าน การประชาสัมพันธ์และการตลาดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติซึ่งภาคเอกชนและภาคประชาชนมีความคิดเห็นต่อบทบาทภาครัฐในด้านนี้สูงกว่าความคิดเห็นจากหน่วยงานภาครัฐเอง โดยในประเด็นที่ภาคประชาชนและภาคเอกชนเห็นว่า ภาครัฐมีบทบาทมากที่สุดคือ การสร้างภาพลักษณ์ให้เกาะช้างเป็นแหล่งกิจกรรมท่องเที่ยวทางธรรมชาติ รองลงมาได้แก่ การประชาสัมพันธ์ข้อมูลกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติประเภทต่างๆ และรายชื่อกิจการที่ให้บริการกิจกรรมเหล่านั้น

นอกจากนี้ยังสังเกตได้ว่าภาคประชาชนมีความคิดเห็นต่อบทบาทภาครัฐในด้านการสร้าง/ปรับปรุงกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ การพัฒนาบุคลากรผู้ให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ การประชาสัมพันธ์และการตลาดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติสูงกว่าความคิดเห็นของภาคเอกชน ส่วนภาคเอกชนก็มีความคิดเห็นต่อบทบาทภาครัฐในด้านการเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และการพัฒนาสาธารณูปโภคสำหรับ

กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และการกำกับดูแลกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติสูงกว่าความคิดเห็นของภาคเอกชน

กิจกรรมการท่องเที่ยวที่ควรสนับสนุน/ส่งเสริม

สัดส่วนความคิดเห็นของภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชนที่มีต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่ควรสนับสนุน ดังตาราง 18

ตาราง 18 ลำดับกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ควรสนับสนุน

กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ	ค่าเฉลี่ยลำดับ		
	ภาครัฐ	หน่วยงานเอกชน	ภาคประชาชน
การศึกษาธรรมชาติ	3.41	5.38	3.59
การส่องสัตว์/ดูนก	5.52	7.79	7.82
การเดินป่า/ตั้งแคมป์	5.44	4.63	4.70
การเที่ยวถ้ำ/น้ำตก	5.89	4.40	4.57
การล่องแพ/เรือยาง	6.89	7.17	7.39
การขี่ช้าง	8.63	4.80	5.10
การไต่ผา/ปีนเขา	7.33	7.72	9.14
การขี่จักรยานเที่ยว	5.04	6.93	6.28
การพายเรือแคนู/คายัค/เรือใบและ กระดานโต้คลื่น	4.67	4.59	4.79
การดำน้ำดูปะการัง	2.19	1.50	1.27

*ค่าเฉลี่ย 1 แสดงว่า กิจกรรมนั้นควรส่งเสริมมากที่สุด

ที่มา : ดัดแปลงจากรักรักษ์พงศ์ วงศาโรจน์ และคณะ, 2550

จากตาราง 18 จะเห็นได้ว่าทั้งสามภาคส่วนมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่า กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สมควรส่งเสริมและสนับสนุนเป็นอันดับแรกสุด คือ การดำน้ำดูปะการัง รองลงมาคือ การศึกษาธรรมชาติ ส่วนกิจกรรมที่ทั้ง 3 ภาค

“เกาะช้าง”

การท่องเที่ยวทางทะเลบนฐานความรู้

ส่วนเห็นว่าควรสนับสนุนหรือส่งเสริมเป็นลำดับท้ายได้แก่ การไต่ผา/ปีนเขา การส่องสัตว์/ดูนกและการล่องแพ/เรือยาง

ตาราง 19 ความคิดเห็นต่อศักยภาพด้านอุปทานและด้านอุปสงค์ของกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติต่างๆ

กิจกรรม การท่องเที่ยว ทางธรรมชาติ	ค่าเฉลี่ยศักยภาพด้านอุปทาน			ค่าเฉลี่ยศักยภาพด้านอุปสงค์		
	ภาครัฐ	ภาคเอกชน	ภาคประชาชน	ภาครัฐ	ภาคเอกชน	ภาคประชาชน
- การศึกษาธรรมชาติ (นิเวศวิทยา)	3.19	2.67	2.67	3.26	2.43	2.17
- การส่องสัตว์/ดูนก	2.70	2.33	2.50	2.59	1.38	1.63
- การเดินป่า/ตั้งแคมป์	2.96	3.75	3.00	2.85	3.07	3.10
- การเที่ยวถ้ำ/น้ำตก	3.15	3.00	3.33	3.31	3.52	3.63
- การล่องแพ/เรือยาง	2.70	2.50	2.00	2.48	2.41	2.93
- การขี่ม้า/ช้าง	2.59	3.33	2.80	2.56	3.38	3.10
- การปีนผา/ไต่เขา	2.33	2.67	1.80	2.63	1.54	1.80
- การขี่จักรยานเที่ยว	2.96	2.67	3.00	3.37	3.41	3.60
- การพายเรือแคนู/คายัค/เรือใบและกระดานโต้คลื่น	3.59	3.00	2.00	3.44	2.75	3.47
- การดำน้ำดูปะการัง	4.26	4.25	3.40	4.37	4.80	4.83

ที่มา : ดัดแปลงจากรักรักษ์พงศ์ วงศาโรจน์ และคณะ, 2550

จากตาราง 19 ทั้งสามภาคส่วนมีความเห็นตรงกันว่ากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีศักยภาพทางด้านอุปสงค์และอุปทานสูงสุด คือ การดำน้ำดูปะการัง โดยหน่วยงานภาครัฐมีความคิดเห็นว่างิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีศักยภาพทางด้านอุปสงค์และอุปทาน รองลงมา ได้แก่ การพายเรือแคนู/คายัค/เรือใบ และกระดานโต้คลื่น ในขณะที่ภาคเอกชนและภาคประชาชนเห็นว่า กิจกรรมที่มีศักยภาพทั้งทางด้านอุปสงค์และอุปทานรองลงมาคือ การเดินป่า/ตั้งแคมป์ กิจกรรมที่มีศักยภาพทางด้านอุปทานรองลงมา ได้แก่ การเที่ยวถ้ำและน้ำตก ส่วนกิจกรรมที่มีศักยภาพทางด้านอุปสงค์และอุปทานน้อยที่สุดคือ การปีนผา/ไต่เขาและการส่องสัตว์/ดูนก

ตาราง 20 ความคิดเห็นต่อปัจจัยภายในของการพัฒนาการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน

ประเด็น	ค่าเฉลี่ยระดับความสำคัญ			ค่าเฉลี่ยระดับจุดแข็ง		
	ภาครัฐ	ภาคเอกชน	ภาคประชาชน	ภาครัฐ	ภาคเอกชน	ภาคประชาชน
1. ด้านบุคลากร	2.96	3.30	2.40	2.41	2.91	2.69
- ความเพียงพอของบุคลากรในหน่วยงานภาครัฐที่ดูแลกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้าง	2.96	3.40	2.80	2.37	2.79	2.59
- ประสิทธิภาพและความชำนาญของบุคลากรของหน่วยงานภาครัฐต่อการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ	2.96	3.20	2.00	2.44	3.03	2.79

“เกาะช้าง”

การท่องเที่ยวทางทะเลบนฐานความรู้

ประเด็น	ค่าเฉลี่ยระดับความสำคัญ			ค่าเฉลี่ยระดับจุดแข็ง		
	ภาครัฐ	ภาคเอกชน	ภาคประชาชน	ภาครัฐ	ภาคเอกชน	ภาคประชาชน
2. ด้านงบประมาณ	3.06	3.73	2.53	2.88	2.36	2.74
- ความเพียงพอของงบประมาณที่ได้รับจัดสรรเพื่อพัฒนาโครงการการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้าง	3.15	3.40	2.80	3.11	3.14	2.97
- ความมีประสิทธิภาพในการจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาโครงการการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้าง	3.11	3.80	2.40	2.74	1.79	2.72
- ความเป็นธรรมในการจัดสรรงบประมาณเพื่อการพัฒนาโครงการท่องเที่ยว ในแต่ละเขตพื้นที่ในเกาะช้าง	2.93	4.00	2.40	2.78	2.14	2.52
3. ด้านกฎระเบียบทางราชการ	3.35	3.50	2.90	2.69	2.52	2.71
- กฎระเบียบทางราชการ (เช่น การจัดตั้งธุรกิจให้บริการโครงการท่องเที่ยวทางธรรมชาติและการบิน) ที่มีส่วนช่วยกระตุ้นให้เกิด	3.41	3.75	2.60	2.74	2.68	2.83

ประเด็น	ค่าเฉลี่ยระดับความสำคัญ			ค่าเฉลี่ยระดับจุดแข็ง		
	ภาครัฐ	ภาคเอกชน	ภาคประชาชน	ภาครัฐ	ภาคเอกชน	ภาคประชาชน
การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้าง						
- กลไกและขั้นตอนการทำงาน ทางราชการ (ทั้งตามสายงานและข้ามสายงาน) ที่เอื้อต่อการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้าง	3.30	3.25	3.20	2.63	2.36	2.59
4. ด้านความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ	3.43	3.20	2.30	2.81	2.78	2.98
- การประสานงานข้ามหน่วยงานต่างๆ เพื่อให้การพัฒนา กิจกรรมท่องเที่ยวทางธรรมชาติสัมฤทธิ์ผลโดยเร็ว	3.44	3.20	2.40	2.81	2.62	3.07
- ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ จากส่วนกลางและส่วนท้องถิ่นต่อการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยว	3.41	3.20	2.20	2.81	2.93	2.90
5. ด้านอุปกรณ์และเครื่องมือ	3.04	3.38	2.30	2.81	2.21	2.34

“เกาะช้าง”

การท่องเที่ยวทางทะเลบนฐานความรู้

ประเด็น	ค่าเฉลี่ยระดับความสำคัญ			ค่าเฉลี่ยระดับจุดแข็ง		
	ภาครัฐ	ภาคเอกชน	ภาคประชาชน	ภาครัฐ	ภาคเอกชน	ภาคประชาชน
- ความทันสมัยของอุปกรณ์และเครื่องมือที่จำเป็นในหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยว	3.07	3.50	2.40	2.85	2.21	2.38
- ความเพียงพอของอุปกรณ์และเครื่องมือที่จำเป็นในหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยว	3.00	3.25	2.20	2.78	2.21	2.31
6. ด้านธรรมาภิบาล		3.80	1.90		2.22	2.07
- ความโปร่งใสและตรวจสอบได้ของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง		3.40	2.00		2.14	2.07
- การคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ของกลุ่มย่อยของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวกับกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ		4.20	1.80		2.31	2.07

ที่มา : ดัดแปลงจากรักรักษ์พงศ์ วงศาโรจน์ และคณะ, 2550

จากตาราง 20 ทั้งสามภาคส่วนที่เกี่ยวข้องให้ความสำคัญกับปัจจัยภายใน
ด้านต่างๆ ค่อนข้างแตกต่างกัน โดยหน่วยงานภาครัฐเห็นว่าปัจจัยด้านความร่วมมือ
ระหว่างหน่วยงานภาครัฐต่างๆ เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญที่สุด ส่วนภาคเอกชนเห็นว่า
ปัจจัยด้านธรรมาภิบาลมีความสำคัญมากที่สุด ในขณะที่ภาคประชาชนเห็นว่าปัจจัย
ด้านกฎระเบียบราชการมีความสำคัญมากที่สุด

ในด้านจุดแข็งนั้นในภาพรวม ทั้งสามภาคส่วนเห็นว่าหน่วยงานภาครัฐมี
จุดแข็งอยู่ในระดับน้อยถึงปานกลาง โดยหน่วยงานภาครัฐเห็นว่าปัจจัยที่เป็นจุดอ่อน
มากที่สุดคือ ปัจจัยด้านบุคลากร ส่วนภาคเอกชนเห็นว่าปัจจัยที่เป็นจุดอ่อนมากที่สุด
คือ อุปกรณ์เครื่องมือและธรรมาภิบาล ภาคประชาชนมีความเห็นว่าปัจจัยที่เป็น
จุดอ่อนมากที่สุดได้แก่ปัจจัยด้านธรรมาภิบาล

ตาราง 21 ความคิดเห็นต่อปัจจัยภายนอกของการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทาง
ธรรมชาติอย่างยั่งยืน

ประเด็น	ค่าเฉลี่ยระดับความสำคัญ			ค่าเฉลี่ยระดับโอกาส		
	ภาค รัฐ	ภาค เอกชน	ภาค ประชา ชน	ภาค รัฐ	ภาค เอกชน	ภาค ประชา ชน
1. ด้านนักท่องเที่ยว	3.57	3.80	3.22	3.72	4.08	3.99
- ความสนใจต่อกิจกรรมท่องเที่ยวทางธรรมชาติของนักท่องเที่ยว	3.89	4.20	3.67	3.85	4.55	4.48
- ความสามารถในการจ่ายเพื่อใช้บริการกิจกรรมท่องเที่ยวทางธรรมชาติของนักท่องเที่ยว	3.67	4.00	3.17	3.93	4.79	4.41
- ความรู้ความเข้าใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	3.15	3.20	2.83	3.37	2.89	3.07
2. ด้านชุมชน	3.30	3.25	2.94	3.01	3.78	3.62

“เกาะช้าง”

การท่องเที่ยวทางทะเลบนฐานความรู้

ประเด็น	ค่าเฉลี่ยระดับความสำคัญ			ค่าเฉลี่ยระดับโอกาส		
	ภาค รัฐ	ภาค เอกชน	ภาค ประชา ชน	ภาค รัฐ	ภาค เอกชน	ภาค ประชา ชน
- ความรู้ความเข้าใจของชุมชนต่อการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน	3.33	3.25	2.83	3.04	3.79	3.62
- ความสามารถของชุมชนในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติด้วยตัวเอง	3.30	2.75	2.83	2.96	3.97	3.41
- ทักษะคติโดยรวมของชุมชนที่มีต่อธุรกิจการให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ	3.26	3.75	3.17	3.00	3.59	3.83
3. ด้านผู้ประกอบการ	3.47	3.42	2.83	3.19	3.90	3.40
- ความรู้ความเข้าใจของผู้ประกอบการต่อการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติเชิงอนุรักษ์	3.56	3.75	2.83	3.33	4.07	3.62
- ทักษะความสามารถของผู้ประกอบการที่ให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ	3.52	3.50	2.83	3.30	4.24	3.83
- จริยธรรมของผู้ประกอบการที่ให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ	3.33	3.00	2.83	2.93	3.38	2.76
4. ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว	4.00	4.50	3.42	3.81	4.74	4.28
- ความเพียงพอและน่าสนใจของทรัพยากรธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้างต่อการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ	4.00	4.25	3.33	3.78	4.69	4.31
- ความหลากหลายของ	4.00	4.75	3.50	3.85	4.79	4.24

ประเด็น	ค่าเฉลี่ยระดับความสำคัญ			ค่าเฉลี่ยระดับโอกาส		
	ภาค รัฐ	ภาค เอกชน	ภาค ประชา ชน	ภาค รัฐ	ภาค เอกชน	ภาค ประชา ชน
ทรัพยากรธรรมชาติบนพื้นที่ เกาะช้างสำหรับการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวทาง ธรรมชาติ						
5. ด้านสาธารณูปโภค	3.21	3.25	3.17	3.20	3.05	3.11
- ความพร้อมของสาธารณูปโภค เพื่อการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ทางธรรมชาติ	3.41	3.25	3.33	3.26	3.66	3.34
- ความพร้อมของสาธารณูปโภค เพื่อ รับประกันความปลอดภัย ให้กับกลุ่มนักท่องเที่ยว ต่างชาติ (เช่น สัญญาณ เตือนภัย)	3.15	3.00	2.50	3.11	2.14	2.66
- ความพร้อมของสาธารณูปโภค เพื่อรองรับกลุ่มนักท่องเที่ยว เชิงธรรมชาติ (เช่น ถนน จักรยาน เส้นทางเดินป่า/ ดูปะการัง)	3.07	3.50	3.67	3.22	3.34	3.34

ที่มา : ดัดแปลงจากรัศมีพงศ์ วงศาโรจน์ และคณะ, 2550

จากตาราง 21 ทั้งสามภาคส่วนมีความคิดเห็นตรงกันเกี่ยวกับปัจจัยภายนอกของการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้าง โดยทั้งสามภาคส่วนเห็นว่า ปัจจัยด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญมากที่สุดและเป็นปัจจัยที่เป็นโอกาสต่อการพัฒนามากที่สุด อย่างไรก็ตาม หน่วยงานภาครัฐมีความเห็นว่าปัจจัยด้านความรู้/ความเข้าใจ/ความสามารถของชุมชนเป็นปัจจัยที่เป็นโอกาส

“เกาะช้าง”

การท่องเที่ยวทางทะเลบนฐานความรู้

น้อยที่สุด ในขณะที่ภาคเอกชนและภาคประชาชนมีความเห็นตรงกันว่าปัจจัยที่เป็นโอกาสน้อยที่สุดคือ ปัจจัยด้านสาธารณูปโภค

แนวทางในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว

แนวทางในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนเกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน สรุปได้ดังนี้

1. นโยบายและแผนงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน

ปี พ.ศ. 2545 รัฐได้กำหนดแนวนโยบายการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ ของหมู่เกาะช้างให้เกิดประสิทธิภาพ สามารถนำเงินตราจากต่างประเทศเข้าสู่ประเทศ กระจายรายได้ไปสู่ประชาชนในท้องถิ่น โดยกำหนดว่า “การพัฒนาการท่องเที่ยวมักได้มาจตุตถะพร้อย ยึดยึดความเสื่อมโทรมกับทำลาย จิตวิญญาณและความสง่างามของภูมิทัศน์ แต่การพัฒนาหมู่เกาะช้างนั้นจะป้องกันไม่ให้ธรรมชาติถูกทำลายอีกต่อไปด้วยการพิทักษ์ คุ้มครองแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติและทะนุถนอมพร้อมให้การพัฒนาดำเนินควบคู่ไปกับวิถีธรรมชาติ สอดคล้องปรองดองกับวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างสมบูรณ์แบบ” (แสงเทียน อัจฉิมานุกร และคณะ, 2549) ในช่วง 4-5 ปีที่ผ่านมา การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก การพัฒนาการคมนาคม ส่งผลให้ปัจจุบันจำนวนนักท่องเที่ยวได้เพิ่มจำนวนมากขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปี สภาพพื้นที่ปัจจุบันของเกาะช้างมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มีการลงทุนจาก เอกชนภายนอกเพิ่มมากขึ้น ซึ่งส่งผลให้เกาะช้างประสบปัญหาอย่างหนักในด้านความเสื่อมโทรมของทรัพยากร ซึ่งจำแนกได้ 2 ประเภท คือ

1.1 ปัญหาด้านกายภาพ ได้แก่ การขยายตัวของรูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างรวดเร็ว โดยขาดการควบคุม ติดตามหรือการกำหนดทิศทาง เช่น การตัดแปลงเรือประมงเพื่อบริการนักท่องเที่ยว การสร้างหรือปรับปรุงที่พักแบบต่างๆ รวมทั้งโฮมสเตย์ ป่าชายเลนที่ถูกรุกรานและทำลาย ซึ่ง

เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของหิ่งห้อย การต่อท่อน้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติที่ไม่เป็นระเบียบ เป็นต้น

1.2 ปัญหาด้านมลภาวะ ได้แก่ ปัญหาที่เกิดจากการขาดระบบการจัดการในสิ่งทีก่อให้เกิดมลภาวะจากการทำกิจกรรม คือ ขยะ สิ่งปฏิกูล น้ำเสีย มลภาวะทางอากาศ เสียง รวมทั้ง การพัฒนากิจกรรมที่ขาดความเข้าใจ ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม นอกจากนี้ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องเร่งรัดการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน เช่น การออกเอกสารสิทธิที่ดิน การขาดแคลนน้ำใช้ เป็นต้น เพื่อเป็นการสร้างสัมพันธภาพดีระหว่างหน่วยงานภาครัฐและประชาชน

2. การมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ ในกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติของเกาะช้าง เป็นที่รู้จักและมีชื่อเสียงด้านความสวยงามตามธรรมชาติทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ ซึ่งกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและธุรกิจบริการ ทั้งผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว ที่พัก โรงแรมและชุมชนท้องถิ่น กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติทั้งทางบกและทางทะเล ชุมชนท้องถิ่นสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ดำเนินงาน หรือในฐานะเป็นผู้ปฏิบัติโดยใช้ทักษะ ฝีมือ แรงงาน ในการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ได้หลากหลายวิธี ดังนี้

2.1 ชุมชนต้องมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการเกี่ยวกับกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ โดยใช้เวทีประชาคมหมู่บ้าน เพื่อเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างข้อกำหนดและการบริหารจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น การทำประชาพิจารณ์ ในกรณีที่ต้องการมีกิจกรรมการท่องเที่ยวใหม่ การสร้างข้อกำหนดให้ทุก กิจกรรม ต้องมีประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน เป็นต้น นอกจากนี้ยังต้องโน้มน้าวและชักจูงให้ผู้ประกอบกิจการที่มาจากต่างถิ่นหรือต่างประเทศได้เข้าใจวิถีชีวิตและธรรมชาติของเกาะช้าง เพื่อร่วมกันอนุรักษ์และส่งเสริมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน

“เกาะช้าง”

การท่องเที่ยวทางทะเลบนฐานความรู้

2.2 ชุมชนต้องมีส่วนร่วมในการบริการนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการ กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น การเป็นเจ้าของกิจการ พนักงานหรือฝ่ายสนับสนุน เป็นต้น

2.3 ชุมชนต้องมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์จากกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เช่น การทำข้อตกลงกับเจ้าของกิจกรรมการท่องเที่ยวในการแบ่งปันผลประโยชน์ เพื่อส่งเสริม พัฒนา แก้ไข ปรับปรุงสิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยว รักษาสิ่งแวดล้อมและอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมของชุมชน นอกเหนือจากการเสียภาษีรายได้ให้กับหน่วยงานภาครัฐ

2.4 ชุมชนต้องมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ในส่วนที่อาจจะส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวโดยรวม เช่น การรักษาความปลอดภัย การทำลายทรัพยากรธรรมชาติ การกำหนดราคามาตรฐานด้านการบริการสำหรับกิจกรรมการท่องเที่ยว เป็นต้น

2.5) หน่วยงานภาครัฐ เอกชน องค์กรอิสระ เจ้าของกิจการ ต้องเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน เพื่อช่วยดำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์และวัฒนธรรมท้องถิ่นสำหรับการท่องเที่ยว เช่น หมู่บ้านประมง การรักษาวิถีชุมชน เป็นต้น

2.6 ชุมชนต้องร่วมกันส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ปลูกฝังจิตสำนึก การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้กับประชาชน เยาวชนและนักท่องเที่ยว

2.7 ชุมชนต้องร่วมกำหนดทิศทางและอนาคต ของชุมชน รวมทั้งการทำตนให้เป็นตัวอย่างที่ดีสำหรับนักท่องเที่ยวหรือผู้ประกอบการต่างถิ่นและต่างประเทศและการปรับทัศนคติ ที่ว่า “คนเกาะช้าง รวยแล้ว (จากการขาย-ให้เช่าที่ดิน)” เพราะถ้าชุมชนท้องถิ่นไม่ร่วมกันรักษาความเป็นธรรมชาติของเกาะช้างไว้ แหล่งท่องเที่ยวก็จะเสื่อมโทรม ซึ่งส่งผลให้นักท่องเที่ยวลดจำนวนลงและต้องใช้เวลาในการพัฒนา ปรับปรุง แก้ไขความเสื่อมโทรมอีกนานหลายปีกว่าธรรมชาติจะสวยงามและมีนักท่องเที่ยวเหมือนเดิม

3. การบริการด้านข้อมูลข่าวสาร ความรู้และการประชาสัมพันธ์ เกี่ยวกับ
กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ควรมีการกำหนดขอบเขตและมาตรฐาน ดังนี้

3.1 ป้ายสื่อความหมาย ป้ายประกาศ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับ
ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมการท่องเที่ยว ทั้งแหล่งท่องเที่ยวหรือเส้นทางการทำกิจกรรม
อัตราการบริการ ระยะเวลา โปรแกรมการจัดกิจกรรมและข้อควรระวัง

3.2 มีเอกสาร แผ่นพับที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการทำกิจกรรมการ
ท่องเที่ยว

3.3 มีการปฐมนิเทศนักท่องเที่ยวก่อนทำกิจกรรม

3.4 มีเจ้าหน้าที่ให้บริการข้อมูลข่าวสารที่สามารถสื่อสาร
ภาษาต่างประเทศได้

3.5 มีมัคคุเทศก์หรือเจ้าหน้าที่ที่สามารถนำทำกิจกรรมการท่องเที่ยว
ทางธรรมชาติ

3.6 มีระบบการสื่อสารทั้งโทรศัพท์ ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์
(E-mail) เว็บไซต์ (Website) ที่สามารถติดต่อผู้ให้บริการได้สะดวกและรวดเร็ว

3.7 ประสานงานผ่านศูนย์ประชาสัมพันธ์เพื่อเชื่อมโยงเครือข่ายการ
จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

4. การบริการสิ่งอำนวยความสะดวกของกิจกรรมการท่องเที่ยวทาง
ธรรมชาติ ควรมีการกำหนดขอบเขตและมาตรฐาน ดังนี้

4.1 มีเจ้าหน้าที่ให้บริการทุกด้านอย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพ

4.2 มีจุดบริการรับฝากของ ลัมภาระ ที่สะดวกและปลอดภัย

4.3 มีห้องน้ำห้องสุขา สำหรับนักท่องเที่ยวที่ถูกละเลยอย่าง
เพียงพอ

4.4 จัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยวสำหรับเด็ก
คนชราและคนพิการ

“เกาะช้าง”

การท่องเที่ยวทางทะเลบนฐานความรู้

4.5 กิจกรรมใดที่ใช้เวลาในการทำกิจกรรมนาน ควรมีอาหารและเครื่องดื่มที่มีคุณภาพ สะอาด ปลอดภัย รวมทั้งสะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น

4.6 มีที่จอดรถอย่างเพียงพอและปลอดภัย

4.7 มีที่พักสำหรับนักท่องเที่ยว ขณะรอทำกิจกรรม

4.8 ยานพาหนะสำหรับรับ-ส่งนักท่องเที่ยว ต้องมีความปลอดภัย และมีอุปกรณ์เพื่อรักษาความปลอดภัยอย่างเหมาะสมและได้มาตรฐาน

4.9 มีการบริการจำหน่ายอาหาร เครื่องดื่ม ของที่ระลึก โดยติดป้ายแสดงราคาและจำหน่ายในราคาที่เหมาะสม

4.10 กิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีการบริการที่พักหรือการจำหน่ายอาหาร ต้องมีระบบการกำจัดเศษอาหารและของเสียอย่างถูกหลักวิชาการ

5. การบริการด้านการรักษาความปลอดภัยของกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ควรมีการกำหนดขอบเขตและมาตรฐานดังนี้

5.1 มีอุปกรณ์และเครื่องมือบรรเทาสาธารณภัยในแหล่งทำกิจกรรม

5.2 มีการติดตั้งป้าย สัญญาณเตือนภัย ในแหล่งทำกิจกรรม

5.3 มีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย ปฏิบัติงานขณะทำกิจกรรมตลอดเวลา

5.4 มีเครื่องมือปฐมพยาบาลเบื้องต้น เพื่อให้ความช่วยเหลือนักท่องเที่ยว

5.5 มีสัญญาณเตือนภัยที่มีประสิทธิภาพและใช้งานได้

5.6 มีระบบสื่อสารเพื่อความปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยว

5.7 จัดให้มียานพาหนะทั้งทางบกและทางทะเล ในกรณีเกิดเหตุฉุกเฉินสำหรับนักท่องเที่ยว

5.8 จัดให้มีคู่มือการท่องเที่ยวอย่างปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยวทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

6. การกำหนดเกณฑ์มาตรฐานเพื่อการพัฒนาและจัดการความปลอดภัยของกิจกรรมการท่องเที่ยวทางทะเล มีแนวทางเพื่อให้เกิดมาตรฐาน ดังนี้

6.1 ผู้ให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยวต้องได้รับใบอนุญาตจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

6.2 พนักงานและเจ้าหน้าที่ทุกคนต้องได้รับการฝึกอบรมให้มีความรู้และความชำนาญ

6.3 อุปกรณ์ประกอบการทำกิจกรรมต้องได้มาตรฐานและมีการตรวจสอบอย่างสม่ำเสมอ

6.4 พนักงานและเจ้าหน้าที่ต้องให้คำแนะนำวิธีการใช้อุปกรณ์ประกอบการทำกิจกรรม

6.5 ผู้เกี่ยวข้องต้องวางแผนและแจ้งให้นักท่องเที่ยวทราบถึงวิธีปฏิบัติตัวเมื่อเกิดอุบัติเหตุ

6.6 ทำประกันภัยให้กับนักท่องเที่ยว

6.7 จัดให้มีการรวมตัวของกลุ่มผู้ให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยวประเภทเดียวกันเพื่อกำหนดราคามาตรฐานและขจัดปัญหาการลดราคาตัดหน้าคู่แข่ง

6.8 ประสานงานกับกรมอุทยานแห่งชาติฯ และกรมขนส่งทางน้ำหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดเวลาเข้า-ออกและแหล่งทำกิจกรรม

แนวทางการปรับตัวของประชาชนต่อกิจกรรมการท่องเที่ยว

ตาราง 22 แนวทางการปรับตัวของประชาชนต่อกิจกรรมการท่องเที่ยว

ประเด็น	ผลการศึกษา	แนวทางการปรับตัวที่ไม่ส่งผลกระทบกับประชาชน
การปรับตัวทางด้าน การเมือง	- รัฐมีการสนับสนุนภาคเอกชนและชุมชนในด้านการลงทุนทางการท่องเที่ยว เช่น บริษัททัวร์ต่างๆ โฮมสเตย์ รีสอร์ท โรงแรม ฯลฯ	- หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดอบรมปลูกจิตสำนึกเรื่องการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแก่บริษัททัวร์ทุกแห่งทั้งการท่องเที่ยวทางน้ำและทางบก

“เกาะช้าง”

การท่องเที่ยวทางทะเลบนฐานความรู้

ประเด็น	ผลการศึกษา	แนวทางการปรับตัวที่ไม่ส่งผลกระทบต่อประชาชน
	<ul style="list-style-type: none"> - นโยบายรัฐที่ทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติไปสู่แหล่งท่องเที่ยวต่างๆ เป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดการส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติในชุมชนเกาะช้าง - รัฐมีนโยบายในการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติในชุมชนเกาะช้างโดยมีการจัดสรรงบประมาณเพื่อการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว - เมื่อนโยบายของรัฐต้องการจะให้ชุมชนเกาะช้าง เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติจึงได้จัดทำโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ถนน เป็นต้น เพื่อให้สามารถดำเนินกิจการทางการท่องเที่ยวได้ - ชุมชนมีความสนใจในด้านการเมืองท้องถิ่น เช่น การเลือกตั้งนายกและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล 	<ul style="list-style-type: none"> - สภาพถนนเมื่อเข้าสู่ต้องรีบซ่อมบำรุง หรือมีป้ายบ่งชี้ไว้เพื่อความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว - การท่องเที่ยวทางน้ำ ดำน้ำ การนำเที่ยวควรให้นักท่องเที่ยวปฏิบัติตัวอย่างเคร่งครัดเพื่อความปลอดภัย - ประชาชนในชุมชนควรตื่นตัวเรื่องการเมืองเพื่อจะเลือกผู้ที่มีความรู้ ทักษะและแนวคิดในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวในการนำความเจริญมาสู่เกาะช้าง - ประชาชนควรมีส่วนร่วมกับหน่วยงานภาครัฐในการใช้งบประมาณสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ
การปรับตัวทางด้านเศรษฐกิจ	<ul style="list-style-type: none"> - หลังมีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ ส่งผลให้ราคาสินค้าพุ่งสูงขึ้น - การส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติจะทำให้เกิดการกระจายรายได้ไปสู่บุคคลและอาชีพต่างๆ ที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว - การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติทำให้เศรษฐกิจของชุมชนดีขึ้น 	<ul style="list-style-type: none"> - หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการสำรวจและควบคุมราคาสินค้าเพื่อมิให้ค่าครองชีพบนเกาะช้างสูงเกินความพอดี - การท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติบางอย่าง เช่น โฮมสเตย์ การเดินป่า การพายเรือเพื่อชมทัศนียภาพ ควรกำหนดให้คนท้องถิ่นเป็นคนทำเท่านั้น

ประเด็น	ผลการศึกษา	แนวทางการปรับตัวที่ไม่ส่งผลกระทบต่อประชาชน
	<ul style="list-style-type: none"> - เมื่อมีการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติในหมู่บ้านจะทำให้ประชาชนมีการปรับตัวด้านอาชีพ - การส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติในหมู่บ้านทำให้รายได้ของประชาชนดีขึ้น - หลังมีการท่องเที่ยว ประชาชนมีการปรับตัวโดยใช้แนวเศรษฐกิจพอเพียงในการดำรงชีวิตจึงมีความเป็นอยู่อย่างพอเพียง - หลังมีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติทำให้ยอดจำหน่ายสินค้า OTOP สูงขึ้น 	<ul style="list-style-type: none"> - ปลุกฝังให้ประชาชนในชุมชนมีความเป็นอยู่อย่างพอเพียงเพื่อสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจในหมู่บ้าน - ส่งเสริมการพัฒนาสินค้า OTOP ของเกาะช้างเพื่อสร้างรายได้ให้ชุมชน
การปรับตัวทางด้านสังคมและวัฒนธรรม	<ul style="list-style-type: none"> - ดึงดูดนักท่องเที่ยวด้วยความเต็มใจ - ชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นเมื่อมีนักท่องเที่ยวเข้ามา - ควรมีการปรับตัวทางด้านสังคมและวัฒนธรรมชุมชนเพื่อให้เข้ากับสภาพปัจจุบัน - การมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวและชุมชน - การบริการมีส่วนดึงดูดนักท่องเที่ยวให้กลับมาใช้บริการในชุมชนอีกครั้ง - การมีส่วนร่วมในการรักษาวัฒนธรรมพื้นบ้านเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยว - มีการแต่งกายแบบพื้นบ้านเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว 	<ul style="list-style-type: none"> - ส่งเสริมและอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้านมิให้หายไปจากท้องถิ่น - ส่งเสริมการแต่งกายพื้นบ้านแบบชาวเล ในหมู่บ้านชาวประมง

“เกาะช้าง”

การท่องเที่ยวทางทะเลบนฐานความรู้

ประเด็น	ผลการศึกษา	แนวทางการปรับตัวที่ไม่ส่งผล กระทบกับประชาชน
การปรับตัว ทางด้านสิ่งแวดล้อม	<ul style="list-style-type: none"> - เก็บขยะเปียกที่เหลือจากการทำอาหาร ใส่ถุงและมัดปากถุงให้เรียบร้อยก่อนนำไปทิ้ง - เก็บขวดแก้ว/เศษแก้ว ใส่ถุงแยกจากขยะชนิดอื่นก่อนทิ้งลงถังขยะ - แยกขยะเปียกกับแห้งก่อนทิ้ง - เก็บขยะอันตราย เช่น ถ่านไฟฉาย หลอดไฟ กระป๋องสเปรย์ ผ้าปิดแผล สำลีเช็ดแผล ยา ฯลฯ - เก็บกวาดซี้ใต้ใส่ถุงก่อนทิ้งลงถังขยะ - นำเศษอาหารกลับไปเป็นอาหารสัตว์ - ทำให้ขยะมีขนาดเล็กลงก่อนทิ้งถังขยะ เช่น พับกระดาษ ถุงพลาสติกให้มีขนาดเล็กลง ทำกระป๋องให้แบนก่อนทิ้งลงถังขยะ ฯลฯ - ไม่ควรทิ้งขยะ เช่น ห่อทิออฟฟี่ เศษกระดาษ ขวดน้ำพลาสติก ฯลฯ ลงตามชายหาดและข้างทางตามท้องถนน - ไม่ทิ้งขยะลงในทะเล - ไม่ล้างภาชนะใส่อาหารในทะเล 	<ul style="list-style-type: none"> - เป็นหูเป็นตาให้กับเจ้าหน้าที่หรือพนักงานจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการแจ้งเบาะแส - นำเศษอาหารที่เหลือมาหมักทำปุ๋ยชีวภาพ - นำเศษอาหารมาเลี้ยงสัตว์ - ทำบ่อดักไขมัน บ่อบำบัดน้ำเสียก่อนปล่อยลงทะเล - เพิ่มโทษในกฎหมายที่ใช้ควบคุมการบำบัดน้ำเสียแก่ผู้กระทำผิด - สร้างจิตสำนึกที่ดีแก่ผู้ประกอบการ

ที่มา : ดัดแปลงจากนิพนธ์ วุฒิชัย และคณะ, 2550

แนวทางในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวของภาคธุรกิจ

แนวทางในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนเกาะช้างของภาคธุรกิจ พบว่า

1. วิธีการดำรงชีวิตของผู้ประกอบธุรกิจ ภาคธุรกิจที่เข้าไปลงทุนในพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นนักลงทุนจากภายนอก ซึ่งจะได้รับการดูแลเอาใจใส่จากหน่วยงานส่วนท้องถิ่นในการบริหารจัดการธุรกิจเป็นพิเศษ โดยเฉพาะในเรื่องการกำหนดมาตรการกฎระเบียบต่างๆ ให้ถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ซึ่งแตกต่างจากภาคธุรกิจที่เป็นคนในพื้นที่ที่จะมีการละเลยกฎระเบียบปฏิบัติมากกว่า เช่น การวางสิ่งของริมถนนกินอาณาเขตที่กำหนด การรักษาความสะอาดบริเวณแหล่งท่องเที่ยว โดยเฉพาะการจัดเก็บขยะไม่ได้มาตรฐาน การปล่อยน้ำเสียลงทะเลหรือแหล่งน้ำ เป็นต้น 2. เส้นทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวไม่ได้มาตรฐาน ทำให้การเดินทางขาดความสะดวกและไม่ปลอดภัยจากถนนที่มีความลาดชัน ขรุขระ แคบและทรุดโทรม เนื่องจากปริมาณรถบนถนนมีเพิ่มขึ้นและภัยจากน้ำท่วมในช่วงมรสุม ทำให้ถนนและสะพานชำรุด การจราจรที่ติดขัดบริเวณแหล่งท่องเที่ยว นอกจากนี้ป้ายบอกทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวชำรุดไม่เป็นปัจจุบันและทำให้เกิดอุบัติเหตุบ่อยครั้ง โดยเฉพาะอุบัติเหตุจากรถจักรยานยนต์

3. ระบบการขนส่งบนพื้นที่เกาะช้าง เนื่องจากมาตรการผูกขาดระบบรถรับ-ส่งผู้โดยสาร ทำให้เกิดปัญหาในการเดินทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวหรือสถานที่พักผ่อน อาทิ จำนวนรถไม่เพียงพอต่อการให้บริการนักท่องเที่ยว การเดินทางมีความล่าช้า สร้างความไม่พอใจต่อนักท่องเที่ยวและผู้ใช้บริการในพื้นที่เกาะช้าง รวมทั้งค่าบริการที่มีราคาแพงเกินไป

4. ข้อกำหนดหรือกฎเกณฑ์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีต่อภาคธุรกิจที่ดำเนินกิจกรรมท่องเที่ยวโดยตรง โดยเฉพาะการควบคุมปริมาณการให้บริการ การจัดพื้นที่เข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ซึ่งบางครั้งไม่เพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว เช่น กิจกรรมนั่งช้าง พบปัญหาการให้บริการไม่เพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว เนื่องจากมีการกำหนดจำนวนช้างและจำนวนเที่ยวในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวต่อวันโดยเฉพาะในช่วงเดือนตุลาคม-พฤษภาคมซึ่งเป็นช่วงที่มีนักท่องเที่ยวจำนวนมาก

5. สภาพแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สมบูรณ์มีจำนวนลดลง โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่เป็นป่าชายเลน ซึ่งเอื้อต่อการจัดกิจกรรมนั่งเรือชม

“เกาะช้าง”

การท่องเที่ยวทางทะเลบนฐานความรู้

หึ่งห้อยและป่าชายเลน ปัจจุบันมีการรุกรานบริเวณป่าชายเลน เนื่องจากการขยายตัวทางเศรษฐกิจในชุมชนท้องถิ่น โดยเฉพาะการก่อสร้างที่พักเพิ่มขึ้นเพื่อให้บริการแก่นักท่องเที่ยวของภาคธุรกิจ ทำให้มีแสงสว่างเข้าไปถึงบริเวณที่หึ่งห้อยอาศัยอยู่ จึงทำให้หึ่งห้อยหนีไปอยู่บริเวณอื่นที่ไม่มีแสงไฟ ปริมาณหึ่งห้อยในบริเวณดังกล่าวจึงลดลง เช่น บริเวณเขตคลองพร้าว ในปัจจุบันการชมหึ่งห้อยกำลังจะหมดไป ซึ่งจะเหลือบริเวณบ้านสลักคอก ที่ยังมีหึ่งห้อยให้นักท่องเที่ยวได้ชม ส่วนแหล่งดำน้ำดูปะการังน้ำตื้นและน้ำลึกพบว่า เกิดปัญหาแหล่งปะการังถูกทำลายมากขึ้น เนื่องจากนักท่องเที่ยวชอบเก็บปะการังติดมือกลับมา หรือเกิดจากเรือที่นำนักท่องเที่ยวไปดำน้ำดูปะการังวางทุ่นบริเวณแนวปะการัง ทำให้ปะการังเสียหายและถูกทำลายมากขึ้น อีกทั้งการขยายตัวของการให้บริการกิจกรรมดำน้ำดูปะการังของภาคธุรกิจที่เพิ่มขึ้น ทำให้บริเวณแหล่งดำน้ำดูปะการังมีนักท่องเที่ยวเข้าไปจำนวนมาก จึงเป็นการยากที่จะแก้ปัญหาการทำลายแหล่งชมปะการัง

6. ฤดูกาลท่องเที่ยว ซึ่งพื้นที่เกาะช้างมีสภาพภูมิอากาศที่เป็นช่วงมรสุมประมาณ 6 เดือน มีฝนตกชุก ทะเลมีคลื่นสูง ส่งผลกระทบต่อการดำเนินธุรกิจของสถานประกอบการโดยเฉพาะรายได้ที่ลดลง จนบางครั้งไม่เพียงพอกับรายจ่ายเนื่องจากปริมาณนักท่องเที่ยวน้อยลง เพราะกลัวภัยธรรมชาติจากมรสุม ส่วนในช่วงเดือนตุลาคม-กุมภาพันธ์ ชาวต่างชาติจะเข้ามาท่องเที่ยวบนเกาะช้างเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้จำนวนห้องพักตามโรงแรมต่างๆ ไม่เพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว

7. สิ่งอำนวยความสะดวกในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว เช่น แหล่งทิ้งขยะไม่เหมาะสม ทางสาธารณะลงสู่บริเวณชายหาดมีน้อย ศาลาและที่นั่งพักไม่ได้รับการพัฒนา ส่วนด้านสาธารณูปโภค โดยเฉพาะน้ำที่ใช้บริโภคในสถานประกอบการมีไม่เพียงพอ อีกทั้งมีที่พักไม่เพียงพอต่อความต้องการในช่วงที่มีนักท่องเที่ยวมาก

แนวทางการมีส่วนร่วมเพื่อสนับสนุนและแก้ปัญหาการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนของภาคธุรกิจ ซึ่งเป็นปัญหาที่เกิดจากอุปสรรคภายนอกที่มีผลต่อการให้บริการของภาคธุรกิจในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว มีดังต่อไปนี้

1. การมีส่วนร่วมในการสนับสนุนและพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐานสำคัญที่สามารถรองรับระบบชุมชนที่มีการขยายตัวมากขึ้น เช่น ระบบบำบัดน้ำเสีย ระบบกำจัดขยะให้ได้มาตรฐานและไม่ทำลายความสมดุลของระบบนิเวศในบริเวณแหล่งทรัพยากรท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

2. การสนับสนุนกิจกรรมเกี่ยวกับการดูแลรักษาทรัพยากรทางธรรมชาติบริเวณแหล่งท่องเที่ยว ร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ ชุมชน เพื่อตรวจสอบไม่ให้มีการลักลอบทำลายสิ่งแวดล้อมของนายทุน โดยจัดให้มีการฝึกอบรมเผยแพร่ความรู้ในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การดูแลรักษาสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว

3. การร่วมประชาสัมพันธ์รณรงค์การท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้างให้เป็นที่รู้จักมากขึ้นและการเผยแพร่ข้อมูล โดยจัดทำแนวทางปฏิบัติหรือคู่มือแก่ผู้เกี่ยวข้องเพื่อให้มีส่วนร่วมในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างถูกต้อง

4. การร่วมกำหนดแผนงานประจำปีในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างชัดเจนและต่อเนื่อง เพื่อลดปัญหาความไม่เข้าใจในกฎเกณฑ์ ข้อกำหนดในการให้บริการการท่องเที่ยวของภาคธุรกิจ ตลอดจนมีการเผยแพร่แผนงานดังกล่าวสู่สาธารณชนเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ

5. การร่วมสนับสนุนในการปรับปรุงเส้นทางคมนาคมให้ได้มาตรฐาน ตลอดจนพัฒนาไปยังบริเวณแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงที่สำคัญ นอกจากนั้นระบบการขนส่งบนพื้นที่เกาะช้างควรให้ภาคธุรกิจมีส่วนร่วมในการจัดตั้งหน่วยงานตรวจสอบอย่างเคร่งครัด โดยเฉพาะรถบรรทุกและรับจ้างขนส่งทั่วไป รวมทั้งร่วมกำหนดบทลงโทษให้ชัดเจนสำหรับผู้กระทำผิดหรือฝ่าฝืน

6. ควรใช้กฎหมายในการควบคุม ดูแล รักษาสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวอย่างเคร่งครัด โดยเน้นการแนะนำ ตักเตือนและสร้างวินัยในการท่องเที่ยวควบคู่ไปด้วย ตลอดจนมีการกำหนดกฎระเบียบสำหรับนักท่องเที่ยวในการมีส่วนร่วมเพื่อรักษาสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวและปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่น (บุปผา พิกุลแก้ว และคณะ, 2550)

“เกาะช้าง”

การท่องเที่ยวทางทะเลบนฐานความรู้

ผู้ประกอบการภาคธุรกิจมีข้อเสนอแนะอื่นๆ เกี่ยวกับอุปสรรคที่เกิดขึ้นในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวบนพื้นที่เกาะช้าง ได้แก่ ถนนทรุดโทรมเสื่อมสภาพไม่เหมาะแก่การใช้งาน การขาดแคลนน้ำใช้เพื่อการอุปโภคและบริโภค กฎหมายและกฎระเบียบที่องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นกำหนดขึ้นเอื้อให้ผู้ประกอบการธุรกิจที่เป็นคนในท้องถิ่นมากกว่าผู้ประกอบการภายนอก ระบบการกำจัดขยะขาดมาตรฐานด้านสาธารณสุข ขาดแคลนทางเท้าที่จะสนับสนุนให้นักท่องเที่ยวเข้าเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ หน่วยงานที่ดูแลอุทยานเก็บค่าบริการเข้าอุทยานในราคาแพงเกินไปโดยเฉพาะกับ นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติและภาคธุรกิจมีรายได้ลดลงทำให้ไม่เพียงพอแก่รายจ่าย ดังนั้นแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวทุกภาคส่วน ควรร่วมกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นบนพื้นที่เกาะช้าง โดยร่วมกันกำหนดนโยบายวางแผนการจัดการสภาพแวดล้อมในพื้นที่เกาะช้างอย่างเร่งด่วน

แนวทางการปรับปรุงปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงรายได้

แนวทางการปรับปรุงปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงรายได้ แบ่งเป็นด้านผู้ประกอบการที่จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวและตัวแทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวบนพื้นที่เกาะช้าง ซึ่งสรุปได้ดังนี้

ด้านผู้ประกอบการ

1. ทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจและประชาชน ต้องช่วยกันดูแลรักษาสีเขียวของธรรมชาติไม่ให้เสื่อมโทรม ซึ่งขณะนี้มีความร่วมมือกันของทั้ง 3 ภาคี ในการทำกิจกรรมรักษาสีเขียวของธรรมชาติ เช่น โครงการเก็บขยะตามชายหาด โครงการเก็บขยะใต้น้ำ โครงการสร้างเตาเผาขยะและโครงการสร้างบ่อบำบัดน้ำเสีย

2. ควรสร้างสรรค์กิจกรรมใหม่ๆ ขึ้นมา ตามการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติและ ความสนใจของนักท่องเที่ยวที่ไม่ชอบความจำเจ จะเห็นว่าปัจจุบันผู้ประกอบการสร้างกิจกรรมใหม่ๆ ขึ้นมาหลายรายการ เช่น การเดินชมสวน-ผ่านเส้นทางลำธาร ซึ่งมีความลำบากน้อยกว่าการเดินป่า และการท่องเที่ยวผจญภัยบนยอดไม้ (Tree Top Adventure Park)

3. ควรมีหน่วยงานภาครัฐ เข้ามาดูแลเรื่องมาตรฐานการบริการ เพื่อให้ นักท่องเที่ยวได้รับการบริการที่ดี ปลอดภัยและมีมาตรฐาน เพื่อรักษาชื่อเสียงและ ความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว

4. ควรสร้างท่าเรือเพิ่มเพื่อรองรับการขยายตัวของนักท่องเที่ยว

ด้านตัวแทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

1. หน่วยงานต่างๆ ควรประสานงานกันดูแลและกำหนดมาตรฐานการบริการ ความปลอดภัยและอัตราค่าบริการที่แน่นอน

2. ควรจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยว เนื่องจากพื้นที่เกาะช้างมีขีดความสามารถ ในการรองรับนักท่องเที่ยวจำกัดซึ่งขณะนี้มีปัญหาเรื่องไฟฟ้า ขยะ น้ำเสียและน้ำ สะอาดไม่พอใช้ในฤดูแล้ง

3. ผู้ประกอบการไม่ควรมุ่งเน้นรายได้มากเกินไป จนขาดการตระหนักถึง ความเสียหายของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น ร้านอาหาร โรงแรม รีสอร์ทและ สถานที่พักผ่อนต่างๆ ควรรับผิดชอบเรื่องการจัดการขยะและการบำบัดน้ำเสีย

4. ควรสร้างกิจกรรมท่องเที่ยวที่ไม่มีฤดูกาลเป็นอุปสรรค เช่น กิจกรรมที่ นักท่องเที่ยวสามารถทำกิจกรรมในฤดูฝนได้ด้วย (วิไลลักษณ์ เสรีตระกูล และคณะ, 2550)

แนวโน้มกิจกรรมการท่องเที่ยว

ในระยะเวลา 2 ปีที่ผ่านมา กิจกรรมการท่องเที่ยวบนเกาะช้างมีอัตราการ ขยายตัวเพิ่มขึ้นและยังจะมีการขยายตัวต่อไปอีก แต่แนวโน้มอัตราค่าบริการไม่สูงขึ้น เพราะมีผู้ประกอบการเพิ่มมากขึ้น เกิดการแข่งขันด้านราคาระหว่างผู้ประกอบการ

สาเหตุที่ทำให้กิจกรรมการท่องเที่ยวสามารถขยายตัวอีก เนื่องจาก

1. เกาะช้างมีแหล่งท่องเที่ยวใหม่ๆ ที่ยังไม่ถูกค้นพบอีก

2. ผู้ประกอบการมีการสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวในรูปแบบใหม่ๆ อยู่เสมอ

“เกาะช้าง”

การท่องเที่ยวทางทะเลบนฐานความรู้

3. หน่วยงานราชการให้การสนับสนุนการประชาสัมพันธ์และหน่วยงานที่สนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาเกาะช้าง เช่น สำนักงานพื้นที่พิเศษหมู่เกาะช้าง และพื้นที่เชื่อมโยง (สพพ.1) และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.)
4. สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติยังไม่เสียหายมากนักหากมีการร่วมมือกันของทุกฝ่ายก็สามารถรักษาสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติไว้ได้
5. ประชาชนบนเกาะช้างกับนักท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน จุดนี้เองเป็นเสน่ห์ดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ

แนวทางการพัฒนาแรงงานสำหรับกิจกรรมการท่องเที่ยว

1. **ด้านนโยบาย** ภาครัฐควรเป็นศูนย์กลางในการกำหนดนโยบายเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาแรงงานสำหรับกิจกรรมการท่องเที่ยว ดังนี้

1.1 **แรงงานด้านการประชาสัมพันธ์** ภาครัฐควรกระจายศูนย์ประชาสัมพันธ์ให้มีหลายศูนย์และควรจัดเจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นคนท้องถิ่นที่มีความรู้ความเข้าใจในภูมิประเทศและความเป็นมาของแหล่งท่องเที่ยวบนเกาะช้างเพื่อจะสามารถให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่นักท่องเที่ยวได้

1.2 **แรงงานด้านสาธารณูปโภค** ควรมีเจ้าหน้าที่ซึ่งรับผิดชอบดูแลด้านสาธารณูปโภคทั้งระบบถนน ไฟฟ้าสาธารณะ ป้ายบอกทาง การประปา ห้องน้ำสาธารณะและความสะอาด เพื่อให้มีความปลอดภัยแก่ประชาชนและนักท่องเที่ยว

1.3 **แรงงานฝ่ายควบคุมกิจกรรมและการเฝ้าระวัง** จากสภาพคลื่นลมที่แปรปรวนและรุนแรง ซึ่งอาจก่อให้เกิดอันตรายแก่นักท่องเที่ยวได้ ภาครัฐจึงควรจัดให้มีเจ้าหน้าที่ฝ่ายควบคุมและเฝ้าระวังอันตรายจากการทำกิจกรรมการ ท่องเที่ยวที่มีความเสี่ยงสูง ทั้งกิจกรรมทางน้ำและบนบก

1.4 **การควบคุมมาตรฐานแรงงานผู้ให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยว** ในสาขาที่มีอันตราย เช่น ผู้นำในการดำน้ำต้องมีใบอนุญาตประกอบอาชีพเพื่อความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว

2. ด้านการพัฒนาบุคลากร การพัฒนาแรงงานสำหรับกิจกรรมการท่องเที่ยวอาจดำเนินการได้จาก 2 ฝ่าย คือ

2.1 ภาครัฐบาล จัดโครงการฝึกอบรมในด้านต่างๆ เช่น มัคคุเทศก์ การดำน้ำลึก-ดำน้ำตื้น การพัฒนาด้านภาษาซึ่งเป็นที่ต้องการ เช่น ภาษารัสเซีย สแกนดิเนเวีย เยอรมัน จีนและญี่ปุ่น โดยขอความร่วมมือให้สถานประกอบการเอกชน ส่งบุคลากรเข้ารับการฝึกอบรมและมอบวุฒิบัตรให้หลังเสร็จสิ้นการอบรม นอกจากนี้ บุคลากรที่มีใบแสดงประสบการณ์การปฏิบัติควรได้รับการยอมรับจากสถาบันการศึกษาภาครัฐ เพื่อเป็นการปรับคุณวุฒิของบุคลากรให้สูงขึ้น

2.2 ภาคเอกชน สถานประกอบการเอกชนขนาดใหญ่จะมีการฝึกอบรมบุคลากรของหน่วยงานเอง ในขณะที่สถานประกอบการขนาดเล็กจะไม่มีฝึกอบรมเอง จึงควรจัดส่งบุคลากรมารับการฝึกอบรมเมื่อภาครัฐจัดฝึกอบรมให้

3. ด้านการประชาสัมพันธ์ เพื่อให้โครงการฝึกอบรมพัฒนาแรงงานในกิจกรรมการท่องเที่ยวได้รับความสนใจ ภาครัฐจึงควรประกาศให้นักท่องเที่ยวได้ทราบว่า สถานประกอบการใดมีผู้นำกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ได้รับใบอนุญาตรับรองจากทางราชการ เพื่อจูงใจให้นักท่องเที่ยวเลือกใช้บริการจากผู้นำกิจกรรมที่ได้มาตรฐานและจูงใจให้ผู้นำกิจกรรมที่ยังไม่ได้รับใบอนุญาต เกิดความสนใจเข้ารับการฝึกอบรมเพื่อจะได้รับใบอนุญาตรับรองคุณภาพแรงงานด้วย

4. ด้านภาคีที่เกี่ยวข้อง การพัฒนาแรงงานอาจเกิดได้จากการร่วมมือของภาคีที่เกี่ยวข้อง เช่น จากสถาบันการศึกษาซึ่งอาจร่วมมือในด้านการพัฒนาภาษาที่ขาดแคลน การร่วมมือกับสถาบันแพทย์แผนไทยในการฝึกอบรมแรงงานด้านการนวดแผนไทย การร่วมมือกับสถาบันอาหารไทยเพื่อเปิดโครงการสอนทำอาหารไทยแบบง่ายหรือการร่วมมือกับสถาบันนาฏศิลป์ไทยในการสอนรำวงมาตรฐาน เป็นต้น

5. ด้านกฎหมาย เพื่อให้แนวทางการพัฒนาแรงงานสำหรับกิจกรรมการท่องเที่ยวสามารถดำเนินการได้อย่างเป็นรูปธรรม จึงควรออกกฎหมายบังคับให้ทุกกิจกรรมการท่องเที่ยวต้องมีผู้นำกิจกรรมที่ได้รับใบอนุญาตทำงานในสาขานั้นๆ เพื่อให้การดำเนินการเป็นไปตามมาตรฐานสากล อันจะสร้างความมั่นใจในความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยวได้มากขึ้น

“เกาะช้าง”

การท่องเที่ยวทางทะเลบนฐานความรู้

บทบาทของผู้ประกอบการการท่องเที่ยวบนเกาะช้างในการพัฒนาคุณภาพแรงงานให้สอดคล้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน

1. มุมมองผู้ประกอบการ

บุคลากรที่ต้องการจะเน้นประสบการณ์เป็นอันดับแรก รองลงมาเป็นสาขาการศึกษาที่สอดคล้องกับตำแหน่งงาน บางสถานประกอบการจะมีการจัดอบรมในด้านต่างๆ ที่สอดคล้องกับหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย รวมถึงการอบรมบุคลิกภาพ การต้อนรับและภาษาต่างประเทศซึ่งเป็นภาษาของประเทศที่มีนักท่องเที่ยวเข้ามามาก สถานประกอบการร่วมมือกับภาครัฐในการรักษาธรรมชาติในทะเลไทย การให้พนักงานร่วมกันในการเก็บขยะใต้ทะเล ปลูกต้นไม้บนเกาะ อนุรักษ์ในด้านความสะอาด การแยกและกำจัดขยะ

2. มุมมองผู้นำกิจกรรมหรือมัคคุเทศก์

ผู้นำกิจกรรมทางน้ำ เช่น การดำน้ำ ส่วนใหญ่จะไม่มีใบอนุญาตประกอบอาชีพ เพราะค่าจ้างของผู้มีใบอนุญาตประกอบอาชีพจะสูงมาก ผู้นำกิจกรรมควรมีความรับผิดชอบต่อการนำดำน้ำทุกครั้ง ทั้งด้านความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวและการไม่ทำลายสิ่งที่อยู่ในทะเล รวมถึงต้องไม่นำสิ่งที่อยู่ในทะเลขึ้นมาจากทะเลและควมนักท่องเที่ยวไม่ให้ทิ้งเศษอาหารลงทะเล

กรณีกิจกรรมทางน้ำประเภทอื่นๆ เช่น การพายเรือแคนู/เรือคายัค การตกปลา/ตกปลาหมึก ชมป่าโกงกาง เป็นการอาศัยแรงงานที่มีทักษะจากประสบการณ์ผู้ประกอบการอาชีพในส่วนนี้จะพักอาศัยเป็นชุมชน เช่น การชมป่าโกงกาง ชาวบ้านหรือมัคคุเทศก์จะช่วยกันดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติไม่ให้ประชาชนท้องถิ่นตัดไม้ไปใช้ประโยชน์ส่วนตน เพราะจะเป็นการทำลายอุปทานการท่องเที่ยวของชุมชน

3. มุมมองนักท่องเที่ยว

3.1 นักท่องเที่ยวชาวไทยนิยมมาท่องเที่ยวเกาะช้างเพราะความเป็นธรรมชาติ มีป่าเขา น้ำตกและทะเล อีกทั้งมีความเห็นว่ากิจกรรมการดำน้ำลึก/น้ำตื้น การปีนเขา ควรมีผู้ควบคุมกิจกรรมที่มีคุณภาพและมีใบอนุญาตประกอบอาชีพ ควรมีแรงงานจากภาครัฐดูแลด้านความสะอาด การจัดเก็บขยะ การจัดไฟสาธารณะเพื่อความปลอดภัยในเวลากลางคืน

3.2 นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติต้องการผู้ควบคุมหรือผู้ดูแลนักท่องเที่ยว เฉพาะการดำน้ำตื้น/น้ำลึกเท่านั้น เพราะเป็นกิจกรรมที่มีความเสี่ยงสูง เหตุผลที่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติพอใจการท่องเที่ยวที่เกาะช้าง เนื่องจากความเป็นธรรมชาติ ผู้คนไม่มากและมีมิตรไมตรี ทั้งนี้ควรจัดหาแรงงานมาเก็บขยะบนเกาะโดยให้สถานประกอบการจ่ายผลตอบแทนให้แก่ผู้เก็บขยะ รวมถึงควรมีการจัดผู้ชำนาญด้านอาหารและมีความรู้ภาษาอังกฤษที่ดีมาสอนการทำอาหารด้วย

4. มุมมองเจ้าหน้าที่ภาครัฐ

เจ้าหน้าที่ภาครัฐมีความเห็นในด้านแรงงานสำหรับการท่องเที่ยวว่า ผู้ประกอบการด้านการนำเที่ยวต้องผ่านการฝึกอบรมมัคคุเทศก์จากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ผู้ประกอบการเรือนำเที่ยวต้องมีใบอนุญาตจากกรมการขนส่งทางน้ำ ผู้ประกอบการเดินป่าต้องมีใบอนุญาตจากกรมอุทยานแห่งชาติ ผู้นำด้านการดำน้ำตื้น/น้ำลึก ต้องมีประกาศนียบัตร หากสถานประกอบการใดไม่มีใบอนุญาต ควรต้องปรับปรุงและจัดส่งเจ้าหน้าที่ของสถานประกอบการมาร่วมการอบรมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

แนวทางการพัฒนาแรงงานสำหรับกิจกรรมการท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐานและตรงตามความต้องการของผู้ประกอบการ

ผู้ประกอบการในสาขาต่างๆ มีความต้องการแรงงาน ดังนี้

1. ผู้ประกอบการที่พักอาศัยเชิงพาณิชย์ ต้องการแรงงานที่ทำหน้าที่ต้อนรับหรือประชาสัมพันธ์ สามารถโต้ตอบภาษาอื่นที่มีใช้ภาษาอังกฤษได้ เช่น ภาษาเยอรมัน รัสเซีย สแกนดิเนเวีย จีนและญี่ปุ่น อีกทั้งต้องการให้มีการอบรมบุคลิกภาพเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่างๆ ด้วย

2. ผู้ประกอบการด้านผู้นำกิจกรรมหรือมัคคุเทศก์ ต้องการแรงงานที่มีความสามารถโต้ตอบภาษาต่างประเทศได้ ในกรณีเป็นผู้นำกิจกรรมที่มีความเสี่ยง ควรมีใบรับรองคุณภาพจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ประกอบการนำเที่ยวต้องผ่านการฝึกอบรมจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ผู้ประกอบการเรือนำเที่ยวต้องมีใบอนุญาตจากกรมการขนส่งทางน้ำ ผู้ประกอบการเดินป่าต้องมี

“เกาะช้าง”

การท่องเที่ยวทางทะเลบนฐานความรู้

ใบอนุญาตจากอุทยานแห่งชาติ ผู้นำในการดำน้ำตื้น/น้ำลึกต้องมีประกาศนียบัตรหรือกำหนดอายุหรือประสบการณ์ในการทำงาน เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม เพื่อให้แนวทางการพัฒนาแรงงานบรรลุผลตามที่คาดหวังไว้ ควรมีการกำหนดเป็นนโยบายและแนวทางในการพัฒนาแรงงานในกิจกรรมการท่องเที่ยวบนเกาะช้าง โดยโครงการพัฒนาบุคลากรควรมีหลายรูปแบบที่สอดคล้องกับสาขาที่ผู้ประกอบการต้องการ รวมถึงการจัดหาแรงงานมาสนับสนุนการจัดการด้านระบบสาธารณสุขโรคและเพื่อให้เกิดประสิทธิผลอาจมีการตราเป็นกฎหมาย เพื่อให้สถานประกอบการในทุกแหล่งท่องเที่ยวมีการปฏิบัติภายใต้มาตรฐานเดียวกัน

ดังนั้น แนวทางในการพัฒนาแรงงานสำหรับกิจกรรมการท่องเที่ยวจึงต้องพิจารณาจากโครงสร้างแรงงานบนเกาะช้างและอุปสงค์ของผู้ประกอบการที่ต้องการแรงงานประเภทต่างๆ ซึ่งอุปสงค์ของแรงงานจะเป็นสิ่งกำหนดอุปทานแรงงานนั่นเอง

แนวทางการพัฒนาและจัดการพื้นที่/แหล่งท่องเที่ยวต่อกิจกรรมการท่องเที่ยว

การวิเคราะห์มิติต่างๆ ที่เกี่ยวกับกิจกรรมการท่องเที่ยวบนเกาะช้าง เช่น นโยบาย ความเชื่อมโยง ทรัพยากร ศักยภาพของหน่วยงาน เป็นต้น ส่วนการวิเคราะห์ปัจจัยภายนอก (โอกาส อุปสรรค) จะเป็นการวิเคราะห์ปัจจัยอื่นๆ ที่อยู่นอกเหนือการควบคุมและการบริหารจัดการของหน่วยงานภาครัฐ (เช่น ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ รสนิยมของนักท่องเที่ยว รูปแบบการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการ เป็นต้น) สรุปได้ดังนี้

จุดแข็ง

1. รัฐบาลให้ความสำคัญกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้างมาก เนื่องจากในอดีตที่ผ่านมา เกาะช้างมีอัตราการเติบโตของนักท่องเที่ยวสูง โดยรัฐบาลได้กำหนดเป้าหมายการเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวและรายรับจากนักท่องเที่ยวไว้ในอัตราที่สูงและรัฐบาลยังได้จัดตั้งองค์กรเพื่อทำหน้าที่บูรณาการการทำงาน of หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง คือ องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) (อพท.) สำนักงานพื้นที่พิเศษหมู่เกาะช้าง และพื้นที่เชื่อมโยง (สพพ.1) อีกทั้งได้อนุมัติงบประมาณให้กับองค์กรดังกล่าวดำเนิน

โครงการที่เกี่ยวกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน สาธารณูปโภคและการดำเนินกิจกรรมเพื่อสนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชนและท้องถิ่นสำหรับการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวธรรมชาติ

2. มีหน่วยงานที่ทำหน้าที่ดูแลการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้าง โดยเฉพาะ คือ อพท. และ สพพ.1 ซึ่งเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่วางแผนและสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้างในภาพรวมซึ่งครอบคลุมทุกมิติ ดังนั้น อพท. จึงเป็นกลไกสำคัญในการประสาน เชื่อมโยงและสนับสนุนให้องค์กรและภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการวางแผนและดำเนินงานในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวบนพื้นที่เกาะช้างในด้านต่างๆ

3. ความคล่องตัวในการสนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน เนื่องจาก อพท.เป็นองค์การมหาชนที่มีได้อยู่ภายใต้ระบบราชการ ดังนั้นงบประมาณในการสนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวทางธรรมชาติจึงมีความคล่องตัวในการเบิกจ่ายเพื่อนำไปใช้ในโครงการต่างๆ ได้อย่างคล่องตัวและรวดเร็ว จึงทำให้สามารถตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นได้ดี

จุดอ่อน

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังขาดความพร้อมและยังไม่สามารถรับช่วงหลังโครงการเสร็จสิ้นได้ เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลเพิ่งจะจัดตั้งได้ไม่นาน จึงยังขาดความพร้อมในหลายๆ ด้าน เช่น จำนวนบุคลากร ทักษะของบุคลากรในหน้าที่ที่รับผิดชอบ ขาดบุคลากรที่ทำหน้าที่ดูแลด้านการท่องเที่ยวโดยตรง ภาษีท้องถิ่นที่เก็บได้มีมูลค่าต่ำกว่าที่ควร จึงทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการเชื่อมโยงนโยบาย วางแผน กำกับดูแลและดำเนินงานพัฒนาการท่องเที่ยวไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้เต็มที่ นอกจากนี้เมื่อโครงการเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวทั้งหลายเสร็จสิ้น เช่น การสร้างระบบบำบัดขยะ น้ำเสีย หรือห้องน้ำสาธารณะ เป็นต้น องค์กรส่วนท้องถิ่นก็ไม่สามารถดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับโครงการนั้นต่อไปได้ เนื่องจากขาดแคลนทรัพยากรและงบประมาณ

“เกาะช้าง”

การท่องเที่ยวทางทะเลบนฐานความรู้

2. การเชื่อมโยง/ประสานข้ามหน่วยงานยังไม่สามารถทำได้เต็มที่ แม้ว่า จะมี อพท. และ สพพ.1 เป็นเสมือนหน่วยงานเจ้าภาพรับผิดชอบการพัฒนาการท่องเที่ยวบนพื้นที่เกาะช้างโดยเฉพาะ แต่หน่วยงานดังกล่าวก็ยังไม่มียุทธศาสตร์ในการตัดสินใจหรือกำหนดมาตรการใดๆ ได้ ทั้งนี้เนื่องจากมีหลายองค์กรที่มีภาระรับผิดชอบในแต่ละด้านตามกฎหมายอยู่แล้ว เช่น สำนักอุทยานแห่งชาติในเขตพื้นที่อุทยานและกรมเจ้าท่าในเขตทะเล เป็นต้น จึงทำให้การกำหนดนโยบาย มาตรการ และการปฏิบัติงานด้านต่างๆ ยังขึ้นอยู่กับหน่วยงานต้นสังกัดของเจ้าหน้าที่ที่ดูแลรับผิดชอบเป็นหลัก ซึ่งอาจส่งผลให้เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติหน้าที่ภายใต้มุมมองของตน สังกัดตนเองโดยขาดการมองภาพรวมและประสานงานร่วมกับฝ่ายอื่นๆ

3. การประชาสัมพันธ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวยังขาดความชัดเจน เนื่องจากการปรับโครงสร้างกระทรวงที่ผ่านมา ส่งผลให้งานด้านการประชาสัมพันธ์ ที่เกี่ยวกับการจัดทำป้ายแหล่งท่องเที่ยว การดูแลและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และจัดทำศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยว ซึ่งในอดีตเป็นหน้าที่ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ก็ไม่มีหน่วยงานดำเนินการต่อ นอกจากนี้ยังขาดความชัดเจนเกี่ยวกับแผนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวบริเวณต่างๆ บนพื้นที่เกาะช้าง จึงทำให้ภาคส่วนต่างๆ มีความเข้าใจต่อทิศทางการพัฒนาตามบริเวณต่างๆ ไม่ตรงกัน

4. การโยกย้ายข้าราชการและการปรับโครงสร้าง ส่งผลให้การพัฒนาขาดความต่อเนื่อง เนื่องจากการปรับโครงสร้างหรือโยกย้ายข้าราชการ ที่รับผิดชอบ เจ้าหน้าที่ใหม่หรือหน่วยงานใหม่ที่มียุทธศาสตร์รับผิดชอบก็มักจะริเริ่มโครงการใหม่โดยขาดความต่อเนื่องจากนโยบายเดิม นอกจากนี้ ในบางครั้งมาตรฐานและความจริงจังในการปฏิบัติงานระหว่างเจ้าหน้าที่ที่ดำรงตำแหน่งในแต่ละยุคก็มีความแตกต่างกัน

5. การบังคับใช้กฎหมายยังดำเนินการได้ไม่เต็มที่ เนื่องจากข้อจำกัดหลายๆ ประการ เช่น การไม่สามารถพิสูจน์สิทธิความเป็นเจ้าของที่ดินได้อย่างชัดเจน บุคลากรของหน่วยงานภาครัฐมีจำนวนน้อย ขาดแคลนงบประมาณ จึงส่งผลให้ผู้ประกอบการและประชาชนมีความรู้สึกว่าการบริหารจัดการให้ความสำคัญและจัดสรรประโยชน์ให้กับประชาชนกลุ่มต่างๆ ไม่เท่าเทียมกัน

โอกาส

1. ทรัพยากรธรรมชาติที่สมบูรณ์ ส่งผลให้หน่วยงานภาครัฐสามารถส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติได้ไม่ยากนัก โดยเกาะช้างยังคงความสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติทั้งในป่าและใต้ผืนน้ำ แต่ทั้งนี้หน่วยงานภาครัฐและภาคส่วนต่างๆ ต้องตระหนักว่าทรัพยากรเหล่านี้มีโอกาที่จะหมดไปได้อย่างรวดเร็ว หากขาดการทํานุบำรุงและการจัดการดูแลที่ดี

2. ความพร้อมของธุรกิจที่สนับสนุนการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติสูง โดยในปัจจุบันบนเกาะช้างมีที่พักที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ตั้งแต่กลุ่มแบ็คแพคเกอร์ (Back Packer) ไปจนถึงกลุ่มที่ต้องการความหรูหรา นอกจากนี้ยังมีบริษัททัวร์จำนวนมากที่ขายกิจกรรมท่องเที่ยวทางธรรมชาติให้กับนักท่องเที่ยวได้อย่างทั่วถึงและมีความพร้อมในด้านธุรกิจสนับสนุนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ร้านอาหาร รถรับ-ส่ง เป็นต้น

3. รัฐบาลมีโอกาสนำรายได้จากการท่องเที่ยวไปใช้พัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวได้อีกมาก เนื่องจาก ปัจจุบันรัฐบาลท้องถิ่นยังเก็บภาษีได้ในระดับต่ำ เมื่อเทียบกับการเติบโตของนักท่องเที่ยวและการเติบโตของอุตสาหกรรมบริการบนเกาะช้าง ซึ่งหากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องสามารถจัดเก็บภาษีต่างๆ ได้อย่างเต็มที่และเป็นระบบ ก็จะทำให้มีงบประมาณเพื่อส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติได้อีกมาก

อุปสรรค

1. กลุ่มนักท่องเที่ยวมีพฤติกรรมกรบิโรคแบบบริโรคนิยม จากการเติบโตและพัฒนาของเกาะช้างที่มีความเจริญและทันสมัยมากขึ้นในระยะที่ผ่านมา ทำให้กลุ่มนักท่องเที่ยวได้เปลี่ยนไป โดยนักท่องเที่ยวที่มีพฤติกรรมเชิงอนุรักษ์เริ่มเปลี่ยนไปท่องเที่ยวตามแหล่งท่องเที่ยวอื่นที่ใกล้เคียงและนักท่องเที่ยวที่มีจำนวนมากขึ้นเป็นกลุ่มที่ต้องการความสะดวกสบายมีพฤติกรรมกรบิโรคเสมือนอยู่ในเมืองจึงส่งผลให้เกาะช้างประสบปัญหาความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อมหลายๆ ด้าน เช่น ปัญหาน้ำไม่เพียงพอ น้ำเสีย ขยะ การเสื่อมโทรมของปะการังและป่าชายเลน เป็นต้น

“เกะช้าง”

การท่องเที่ยวทางทะเลบนฐานความรู้

2. กลุ่มผู้ประกอบการส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบการจากต่างถิ่น จึงทำให้ความร่วมมือหรือการประสานงานกับผู้ประกอบการทำได้ค่อนข้างยาก เช่น ผู้ประกอบการให้บริการดำน้ำดูปะการังและโรงแรมหลายแห่งเป็นชาวต่างชาติ ซึ่งไม่ได้พำนักรู้ที่เกะช้าง เป็นต้น

3. ทรัพยากรธรรมชาติเริ่มเสื่อมโทรม สืบเนื่องจากปัญหาด้านการบุกรุกที่ดินที่เคยเป็นป่า การปล่อยมลพิษจากกิจการ (เช่น น้ำเสียจากโรงแรมและนาุ้ง) และการมีนักท่องเที่ยวไปใช้ประโยชน์จากแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ (เช่น ปะการังและน้ำตก) มากเกินไปและขาดความระมัดระวังในการใช้ประโยชน์จากแหล่งท่องเที่ยว

4. ฤดูกาลท่องเที่ยว เนื่องจากเกะช้างอยู่บริเวณที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ที่มีฝนตกชุก จึงทำให้ฤดูกาลท่องเที่ยวหลักมีระยะเวลาที่ไม่ยาวนานนัก การส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบริเวณบนฝั่งเมื่อฝนตก เช่น การเดินป่า ก็ยังไม่ประสบความสำเร็จมากนัก เนื่องจากมีจำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในช่วงเวลาดังกล่าวน้อย อีกทั้งบางครั้งแหล่งท่องเที่ยวบนฝั่งก็มีศักยภาพลดลง (เช่น น้ำตกไม่มีน้ำ เป็นต้น)

องค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ

จุดที่น่าสนใจ

หน่วยงานภาครัฐทั้งในระดับประเทศ ภูมิภาคและท้องถิ่นมีความพยายามค่อนข้างสูงในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เมื่อเปรียบเทียบกับกระแสความต้องการใช้ทรัพยากรธรรมชาติของภาคธุรกิจ แม้หน่วยงานภาครัฐบางแห่งจะมีทรัพยากรที่ไม่เพียงพอก็ตาม นอกจากนี้หน่วยงานภาครัฐ เช่น อพท. สพท.1 และชุมชนก็มีบทบาทค่อนข้างสูงในการพัฒนาจุดที่น่าสนใจใหม่และปรับปรุงภูมิทัศน์ รวมทั้งศักยภาพของจุดท่องเที่ยวเดิม อย่างไรก็ตาม การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเดิมและสร้างแหล่งท่องเที่ยวใหม่ ควรกระทำภายใต้การวิเคราะห์อุปสงค์ที่รอบคอบและการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ ทั้งชุมชนและผู้ประกอบการ

สาธารณูปโภค

แม้เกาะช้างจะมีสาธารณูปโภคที่เกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่ค่อนข้างสมบูรณ์ แต่ก็ยังมีปัญหาด้านการจัดการน้ำจืดในช่วงฤดูแล้งบ้าง ส่วนด้านการจัดการขยะนั้น หน่วยงานภาครัฐในระดับท้องถิ่นและผู้ประกอบการยังจำเป็นต้องร่วมกันกำหนดมาตรการในการบริหารจัดการขยะ เนื่องจากผู้ประกอบการไม่ต้องการให้มีถังขยะอยู่บริเวณหน้าสถานประกอบการของตัวเอง

ราคา

แม้หน่วยงานภาครัฐจะมีได้มีบทบาทมากนักในการคุ้มครองผู้บริโภคเกี่ยวกับความเป็นธรรมในการกำหนดราคาของสินค้าและบริการที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติก็ตาม แต่เนื่องจากในภาคธุรกิจดังกล่าวมีการแข่งขันกันระหว่าง ผู้ให้บริการค่อนข้างสูง จึงทำให้เกิดการปรับปรุงคุณภาพบริการให้เหมาะสมกับระดับราคาของผู้ประกอบการเอง อย่างไรก็ตาม หน่วยงานภาครัฐต่างๆ ควรมีความชัดเจน ทั้งในการวางแผนและการปฏิบัติตามแผนการแบ่งโซนการพัฒนาบนพื้นที่เกาะช้าง ซึ่งจะทำให้ราคาสินค้าและบริการมีความสอดคล้องกับระดับคุณภาพบริการมากขึ้น

การเข้าถึง

หน่วยงานภาครัฐในอดีตที่ผ่านมามีความระมัดระวังกับการบริหารการเข้าถึงพื้นที่เกาะช้างเป็นอย่างมาก เนื่องจากเล็งเห็นว่า การส่งเสริมให้เกิดการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติได้ง่ายขึ้นเท่าใด ก็จะส่งผลให้เกิดความเสื่อมโทรมแก่แหล่งท่องเที่ยวมากขึ้นเท่านั้น ดังนั้นหน่วยงานภาครัฐ เอกชนและชุมชน จึงควรร่วมกันวางแผน ทำข้อตกลงเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรในเขตพื้นที่ต่างๆ ของเกาะช้าง เพื่อให้เกาะช้างมีการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและธำรงไว้ซึ่งความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีศักยภาพสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งแนวปะการังและทรัพยากรในผืนป่า

ภาพลักษณ์

แม้รัฐบาลที่ผ่านมาจะมีความชัดเจนในด้านการกำหนดจุดยืนของเกาะช้างให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายระดับบน แต่ยังขาดแผนการประชาสัมพันธ์และแผนการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับจุดยืนทาง

“เกาะช้าง”

การท่องเที่ยวทางทะเลบนฐานความรู้

การตลาดที่ได้กำหนดไว้ ดังนั้นหน่วยงานภาครัฐจึงควรเร่งศึกษาและวางแผนร่วมกับผู้เชี่ยวชาญทางด้านการตลาดและการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติเพื่อให้เกิดการพัฒนาด้านอุปสงค์และอุปทานของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของเกาะช้างเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

นอกจากนี้ยังมีข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานภาครัฐและมาตรการทางกฎหมาย ดังนี้

ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานภาครัฐ

1. หน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้าง ควรตระหนักถึงกลไกการพึ่งพา ระหว่างองค์กรทั้งในด้านงบประมาณและหน้าที่การทำงาน โดยร่วมกันวางแผนการ พัฒนาเพื่อจัดทำงบประมาณและวางแผนกิจกรรมที่ไม่ซ้ำซ้อน ไม่แยกขาดจากกัน (ไม่ ยึดติดเฉพาะกรอบการดำเนินงานขององค์กรตนเท่านั้น) และเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริม หรือเชื่อมโยงกับการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ทั้งความร่วมมือใน แนวตั้งตามลำดับจากองค์กรส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่นและความร่วมมือ ในแนวนวาระหว่างองค์กรต่างๆ

2. ผู้บริหารหน่วยงานภาครัฐต่างๆ ควรเปิดโอกาสให้หัวหน้างาน/เจ้าหน้าที่/ พนักงานในระดับปฏิบัติการมีโอกาสมีส่วนร่วมในการจัดทำข้อเสนอโครงการหรือ งบประมาณต่างๆ เนื่องจากพนักงานกลุ่มดังกล่าวเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดและเข้าใจปัญหา ตลอดจนทราบความต้องการของภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

3. องค์กรที่ทำหน้าที่เป็นเจ้าภาพดูแลการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวทาง ธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้างต้องมีความมั่นคงในแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยทุกโครงการและกิจกรรมที่จัดขึ้นควรมีความสอดคล้องกับเป้าหมายการ พัฒนาการท่องเที่ยวในระยะยาว โดยหากเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการก่อสร้าง สาธารณูปโภคและระบบจะต้องคำนึงถึงความพร้อมของหน่วยงานที่ต้องทำหน้าที่ดูแล ต่อด้วยและควรเป็นกิจกรรมที่ไม่นำไปสู่ความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวหรือการ ไม่ได้รับความร่วมมือจากภาคส่วนต่างๆ ในระยะยาว

4. องค์กรที่ทำหน้าที่เป็นเจ้าภาพ และองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติควรปลูกฝังให้ประชาชนและภาคส่วนต่างๆ ตระหนักถึงผลกระทบทางลบของการท่องเที่ยวแบบบริโภคนิยมและหลังจากนั้นจึง ควรให้ภาคส่วนต่างๆ เหล่านี้เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนและจัดการเพื่อ การพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติภายใต้ระบบที่มีความโปร่งใสและ ตรวจสอบได้

5. รัฐบาลส่วนกลางและส่วนภูมิภาคควรให้ความสำคัญกับการพัฒนา ศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในทุกๆ ด้าน ทั้งด้านงบประมาณ จำนวน บุคลากร ชีตความสามารถของบุคลากร และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเร่ง พัฒนาระดับศักยภาพในหน้าที่ต่างๆ ที่ต้องกำกับดูแล โดยควรสนับสนุนการพัฒนา บุคลากรที่ดูแลด้านการท่องเที่ยวอย่างจริงจัง

6. ควรมีการจัดตั้งหน่วยงานที่ทำหน้าที่กำกับดูแลการใช้ทรัพยากร (ทั้งที่ดิน และทะเล) บริเวณพื้นที่เกาะช้างโดยตรง โดยอาจจัดตั้งในรูปของคณะกรรมการที่มี ตัวแทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานอุทยานแห่งชาติ กรมเจ้าท่า สำนักงานที่ดิน เป็นต้น) โดยหน่วยงานดังกล่าวมีอำนาจหน้าที่ในการจัดสรรและ วางแผน วางผังและควบคุมการใช้ที่ดิน ปะการังและทรัพยากรอื่นๆ ของผู้ประกอบการ และชุมชน

7. หน่วยงานที่มีหน้าที่ดูแลการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวควรมีบทบาทมากกว่า ในปัจจุบันเพราะภายหลังการปรับโครงสร้างให้การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยดูแล เฉพาะด้านการตลาด การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวบนพื้นที่เกาะช้างได้ถูกละเลย ทั้ง ศูนย์ข้อมูลสำหรับนักท่องเที่ยว ป้ายบอกทางไปสถานที่ท่องเที่ยว ป้ายแหล่งท่องเที่ยว ที่อธิบายสาระหรือแผนที่ที่สำคัญภายในแหล่งท่องเที่ยวนั้น การพัฒนาบริเวณรอบ แหล่งท่องเที่ยว ตลอดจนการกำกับดูแลมาตรฐานและคุณภาพการให้บริการ นักท่องเที่ยวของผู้ประกอบการด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

8. หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการประชาสัมพันธ์ควรสร้างภาพลักษณ์ให้ เกาะช้างเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่ควรได้รับการอนุรักษ์ โดยสร้างการรับรู้ แก่นักท่องเที่ยวให้ทราบว่าแบบแผนหรือวิธีการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยว

“เกาะช้าง”

การท่องเที่ยวทางทะเลบนฐานความรู้

เกาะช้างจะเป็นไปในรูปแบบอนุรักษ์นิยมมิใช่บริโภคนิยม ทั้งนี้เพื่อให้นักท่องเที่ยวที่มาเยือนเกาะช้างร่วมกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ อันจะทำให้กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติสามารถดำเนินต่อไปได้อย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะสำหรับมาตรการปรับปรุงกฎหมาย

1. หลักการจัดตั้งองค์กรที่เข้ามาบูรณาการด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเป็นหลักการที่เป็นประโยชน์และสามารถนำมาสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมได้ แต่ด้วยกฎหมายที่มีหลายฉบับ ซึ่งแต่ละฉบับมีอำนาจหน้าที่ในการบังคับใช้ที่เข้มข้นต่างกันไป การที่หน่วยงานกลางมีอำนาจหน้าที่เพียงการประสานงานและการส่งเสริมตามที่กฎหมายระดับพระราชกฤษฎีกา จึงยังคงติดขัดด้วยนิติวิธีที่ควรจะเป็น ดังนั้นควรมีการศึกษาความเป็นไปได้ในการคงหน่วยงาน อพท. ไว้ โดยยกฐานะขึ้นเป็นหน่วยงานที่จัดตั้งโดยพระราชบัญญัติ โดยให้ครอบคลุมทุกด้าน ทั้งอำนาจหน้าที่ของหน่วยงาน และการประสานงานกับต่างหน่วยงานที่รักษาการตามกฎหมายอื่นให้เป็นการกระทำที่ชอบด้วยกฎหมาย ไม่ใช่เพียงแค่การดำเนินการที่ชอบด้วยนโยบายเท่านั้น การคัดสรรผู้บริหารและวาระการดำรงตำแหน่ง การตรวจสอบหรือแม้แต่การมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับต่างๆ เป็นต้น

2. มาตรการเผยแพร่ความรู้ทางกฎหมายสู่ทุกภาคส่วน ในการส่งเสริมความรู้ทางกฎหมายสู่ประชาชนบนเกาะ จะเป็นมาตรการที่สำคัญอย่างยิ่งในการสร้างองค์ความรู้และการร่วมกันพิทักษ์ปกป้องทรัพยากรธรรมชาติบนเกาะช้างอย่างมีส่วนร่วม เพราะถ้าไม่ส่งเสริมความรู้ให้กับประชาชน ประชาชนจะรู้จักกฎหมายในฐานะเป็นจำเลยเท่านั้น ซึ่งไม่ได้สร้างความเข้มแข็งให้แก่ภาคประชาชนเลย โดยที่ผ่านมายังไม่มีการเผยแพร่ความรู้ทางกฎหมายให้ประชาชนทราบ ทั้งกฎหมายชาวบ้านหรือกฎหมายที่ควรจะต้องรู้เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชนและที่สำคัญการเผยแพร่กฎหมายนั้น ต้องไม่ใช่เพียงแค่จัดพิมพ์แล้วแจกเท่านั้น เพราะภาษากฎหมายเป็นภาษาที่มีความหมายเฉพาะ ต้องมีการอธิบายอย่างเป็นขั้นตอนจึงจะสร้างองค์ความรู้ได้อย่างแท้จริงได้

การประสานงานกับหน่วยงานสนับสนุนด้านกองทุนสิ่งแวดล้อม กฎหมาย ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เปิดโอกาสให้หน่วยราชการส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชน ภูเงิน กองทุนสิ่งแวดล้อมในการดำเนินการส่งเสริมและรักษา สิ่งแวดล้อมได้ ซึ่งควรมีเจ้าภาพหลักในการเข้าไปเจรจา ขอทราบขั้นตอนและความรู้ ในการเขียนโครงการต่างๆ เพื่อของบประมาณของกองทุนสิ่งแวดล้อมมาสร้างความ สามารถในการปฏิบัติตามกฎหมาย เพื่อเตรียมตัวเข้าสู่มาตรการทางกฎหมายที่ เข้มงวดขึ้น โดยไม่ส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการและทรัพยากรธรรมชาติเพื่อจะนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนร่วมกัน

การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ควรเกิดจากการบริหารจัดการ แบบมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนและภาค ประชาชน ทุกฝ่ายควรมีความตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตนเองในการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวตามธรรมชาติให้คงไว้ซึ่งความเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าทั้งใน ปัจจุบันและอนาคต มีการกำหนดมาตรการทางกฎหมายที่เข้มแข็งในการใช้ ทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยวอย่างรู้คุณค่า การสร้างจิตสำนึกในความเป็นผู้รู้จักใช้ ทรัพยากรอย่างสมดุล การบริหารจัดการโดยยึดหลักการมีส่วนร่วมตั้งแต่การกำหนด แนวทาง นโยบาย กิจกรรม โครงการและการประเมินผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวที่อยู่บนฐานของ การท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์มากกว่าการท่องเที่ยวแบบบริโภคนิยม การเสริมสร้างทักษะ ความรู้ให้แก่ผู้ประกอบการเพื่อพัฒนางานและพัฒนาตนในวิชาชีพ เช่น เทคนิคการให้ บริการ การใช้ภาษาต่างประเทศเพื่อการสื่อสาร มาตรฐานการให้บริการ โดยมีการรับ รองจากสถาบันการศึกษาที่มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับ ประเทศ

การวิเคราะห์แหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ เพื่อพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยว อย่างยั่งยืน

ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ จุดที่น่าสนใจ ระบบสาธารณูปโภค ราคาของการให้ บริการ การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวและภาพลักษณ์ ซึ่งทุก องค์ประกอบควรจะมีการบูรณาการกันเพื่อสร้างจุดแข็งในการพัฒนา กิจกรรมการ ท่องเที่ยวเพื่อตอบสนองกับความต้องการในด้านต่างๆ ของนักท่องเที่ยว เป็นการ

“เกาะช้าง”

การท่องเที่ยวทางทะเลบนฐานความรู้

สร้าง สมดุลระหว่างการจัดสรรทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยวกับความต้องการของนักท่องเที่ยว ซึ่งทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชน ควรจะถือเป็นโอกาสที่สำคัญในการที่จะร่วมคิด ร่วมทำและร่วมแก้ปัญหา เพื่อกำหนดทิศทางในการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่เอื้อประโยชน์ต่อผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายอย่างเป็นรูปธรรม

ตอน 6 การพัฒนา เส้นทางการท่องเที่ยว เกาะช้าง

“เกาะช้าง”

การท่องเที่ยวทางทะเลบนฐานความรู้

ความหนาแน่นของแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

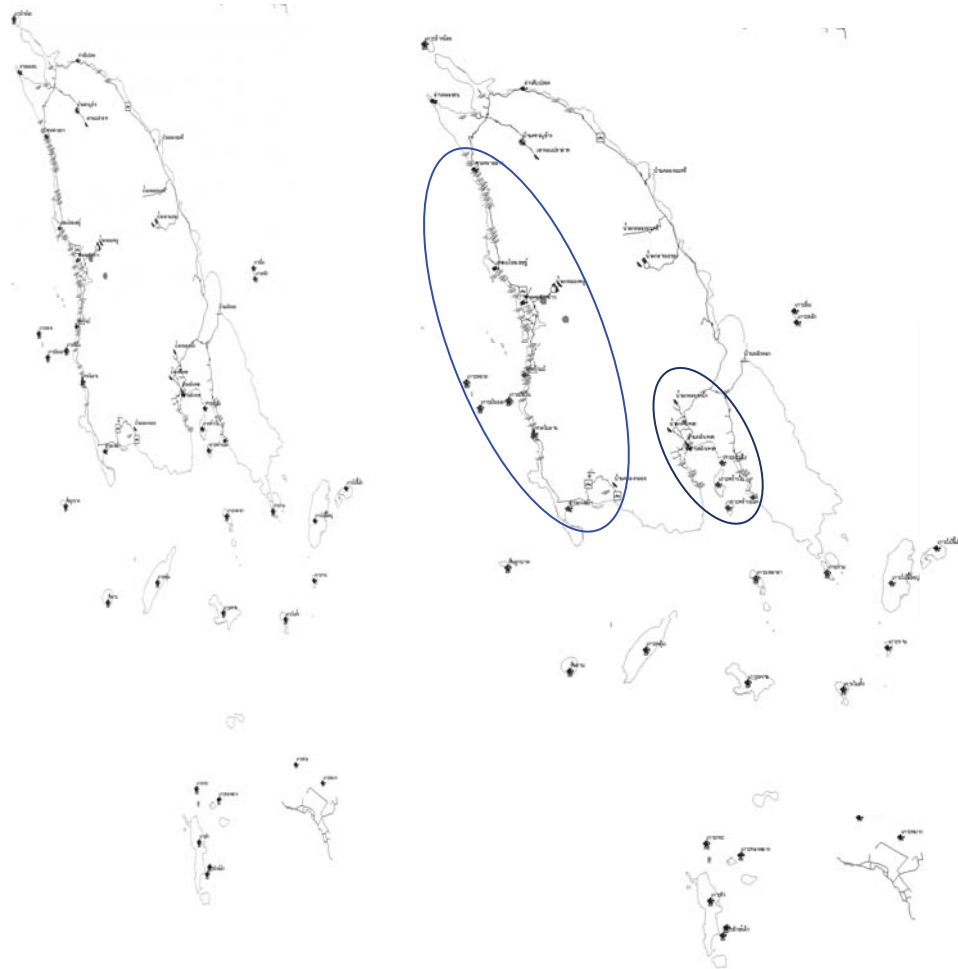
แหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งสามารถจำแนกตามลักษณะของกิจกรรม เป็นกิจกรรมทางบก จำนวน 8 กิจกรรมและกิจกรรมทางทะเล จำนวน 8 กิจกรรม ดังตาราง 23

ตาราง 23 กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติของเกาะช้าง

กิจกรรมทางทะเล	กิจกรรมทางบก
1. การล่องเรือชมวิถีชีวิตชาวประมง คลองต่างๆ	1. การเดินป่า/ส่องสัตว์/ดูนก
2. การตกปลา/ตกปลาหมึก	2. การนั่งเรือชมทิวทัศน์
3. การพายเรือแคนู/เรือคายัค/เรือใบ	3. การพักผ่อนด้วยเต็นท์
4. การดำน้ำดูปะการังน้ำตื้น	4. การเที่ยวน้ำตก
5. การดำน้ำดูปะการังน้ำลึก	5. การขี่ม้า/นั่งช้างเที่ยวป่าชมสวน
6. การชมทัศนียภาพเกาะต่างๆ ทางเรือ	6. การขี่จักรยาน/จักรยานยนต์ท่องเที่ยว
7. การเดินผ่านทะเลแหวก	7. การผจญภัย
8. เรือลากร่มชูชีพ	8. การพักผ่อนชมวิถีชาวบ้าน (โฮมสเตย์)

ที่มา : พงระภา ศรีสวัสดิ์ และคณะ, 2550

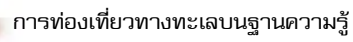

ภาพ 75 ภาพความหนาแน่นของแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ
ที่มา : ปิติพร จุปราง, 2550

จากภาพ 75 พบว่า ความหนาแน่นโดยรวมทุกกิจกรรม มีแหล่งท่องเที่ยว
และกิจกรรมการท่องเที่ยวด้านทิศตะวันออกจำนวน 77 จุด และทางด้านทิศตะวันตก
จำนวน 18 จุด จากทั้งหมดจำนวน 225 จุด ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ความหนาแน่นด้าน
ตะวันออกมากกว่าด้านตะวันตก เป็นจำนวน 4 เท่า

ที่มา : ปิติพร จปราง, 2550

ตาราง 24 แสดงสัญลักษณ์ของกิจกรรมการท่องเที่ยวทางบก

กิจกรรมทางบก	สัญลักษณ์
1. การเดินป่า/ส่องสัตว์/ดูนก	
2. การนั่งเรือชมหิ่งห้อย	
3. การพักผ่อนด้วยเต็นท์	
4. การเที่ยวน้ำตก	
5. การขี่ม้า/นั่งช้างเที่ยวป่าชมสวน	
6. การขี่จักรยาน/จักรยานยนต์ท่องเที่ยว	
7. การผจญภัย	
8. การพักผ่อนชมวิถีชาวบ้าน (โฮมสเตย์)	

ที่มา : ปิติพร จูปราง, 2550

จากภาพพบว่า ความหนาแน่นของแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวทางบกมีความหนาแน่นทางทิศตะวันออก จำนวน 28 จุดและทางทิศตะวันตกจำนวน 9 จุด โดยกระจายเป็นกลุ่มย่อยๆ ดังนั้น แสดงให้เห็นว่า ความหนาแน่นทางด้านทิศตะวันออกมีความหนาแน่นมากกว่าทางทิศตะวันตก เป็นจำนวน 3 เท่า

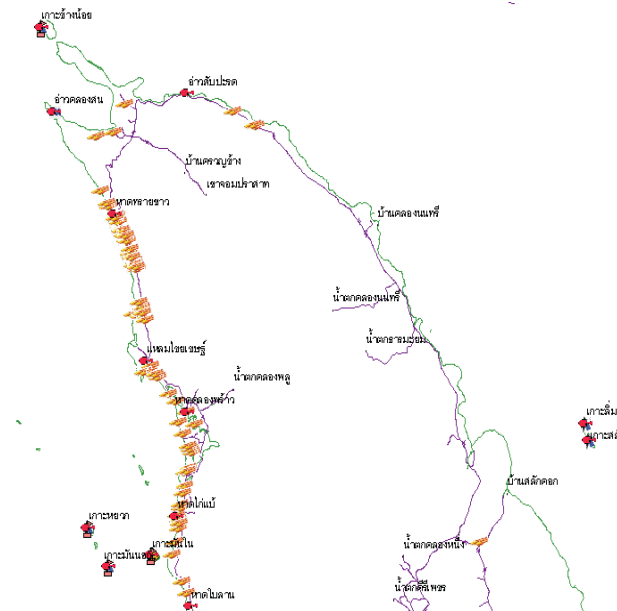

“เกาะช้าง”

การท่องเที่ยวทางทะเลบนฐานความรู้

ความหนาแน่นของแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวทางทะเล

ภาพ 77 ภาพแสดงความหนาแน่นของแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมทางทะเล

ที่มา : ปิติพร จุปราง, 2550

ตาราง 25 แสดงสัญลักษณ์ของกิจกรรมการท่องเที่ยวทางทะเล

กิจกรรมทางทะเล	สัญลักษณ์
1. การล่องเรือชมวิถีชีวิตชาวประมงคลองต่างๆ	
2. การตกปลา/ตกปลาหมึก	
3. การพายเรือแคนู/เรือคายัค/เรือใบ	
4. การดำน้ำดูปะการังน้ำตื้น	
5. การดำน้ำดูปะการังน้ำลึก	
6. การชมทัศนียภาพเกาะต่างๆ ทางเรือ	
7. การเดินผ่านทะเลแหวก (เกาะช้าง - เกาะมันใน)	
8. เรือลากร่มชูชีพ	

ที่มา : ปิติพร จุปราง, 2550

จากภาพ 77 พบว่าความหนาแน่นของแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวทางทะเลมีความหนาแน่นทางทิศตะวันออก จำนวน 49 จุดและทางทิศตะวันตก จำนวน 9 จุด ดังนั้น แสดงให้เห็นว่า ความหนาแน่นทางด้านทิศตะวันออกมีความหนาแน่นมากกว่าทางทิศตะวันตกเป็นจำนวน 5 เท่าครึ่ง

สรุปได้ว่าแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวมีความหนาแน่นในด้านทิศตะวันออกมากกว่าทิศตะวันตกตั้งแต่ 3 ถึง 5 เท่า ซึ่งถือเป็นความแตกต่างกันค่อนข้างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริเวณหาดทรายขาวและหาดคลองพร้าว เนื่องจากบริเวณดังกล่าว มีลักษณะเป็นหาดทราย นักท่องเที่ยวสามารถลงเล่นน้ำหรือกิจกรรมอื่นๆ ทางน้ำได้ ในขณะที่ส่วนอื่นๆ เป็นหาดหิน นักท่องเที่ยวไม่สามารถลงเล่นน้ำหรือทำกิจกรรมบางกิจกรรมได้ นอกจากนี้ บริเวณดังกล่าวมีสิ่งอำนวยความสะดวก ซึ่งได้แก่ ที่พัก ร้านอาหาร ร้านมินิมาร์ทและรถบริการสาธารณะ จำนวนมาก ในขณะที่ด้านตะวันตกมีจำนวนน้อย จนถึงไม่มีบริการเลย เช่น รถบริการสาธารณะ ซึ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่นักท่องเที่ยวพิจารณาเลือกมาท่องเที่ยว ทำให้ความหนาแน่นแตกต่างกันอย่างชัดเจน

ข้อเสียของความหนาแน่น

1. นักท่องเที่ยวได้รับบริการไม่ทั่วถึงและเสียเวลารอใช้บริการนานมาก ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความเบื่อหน่ายได้ง่าย ผลคือ นักท่องเที่ยวไม่ประทับใจที่จะกลับมาเที่ยวอีกในอนาคต
2. การส่งเสริมการท่องเที่ยว หากมีกิจกรรมหลากหลายตามแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ จะทำให้นักท่องเที่ยวมีความกระตือรือร้นสนใจที่จะมาเที่ยว เพื่อการพักผ่อนและความสนุกสนาน
3. การทำกิจกรรมท่องเที่ยวทางทะเลอาจเกิดอุบัติเหตุได้ง่ายเมื่อมีการใช้บริการกันมากๆ
4. ผู้ประกอบการอาจเสียรายได้ เมื่อไม่สามารถรับงานพร้อมกันได้และไม่กระจายรายได้ให้แก่ธุรกิจกลุ่มอื่นๆ ที่มีศักยภาพในการบริการ
5. แหล่งท่องเที่ยวที่มีนักท่องเที่ยวมากเกินไป จะทำให้เกิดความเสื่อมโทรมและสภาพแวดล้อมเสียหายได้อย่างรวดเร็ว

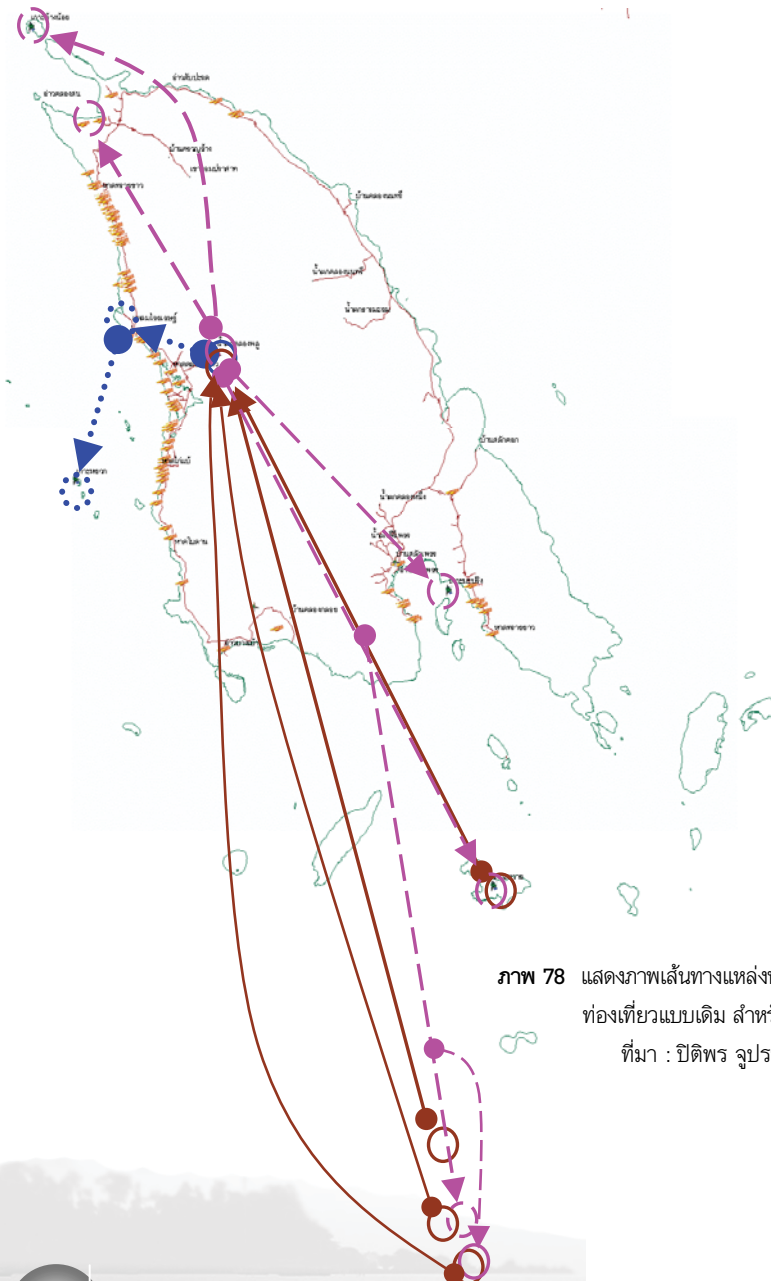
“เกาะช้าง”

การท่องเที่ยวทางทะเลบนฐานความรู้

เส้นทางการท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

จากการศึกษาเส้นทางการท่องเที่ยวเดิมของบริษัทนำเที่ยวจำนวน 5 แห่งและ
เส้นทางที่สถานที่พักจัดไว้บริการนักท่องเที่ยว จำนวน 4 แห่ง สรุปได้ดังนี้

เส้นทางแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดิม

ภาพ 78 แสดงภาพเส้นทางแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการ
ท่องเที่ยวแบบเดิม สำหรับ 2 วัน 1 คืน
ที่มา : ปิติพร จูปราง, 2550

เส้นทางแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีอยู่แบบเดิมสำหรับ 2 วัน 1 คืน ดังภาพ 78 มีรายละเอียดดังนี้

1. เส้นทางที่ 1 (เส้นประ)

- 1.1 การเที่ยวน้ำตกคลองพลู
- 1.2 การพักผ่อนริมชายหาดแหลมไชยเชษฐ์
- 1.3 การดำน้ำดูปะการังน้ำตื้นที่เกาะหยวก

2. เส้นทางที่ 2 (เส้นทึบ)

- 2.1 การดำน้ำดูปะการังน้ำตื้นที่เกาะกระ เกาะรัง เกาะยักษ์และเกาะหวาย
- 2.2 การเที่ยวน้ำตกคลองพลู

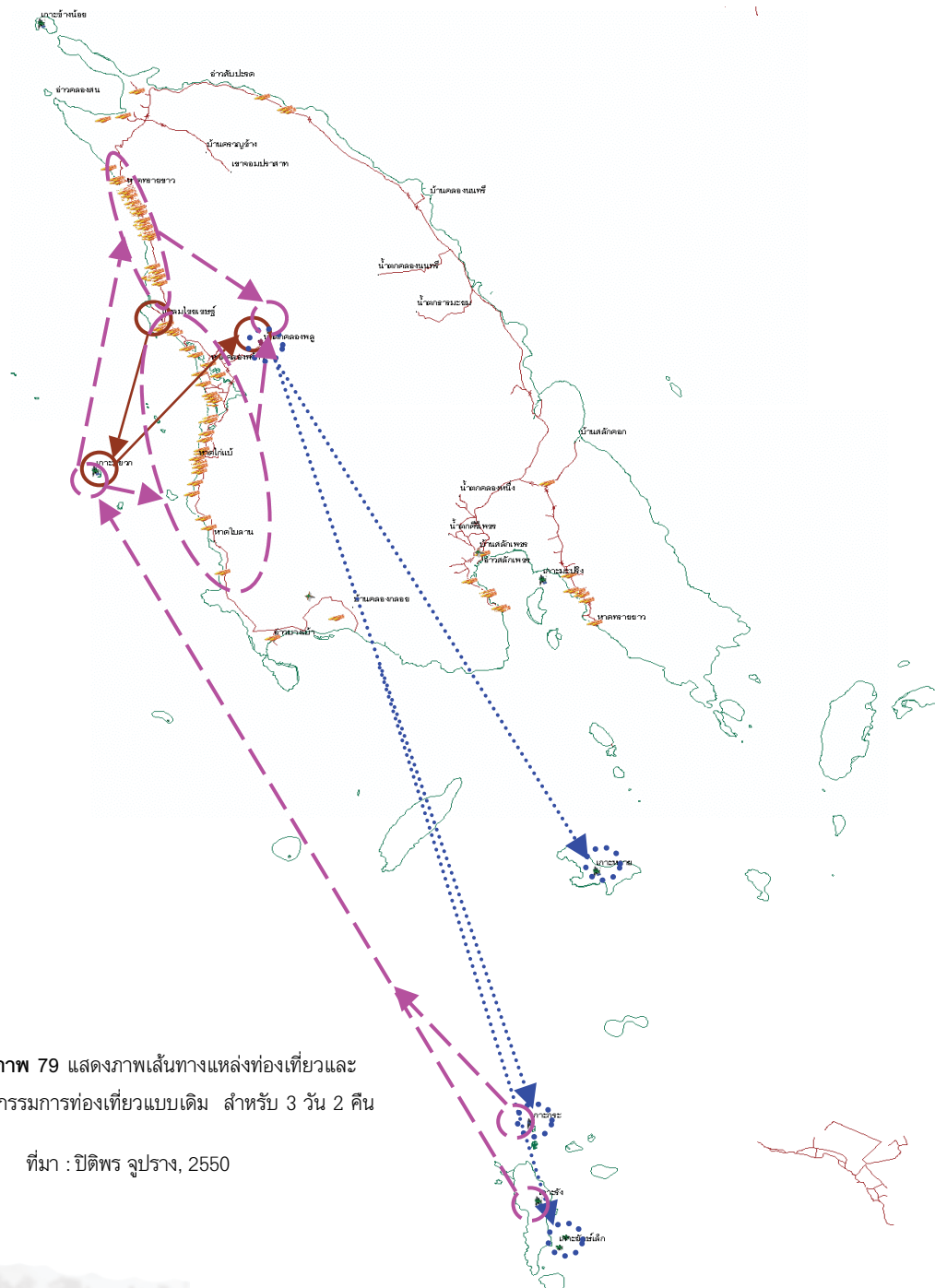
3. เส้นทางที่ 3 (เส้นขีด)

- 3.1 การเที่ยวน้ำตกคลองพลู
- 3.2 การพายเรือแคนู ชมหิ่งห้อย ณ อ่าวคลองสน
- 3.3 การดำน้ำดูปะการังน้ำตื้นที่บริเวณเกาะยักษ์ เกาะรัง เกาะหวายหรือเกาะมะปริง เกาะช้างน้อย

สรุป เส้นทางเดิม สำหรับ 2 วัน 1 คืน ทั้ง 3 เส้นทางมีลักษณะไม่แตกต่างกัน อยู่ในบริเวณเดียวกัน ไม่มีการกระจายออกไปสู่บริเวณอื่นๆ และมีการทับซ้อนกันอยู่บริเวณน้ำตกแห่งเดียวกัน คือ น้ำตกคลองพลู เกาะยักษ์และเกาะหวาย

การท่องเที่ยวทางทะเลบนฐานความรู้

ภาพ 79 แสดงภาพเส้นทางแหล่งท่องเที่ยวและ
กิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดิม สำหรับ 3 วัน 2 คืน

ที่มา : ปิติพร จุปราง, 2550

เส้นทางแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีอยู่เดิมสำหรับเส้นทาง
3 วัน 2 คืน ดังภาพ 79 มีรายละเอียดดังนี้

1. เส้นทางที่ 1 (เส้นประ)
 - 1.1 การเที่ยวน้ำตกคลองพลู
 - 1.2 การดำน้ำดูปะการังน้ำตื้นที่ เกาะกระ เกาะยักษ์และเกาะหวาย
2. เส้นทางที่ 2 (เส้นทึบ)
 - 2.1 การเดินเล่นหน้าหาด แหลมไชยเชษฐา
 - 2.2 การดำน้ำดูปะการังน้ำตื้นที่เกาะหวาย
 - 2.3 การเที่ยวน้ำตกคลองพลู
3. เส้นทางที่ 3 (เส้นขีด)
 - 3.1 การดำน้ำดูปะการังที่เกาะกระ-เกาะรัง
 - 3.2 การดำน้ำดูปะการังที่เกาะหวาย พายเรือคายัคหน้าหาด
 - 3.3 การส่องสัตว์ที่น้ำตกคลองพลู

สรุปได้ว่า เส้นทางเดิมสำหรับ 3 วัน 2 คืน ทั้ง 3 เส้นทางมีลักษณะไม่แตกต่างกัน อยู่ในบริเวณเดียวกัน ไม่มีการกระจายออกไปสู่บริเวณอื่นๆ เช่นเดียวกับเส้นทางสำหรับ 2 วัน 1 คืน เพียงแต่มีระยะเวลาในการทำกิจกรรมนั้นๆ มากขึ้น นอกจากนี้ กิจกรรมดังกล่าวอยู่ด้านทิศตะวันออกด้านเดียวไม่มีการกระจายไปในทิศอื่นๆ และมีลักษณะกระจุกตัวอยู่บริเวณเดียวกันคือ น้ำตกคลองพลู เกาะหวาย เกาะกระและเกาะยักษ์

ในการเสนอแนะเส้นทางท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติใหม่ของเจษฎา สุทธิอุดม และคณะ (2550) พบว่า กิจกรรมที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยว 3 อันดับแรก คือ ดำน้ำชมปะการังน้ำตื้น เที่ยวน้ำตกและนั่งรถยนต์ชมทัศนียภาพ โดยการจัดเส้นทางท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนเกาะช้างต้องขึ้นอยู่กับอายุและสถานที่พักแรม นอกจากนี้ กิจกรรมการท่องเที่ยว

“เกาะช้าง”

การท่องเที่ยวทางทะเลบนฐานความรู้

บางชนิดขึ้นอยู่กับฤดูกาล เช่น การชมหิ่งห้อยหรือเที่ยวน้ำตกหรือการตกปลาหมึก จะสามารถทำได้ในช่วงเดือนตุลาคม-กุมภาพันธ์

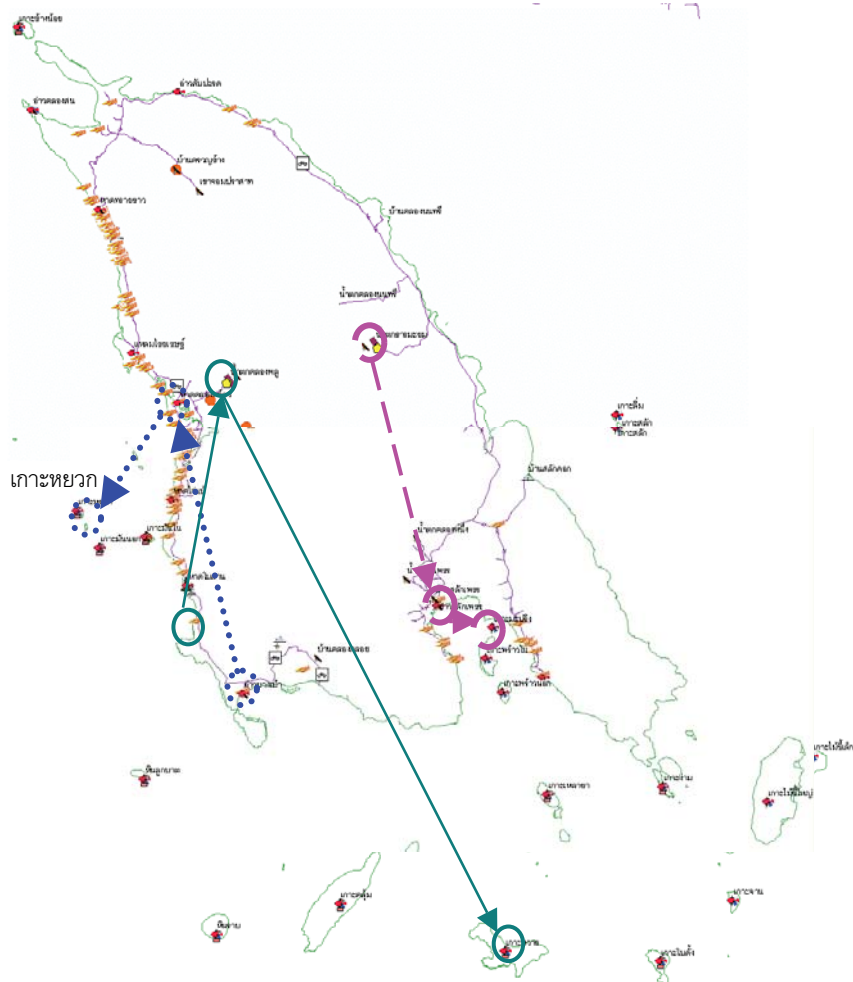
สำหรับเส้นทางการท่องเที่ยวขึ้น โดยปกติจะมีแบบ 2 วัน ซึ่งเหมาะสำหรับนักท่องเที่ยวที่มีเวลาน้อยหรือรายได้น้อย เนื่องจากค่าใช้จ่ายบนเกาะช้างสูง และเป็นเส้นทางที่นักท่องเที่ยวต้องรีบเร่งจึงอาจเหนื่อยค่อนข้างมาก เนื่องจากมีเวลาพักผ่อนน้อย ส่วนเส้นทางแบบ 3 วัน เป็นเส้นทางที่ได้รับความนิยมมาก เนื่องจากช่วงเวลาเหมาะสม สามารถพักผ่อนและทำกิจกรรมได้หลายกิจกรรม ส่วนเส้นทางแบบ 4 วัน 3 คืน เป็นเส้นทางที่ได้รับความนิยมน้อย เนื่องจากเหมาะสำหรับผู้มีเวลามากและมีรายได้ค่อนข้างสูง จึงมีบริษัทนำเที่ยวจัดเส้นทางนี้จำนวนน้อย เนื่องจากได้รับการตอบสนองค่อนข้างน้อย ดังนั้น จึงมิได้นำเสนอเส้นทางการท่องเที่ยวแบบนี้อีกต่อไป เส้นทางที่กล่าวมานี้ เหมาะสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย ไม่เหมาะสำหรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ ซึ่งส่วนมากจะนิยมอยู่บนพื้นที่เกาะช้างเป็นเวลานาน

สำหรับกิจกรรมการท่องเที่ยวขึ้นอยู่กับอายุของนักท่องเที่ยว เช่น นักท่องเที่ยวที่มีอายุระหว่าง 51-60 ปี สนใจการชมทัศนียภาพและชมวิถีชีวิตของคนท้องถิ่นหรือร้านอาหารที่มีรสอร่อย รวมทั้งหาซื้อของที่ระลึก ในขณะที่นักท่องเที่ยวที่มีอายุน้อยกว่า 30 ปีนิยมกิจกรรมดำน้ำดูปะการัง ตกปลาหมึก ตกปลาและพายเรือคายัค

จากข้อมูลดังกล่าวได้นำมาวิเคราะห์เส้นทางการท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้างที่สร้างขึ้นใหม่ ดังนี้

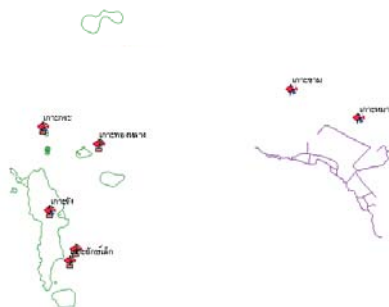

เส้นทางแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบใหม่

ภาพ 80 แสดงภาพเส้นทางแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบใหม่ สำหรับ 2 วัน 1 คืน

ที่มา : ปิติพร จุปราง และคณะ, 2550

“เกาะช้าง”

การท่องเที่ยวทางทะเลบนฐานความรู้

เส้นทางแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีอยู่เพื่อกำหนดรูปแบบใหม่ เป็นเส้นทางสำหรับ 2 วัน 1 คืน ดังภาพ 80 มีรายละเอียดดังนี้

1. เส้นทางที่ 1 (เส้นประ)
 - 1.1 การพักแรมชมวิถีชาวบ้าน (โฮมสเตย์) ที่อ่าวบางเบ้า
 - 1.2 การนั่งเรือชมหิ่งห้อยที่หาดคลองพร้าว
 - 1.3 การดำน้ำดูปะการังน้ำตื้นที่เกาะหยวก
2. เส้นทางที่ 2 (เส้นทึบ)
 - 2.1 การพักแรมวิถีชาวบ้าน (โฮมสเตย์) ที่อ่าวโบนาน
 - 2.2 การเที่ยวน้ำตกคลองพลู
 - 2.3 การดำน้ำดูปะการังน้ำตื้นที่เกาะหวาย
3. เส้นทางที่ 3 (เส้นขีด)
 - 3.1 การเที่ยวน้ำตกธารมะยม
 - 3.2 การล่องเรือชมวิถีชีวิตชาวประมงที่อ่าวสลักเพชร
 - 3.3 การดำน้ำดูปะการังน้ำตื้นที่เกาะมะปริง

การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวควรมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวเพื่อสร้างความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรมตามความต้องการของนักท่องเที่ยวในแต่ละกลุ่ม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติที่เป็นตัวกำหนดรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวที่จะเกิดขึ้น เช่น ฤดูกาล ความสมบูรณ์ของทรัพยากรทางทะเล เป็นต้น จากข้อมูลจะเห็นได้ว่า กิจกรรมการท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยม ได้แก่ การดำน้ำดูปะการังน้ำตื้น การท่องเที่ยวทางน้ำตกและการนั่งรถชมทัศนียภาพ อีกทั้งกิจกรรมบางอย่างขึ้นอยู่กับกลุ่มอายุของนักท่องเที่ยว ซึ่งผู้ประกอบการควรจะไปประกอบการพิจารณาจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย การปรับปรุงมาตรฐานการให้บริการเพื่อส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวมีความ

“เกาะช้าง”

การท่องเที่ยวทางทะเลบนฐานความรู้

มั่นใจ ในการท่องเที่ยวบนพื้นที่เกาะช้าง รวมทั้งการพัฒนาทักษะ ประสบการณ์ของ
ผู้ประกอบการเพื่อแสดงความเป็นมืออาชีพในการให้บริการ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเป็นปัจจัย
เบื้องต้นทำให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจเลือกมาเที่ยวเกาะช้าง ทำให้ชุมชนเกาะช้าง
เกิดภาพลักษณ์ที่ดีในการสร้างมาตรฐานการให้บริการด้านการท่องเที่ยวและเป็น
พื้นฐานที่ดีในการพัฒนาสู่การท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน

**ตอน 7 ยุทธศาสตร์
การพัฒนากิจกรรม
การท่องเที่ยว
ทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน
ของเกาะช้าง**

เกาะช้างเป็นแหล่งการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สำคัญ การบำรุงดูแลรักษา
บูรณะแหล่งทรัพยากรให้คงคุณค่าไว้ ต้องได้รับการร่วมมือจากทุกภาคส่วน
ทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจ ภาคชุมชนและนักท่องเที่ยวที่เข้ามาใช้ประโยชน์จากพื้นที่
ธรรมชาติ มิใช่ว่าจะแสวงหาประโยชน์จากธรรมชาติเพียงอย่างเดียวเท่านั้น
สถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวไทย ภายใต้การสนับสนุนของ
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ให้ความสำคัญในการเพิ่มมูลค่า
การท่องเที่ยว ให้กับพื้นที่เกาะช้าง โดยร่วมมือกับนักวิชาการใน 8 สถาบันการศึกษา
เพื่อศึกษาข้อมูลการท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว ปัญหาการท่องเที่ยวและพื้นที่
พร้อมทั้งเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยว เพื่อให้เกาะช้างเป็นพื้นที่
ที่มีฐานการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

จากแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของหมู่เกาะช้าง ซึ่งได้แก่ น้ำตกธารมะยม
หมู่บ้านสลักเพชร-โรงถ่าน หาดทรายยาว หาดทรายขาว หาดไก่อแบ้ หาดคลองพร้าว-
แหลมไชยเชษฐ์ อ่าวโบลาน-หาดท่าไม้ น้ำตกคลองพลู น้ำตกคลองนนทรี น้ำตกคีรี
เพชร เกาะช้างน้อยและแหลมช้างน้อย เกาะมันนอก เกาะมันใน เกาะหวาย เกาะ
ขาม เกาะคลุ้ม เกาะง่าม เกาะพร้าว เกาะไม้ซี้ใหญ่ เกาะเหลายา หมู่บ้านประมงบาง
เบ้าและบริเวณยุทธนาวิ โดยสถานที่ท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยว 3
อันดับ ดังตาราง 26

ตาราง 26 สถานที่ท่องเที่ยวบนเกาะช้างที่นักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่างมีความชื่นชอบ
และประทับใจ 3 อันดับแรก ได้แก่

อันดับ	สถานที่ท่องเที่ยว	
	นักท่องเที่ยวชาวไทย	นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ
1	หาดทรายขาว	หาดทรายขาว
2	น้ำตกคลองพลู	หมู่บ้านชาวประมงบางเบ้า
3	เกาะหมาก เกาะรัง	หาดคลองพร้าว

“เกาะช้าง”

การท่องเที่ยวทางทะเลบนฐานความรู้

การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยว จะดำเนินการอยู่ในช่วง High Season เดือนตุลาคม-พฤษภาคม โดยแบ่งเป็นกิจกรรมทางบกและกิจกรรมทางน้ำ ได้แก่ การเดินป่า/ส่องสัตว์/ดูนก การเที่ยวน้ำตก การนั่งช้างเที่ยวป่า/ชมสวน การขี่จักรยานยนต์เที่ยวรอบเกาะ การนั่งรถยนต์เที่ยวรอบเกาะ การนั่งเรือชมทิวทัศน์/ป่าชายเลน การล่องเรือชมธรรมชาติ การนั่งเรือตกปลา/ตกปลาหมึก การพายเรือแคนู/เรือคายัค การดำน้ำตื้น/น้ำลึก จากการเติบโตของจำนวนนักท่องเที่ยว ทำให้มีการขยายการลงทุนจากกลุ่มภายในพื้นที่และกลุ่มภายนอกพื้นที่ (ชาวต่างชาติ) กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่ควรมีการสนับสนุนเพิ่มเติม ตามลำดับ การท่องเที่ยวที่ภาครัฐควรให้การสนับสนุน ได้แก่ กิจกรรมการขี่ช้าง รองลงมาคือ การไต่ผา/ปีนเขา ส่วนหน่วยงานเอกชนเห็นว่า ควรให้การสนับสนุนกิจกรรมการส่องสัตว์/ดูนก และภาคประชาชนเห็นว่า ควรให้การสนับสนุนกิจกรรมการไต่ผา/ปีนเขา

จากภาวะขั้นตอนการกำกับดูแลของภาครัฐไม่สอดคล้องกับการเติบโตอย่างรวดเร็วของภาคธุรกิจเอกชน เกาะช้างจึงเป็นอีกหนึ่งพื้นที่ที่ประสบปัญหาหลายด้าน ทั้งการบริการกิจกรรมการท่องเที่ยว การเปลี่ยนแปลงรายได้ โครงสร้างแรงงาน มาตรการทางกฎหมายและการเรียนรู้และการใช้ภาษาอังกฤษ

นอกจากทราบสภาพปัญหาของพื้นที่เกาะช้างแล้ว ผลการศึกษายังเสนอแนวทางการพัฒนาและจัดการพื้นที่/แหล่งท่องเที่ยวต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติและยุทธศาสตร์การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน ซึ่งเป็นข้อเสนอแนะที่หน่วยงานทุกภาคส่วน สามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาได้

ยุทธศาสตร์การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน

1. ส่งเสริมการรวมกลุ่มของคนในพื้นที่ให้จัดตั้งเป็นชมรมธุรกิจการท่องเที่ยว เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับภาคประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลที่ใช้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวในการแก้ปัญหาความยากจนของประชาชนในพื้นที่ โดยส่งเสริมให้ประชาชนในภาคเกษตรกรรมทำธุรกิจการท่องเที่ยวเพื่อสร้างรายได้เพิ่ม ผลกำไรจากกิจกรรมการท่องเที่ยวจึงควรตอบแทนกลับไปสู่ประชาชนในพื้นที่ซึ่งเป็นเจ้าของทรัพยากรธรรมชาติแต่ในปัจจุบันเจ้าของธุรกิจการท่องเที่ยวส่วนใหญ่ไม่ใช่

คนในพื้นที่เกาะช้าง แม้กระทั่งลูกจ้างส่วนใหญ่ในสถานประกอบการต่างๆ ก็ไม่ใช่คนในพื้นที่เกาะช้าง แสดงให้เห็นว่า คนในพื้นที่ไม่ได้รับประโยชน์จากการเจริญเติบโตของการท่องเที่ยวบนเกาะช้าง ชาวบ้านหลายคนขายที่ดินริมทะเลให้นายทุนแล้วนำเงินไปใช้จ่ายอย่างสุรุ่ยสุร่ายโดยขาดการวางแผน ท้ายที่สุดก็ต้องกลับมาทำงานเป็นลูกจ้างนายทุนในที่ดินที่ตนเองเคยเป็นเจ้าของ ดังนั้น รัฐควรสร้างกระบวนการกระจายผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวไปสู่ภาคประชาชนในพื้นที่อย่างเป็นธรรม

2. สร้างความรู้ความเข้าใจและทัศนคติที่ดีต่อการทำธุรกิจการท่องเที่ยวของประชาชนในพื้นที่เกาะช้าง เพราะจากการศึกษาพบว่า บุคลิกลักษณะของชาวเกาะช้างคุ้นเคยกับอาชีพเกษตรกรรม รักอิสระ ไม่ชอบงานบริการที่ต้องเอาใจผู้อื่น แสดงให้เห็นว่า ชาวบ้านในเกาะช้าง ยังขาดความเข้าใจเกี่ยวกับการเป็นผู้ประกอบการและขาดความรู้ในการให้บริการ ภาครัฐจึงควรสร้างความรู้ความเข้าใจและทัศนคติที่ดีต่อการเป็นผู้ให้บริการด้านการท่องเที่ยวให้แก่ประชาชนในพื้นที่ เช่น การจัดอบรมให้ความรู้กับประชาชนในเรื่องการเป็นผู้ประกอบการหรือเข้าใจงานบริการ จิตวิทยาการบริการและสร้างทัศนคติที่ดีเพื่อให้เห็นความสำคัญของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวต่อการสร้างงานสร้างรายได้

3. สนับสนุนและพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐานสำคัญเพื่อรองรับระบบชุมชนที่มีการขยายตัวมากขึ้น เช่น ระบบบำบัดน้ำเสีย กำจัดขยะให้ได้มาตรฐานและไม่ทำลายความสมดุลของระบบนิเวศในบริเวณแหล่งทรัพยากรท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

4. ส่งเสริมกิจกรรมการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติบริเวณแหล่งท่องเที่ยวด้วยความร่วมมือของหน่วยงานภาครัฐ เอกชนและชุมชน เพื่อป้องกันและตรวจสอบการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยจัดให้มีการอบรมเผยแพร่ความรู้ในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเกาะช้าง

5. ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวทางธรรมชาติบนพื้นที่เกาะช้างให้เป็นที่รู้จักมากขึ้นและเผยแพร่ข้อมูลการให้บริการการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างเหมาะสมโดยจัดทำเป็นแนวทางปฏิบัติและคู่มือแก่ผู้เกี่ยวข้อง

“เกาะช้าง”

การท่องเที่ยวทางทะเลบนฐานความรู้

6. กำหนดนโยบายวางแผนการจัดการพื้นที่และกำหนดแผนงานประจำปีในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างชัดเจนและต่อเนื่องโดยความร่วมมือของทุกภาคส่วน เพื่อลดปัญหาความไม่เข้าใจในกฎเกณฑ์ ข้อกำหนดในการให้บริการการท่องเที่ยวของภาคธุรกิจ ตลอดจนมีการเผยแพร่แผนงานดังกล่าวสู่สาธารณชนเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติอย่างแท้จริง

7. ปรับปรุงเส้นทางคมนาคมและระบบการขนส่งบนเกาะช้างให้ได้มาตรฐานทั้งด้านคุณภาพ ราคาและบริการ

8. ควรมีการใช้กฎหมายในการควบคุม ดูแล รักษาสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวอย่างเคร่งครัด อีกทั้งใช้วิธีการแนะนำตักเตือนและสร้างวินัยในการท่องเที่ยวควบคู่ไปด้วย ตลอดจนกำหนดกฎระเบียบให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการรักษาสีเขียวของเกาะช้างในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวและปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่น

9. กระตุ้นให้เกิดกลไกการพึ่งพาระหว่างองค์กร ทั้งในด้านงบประมาณและหน้าที่ความรับผิดชอบ โดยร่วมกันวางแผนการพัฒนาและจัดทำงบประมาณเพื่อลดความซ้ำซ้อนของงาน แต่มีการเชื่อมโยงเพื่อส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวของพื้นที่เกาะช้าง

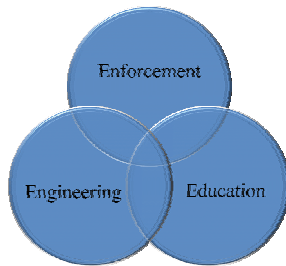
10. ส่งเสริมการจัดตั้งหน่วยงานที่ทำหน้าที่กำกับดูแลการใช้ทรัพยากรทั้งที่ดินและทะเล บริเวณพื้นที่เกาะช้างโดยตรง โดยอาจจัดตั้งคณะกรรมการที่มีตัวแทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานอุทยานแห่งชาติ กรมเจ้าท่า สำนักงานที่ดิน เป็นต้น โดยหน่วยงานดังกล่าวมีอำนาจหน้าที่ในการจัดสรร วางแผน วางผังและควบคุมการใช้ที่ดิน ปะการังและทรัพยากรอื่นๆ ของผู้ประกอบการและชุมชน

11. สร้างภาพลักษณ์การท่องเที่ยวของเกาะช้างให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่ควรได้รับการอนุรักษ์อย่างชัดเจน ดังนั้นนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายจึงควรเป็นนักท่องเที่ยวกลุ่มคุณภาพแบบอนุรักษ์นิยมมิใช่บริโภคนิยม เพื่อให้นักท่องเที่ยวร่วมกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอันจะทำให้กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติของเกาะช้างสามารถดำเนินต่อไปได้อย่างยั่งยืน

นอกจากยุทธศาสตร์การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนแล้ว หลัก 3E เป็นแนวทางหนึ่งที่ทุกภาคส่วนสามารถนำไปเป็นแนวทางสร้างความยั่งยืนได้ หลัก 3E ประกอบด้วย

1. Enforcement คือ การบังคับใช้กฎหมายหรือข้อบังคับ รวมทั้งการควบคุมทางสังคม เช่น ในหมู่บ้าน หรือกลุ่มผู้ให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยว มีการควบคุมการใช้ทรัพยากร โดยยึดขนบธรรมเนียม แบบแผน จารีตประเพณี วัฒนธรรม หรือกฎระเบียบของหมู่บ้าน เพื่อป้องกันและรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยใช้อำนาจบังคับ

ภาพ 81 ภาพความเชื่อมโยงของหลัก 3E
ที่มา : นุปผา พิกุลแก้ว และคณะ, 2550

2. Engineering คือ กลุ่ม ผู้ให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยว ควรใช้ความรู้ทางวิศวกรรมศาสตร์ เทคโนโลยี สิ่งประดิษฐ์ สารสนเทศ เพื่อการพัฒนาปรับปรุง อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สามารถสร้างความรู้ ความเพลิดเพลิน ความสนุกสนาน ภายใต้ ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อุดมสมบูรณ์

3. Education คือ การให้ความรู้ ข้อมูลและข่าวสารที่ถูกต้องครบถ้วนทั้งทางตรงและทางอ้อม เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างถูกต้องและเหมาะสม เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนทั้งเจ้าหน้าที่ภาครัฐ ผู้ให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยว ประชาชนและนักท่องเที่ยวได้ตระหนักถึงความสำคัญและพร้อมปฏิบัติตาม

สถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวไทยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า เจตนารมณ์ในการดำเนินงานเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวไทย ผ่านการศึกษาวิจัยจากนักวิชาการที่ทรงคุณค่าจะเป็นแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาให้เกาะช้างเป็นพื้นที่การท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน พร้อมทั้งนารายได้เข้าสู่ประเทศ ซึ่งเป็นการสร้างงานและรายได้ให้แก่ประชาชนในพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรม

บรรณานุกรม

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2542. รายงานขั้นสุดท้ายการดำเนินการเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2544. แผนปฏิบัติการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แห่งชาติ. กรุงเทพมหานคร : กองอนุรักษ์การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- เกียรติกุล ชลคงคา และคณะ, 2550. มาตรการทางกฎหมายเพื่อการสนับสนุนกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเอเซียอาคเนย์.
- เจษฎา สุทธิอุดม และคณะ, 2550. พฤติกรรมการบริโภคการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติบนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- บุปผา พิกุลแก้ว และคณะ, 2550. แนวทางการมีส่วนร่วมของภาคธุรกิจในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด. กรุงเทพมหานคร : วิทยาลัยรัชต์ภาคย์.
- ปิติพร จูปราง, 2550. แผนที่เส้นทางการท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ.

นิพนธ์ วุฒิชัย และคณะ, 2550. ผลกระทบจากกิจกรรมท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนเกาะช้างที่มีต่อประชาชนบนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด. จันทบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

นิภาวรรณ พุทธสงกรานต์ และคณะ, 2550. ศักยภาพด้านการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศของภาคีที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

พงระภี ศรีสวัสดิ์ และคณะ, 2550. กลไกและศักยภาพการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ.

รักษพงศ์ วงศาโรจน์ และคณะ, 2550. บทบาทขององค์กรภาครัฐหลักที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

วิไลลักษณ์ เสรีตระกูล และคณะ, 2550. การประมาณรายได้จากกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

วัลย์ลดา วิวัฒน์พนชาติ และคณะ, 2550. อุปทานแรงงานสำหรับกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ศลิษา หมัดลั้ง. 2549. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษาชุมชนบ้านคลองสน กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สาขายุทธศาสตร์การพัฒนา) มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.

แสงเทียน อัจฉิมานกุลและคันสนีย์ หวังวรลักษณ์. 2547. ความพึงพอใจของประชาชนต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้าง.

“เกาะช้าง”

การท่องเที่ยวทางทะเลบนฐานความรู้

บทความงานวิจัยมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ คณะประมง ภาควิชาการจัดการ
การประมง.

แสงเทียน อัจฉิมากร และคณะ. 2549. **ชุมชนประมงเกาะช้าง : ผลกระทบจาก**

การพัฒนาการท่องเที่ยว. บทความงานวิจัยมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
คณะประมง ภาควิชาการจัดการประมง.

<http://thai.tourismthailand.org> วันที่ 9 กันยายน 2551.

www.trat.go.th วันที่ 9 กันยายน 2551.

www.2.tat.or.th วันที่ 8 กันยายน 2551.

<http://marinepolicy.trf.or.th> วันที่ 8 กันยายน 2551.

www.kohchang.or.th วันที่ 8 กันยายน 2551.

www.manager.co.th วันที่ 8 กันยายน 2551.

<http://pcoc.moc.go.th> วันที่ 8 กันยายน 2551.

www.thaihoteltravel.com วันที่ 8 กันยายน 2551.

ปิยมิตรผู้ร่วมงานวิจัย

ผศ.วิไลลักษณ์ เสรีตระกูล
 อ.ฐิยาพร กันตารณวัฒน์
 อ.กิตติพัฒน์ ตัณฑเวส
 รศ.ดร.วัลย์ลดา วิวัฒน์พนชาติ
 ดร.นිරนาท แก้วประเสริฐ
 รศ.สุขสมัย สุทธิบัติ
 ดร.รัชพงศ์ วงศาโรจน์
 อ.สุวรรณี ตริวัฒน์วงศ์
 อ.อัจฉริยา ศักดิ์นรงค์
 อ.พงษ์ภักดิ์ ศรีสวัสดิ์
 อ.ประชุมพร รังษีวงศ์
 อ.เจษฎาภรณ์ ยานุพรหม
 ผศ.ปิติพร จุปราง
 อ.บุปผา พิกุลแก้ว
 อ.วชิราภรณ์ พัดเกิด
 อ.วัชรพงษ์ พนิตอำรง
 อ.ปิย ลีสุสดี
 อ.นิภาวรรณ พุทธสงกรานต์
 ดร.ปิยากร หวังมหาพร
 อ.กมลทิพย์ ศรีหาเศษ
 อ.นิพนธ์ วุฒิชัย
 ผศ.ฉวี สิงหาด
 ผศ.เดียนรุ่ง เบญจมาศ
 ผศ.เจษฎา สุทธิอุดม
 อ.ปวีณา กุลประสูตร
 อ.อารีรัตน์ สุจริปัญญา

มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
 มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
 มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
 มหาวิทยาลัยรามคำแหง
 มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์
 มหาวิทยาลัยรามคำแหง
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ
 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ
 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ
 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ
 วิทยาลัยราชภัฏภาคย์
 วิทยาลัยราชภัฏภาคย์
 วิทยาลัยราชภัฏภาคย์
 วิทยาลัยราชภัฏภาคย์
 มหาวิทยาลัยศรีปทุม
 มหาวิทยาลัยศรีปทุม
 มหาวิทยาลัยศรีปทุม
 มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
 มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
 มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
 มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
 มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
 มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

“เกาะช้าง”

การท่องเที่ยวทางทะเลบนฐานความรู้

อ.เกียรติสกุล ชลคงคา มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์
 อ.พนิดา บุญเกิด มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์
 อ.ยุพดี นามสุดโต มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์
 องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน)
 (อพท.)
 สำนักงานพื้นที่พิเศษหมู่เกาะช้าง และพื้นที่เชื่อมโยง (สพพ.1)
 อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้าง

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิประจำชุดโครงการ

1. ผศ.ดร.กุลวรา	สุวรรณพิมล	มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต
2. ดร.โณมยง	โต๊ะทอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
3. พล.อ.ต.นพ.บรรหาร	ก่ออนันตกุล	องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อ
การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การ
มหาชน) (อพท.)
4. ผศ.นุชนารถ	รัตนสูงค์ชัย	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวไทย โดยการสนับสนุนของสำนักงานกองทุน สนับสนุนการวิจัย (สกว.)

ดร.เทิดชาย	ช่วยบำรุง	ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวไทย
คุณปารณีย์	ศรีสวัสดิ์	เจ้าหน้าที่บริหารโครงการวิจัยการท่องเที่ยว (อาวุโส)
คุณพสุนาท	สร้อยสุวรรณ	เจ้าหน้าที่บริหารโครงการวิจัยการท่องเที่ยว
คุณธีรศักดิ์	ทองสีสังข์	เจ้าหน้าที่เวปมาสเตอร์
คุณสาคร	ยินดี	เจ้าหน้าที่สนับสนุนโครงการวิจัยการท่องเที่ยว
คุณพรทิพย์	บุญเที่ยงธรรม	เจ้าหน้าที่บริหารโครงการวิจัยการท่องเที่ยว
คุณพงษ์พันธุ์	พุทธิวิศิษฐ์	เจ้าหน้าที่บริหารโครงการวิจัยการท่องเที่ยว

ประวัติผู้เขียน

ดร.เกศชาย ช่วยบำรุง

- สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีศิลปศาสตรบัณฑิต (ภาษาอังกฤษ) จากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ปริญญาโทนโยบายและการจัดการการท่องเที่ยว (เกียรตินิยม) จากมหาวิทยาลัยเบอร์มิงแฮม ประเทศอังกฤษ
- ปริญญาเอก การวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยควีนส์แลนด์ ประเทศออสเตรเลีย โดยทุนรัฐบาลออสเตรเลีย (International Postgraduate Research Scholarship, IPRS by Australian Government, University of Queensland International Postgraduate Research Scholarship, UQIPRS, Tourism and Leisure Departmental Scholarship, UQDS)
- ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวไทย สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ภายใต้การกำกับของสำนักนายกรัฐมนตรี ดูแลโครงการการวิจัยทางด้านการท่องเที่ยวมากกว่า 300 โครงการ นักวิจัยกว่า 700 คน จากกว่า 40 สถาบันการศึกษาทั่วประเทศ
- ผู้อำนวยการโครงการการจัดตั้งเครือข่ายความร่วมมือภาคีทางการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา และประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยความร่วมมือของกระทรวงพาณิชย์ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา และประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ดูแลงานวิจัยการท่องเที่ยวในกลุ่มประเทศอนุภูมิภาคุ่มแม่น้ำโขง (GMS) และกลุ่มประเทศอาเซียน (ASEAN) จีน ญี่ปุ่น และเกาหลี
- ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวและการโรงแรมของ United Nations Asian Productivity Organization (UN-AP0), โตเกียว ญี่ปุ่น
- คณะกรรมการความสัมพันธ์ไทย-กัมพูชา กระทรวงการต่างประเทศ
- รองประธานตัดสินรางวัลอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย ปี 2550 เพื่อเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา 5 ธันวาคม 2550 ประเภทรางวัลชุมชนดีเด่นทางด้านการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.)
- รองประธานตัดสินรางวัลอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย ครั้งที่ 7 ประจำปี 2551 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.)

- ผู้ทรงคุณวุฒิและที่ปรึกษาเครือข่ายวิจัยการท่องเที่ยว คณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) กระทรวงศึกษาธิการ
- บรรณาธิการวารสารวิชาการการท่องเที่ยวไทยนานาชาติและ E-Journal of International Thai Tourism
- กรรมการพัฒนาหลักสูตรทางการท่องเที่ยวและการโรงแรม เช่น มหาวิทยาลัยศิลปากร เครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคใต้ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ มหาวิทยาลัยสยาม มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุลและอื่นๆ
- อาจารย์พิเศษ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ภาคนิพนธ์และสารนิพนธ์ หลักสูตรปริญญาตรี ปริญญาโทและปริญญาเอก เช่น สถาบันพระปกเกล้า จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยรามคำแหง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญและอื่นๆ
- อดีตผู้อำนวยการหลักสูตรมหาบัณฑิต การบริหารและจัดการการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยมหิดล และหัวหน้าภาควิชาการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยมหิดล
- มีบทความวิชาการมากกว่า 20 บทความทางการท่องเที่ยวที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารทั้งในและต่างประเทศ
- ผู้เขียนหนังสือ “ถอยหลังเพื่อก้าวหน้าอันدامัน : จุดยืนผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว” “การท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม : จุดเปลี่ยนอันدامันสู่ความยั่งยืน” “เช็กรายรำลึกฐานรากสู่อนาคตการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน” “ก้าวต่อไป...การท่องเที่ยวไทยในเวทีอาเซียน” “A Step of Unity Forward : Collaborative Tourism Approaches for ASEAN One Destination” และอื่น ๆ